

Esik. t. 104 / 13.7.1988

KALVOLAN INVENTOINTIKERTOMUS 1985

Jyri Saukkonen

SISÄLLYS

JOHDANTO	3
KOHDEHAKEMISTO (kohteet KALVOLA 1-97 numerojärjestyksessä)	9
ESINEHAKEMISTO (esineet numerojärjestyksessä)	14
KOhteiden JAKAUTUMINEN PERUSKARTOILLE	19
KALVOLAN KUNNAN SIJAINNI YLEISKARTALLA 1:1 000 000	20
YLEISKARTTA 1:50 000	21
KOhteiden KALVOLA 1-97 SELOSTUKSET NUMEROJÄRJESTYKSESSÄ	22-181
LIITE 1: KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET, JOTKA OVAT KALVOLASTA TAMMELAAN LIITETTYLLÄ ALUEELLA	182
LIITE 2: ESINEET, JOTKA ON LÖYDETTY KALVOLASTA, MUTTA JOIDEN LÖYTÖPAIKAT OVAT NYKYÄÄN KALVOLASTA TAMMELAAN LIITETTYLLÄ ALUEELLA	185
LIITE 3: "KIVILLÄ LADOTTU TIE", JOKA ON OLETETTAVASTI VANHAA RANTAKIVIKKOA	186
LIITE 4: PAIKANNIMIÄ JA PAIKKOJA, JOIHIN LIITTYY KANSAN- TARINOITA TAI PERIMÄTIETOA	188
DIALUETTELO	190
NEGATIIVILUETTELO	192
VALOKUVAT	195

JOHDANTO

Inventoinnin tarkoitus ja sen rahoitus

Kalvolan inventointi 1985 on osa Kanta-Hämeen seutukaavaliiton kustantamaa alueen kuntien kokonaisinventointia, jota on tehty 1982-85. Kalvolan lisäksi 1985 inventoitiin myös Hattula, ja molempien kuntien inventointien kokonaismenot (valmistelu-, maasto- ja jälkityöt) olivat yhteensä n. 46 000 mk. Käytössä on ollut kaksi erillistä määrärahaa, valmistelu- ja maastotyötä varten v:lle 1985 ja jälkityötä varten v:lle 1987.

Inventoinnin lähtökohdat ja valmistelu

Alueellisesti inventointi käsittää Kalvolan nykyisten kunnanvarojen mukaisesti (ks. myös liitteitä 1 ja 2). Inventoinnin lähtökohtana ovat olleet kaikki museoviraston esihistorian toimiston arkiston tiedot Kalvolan kiinteistä muinaisjäännöksistä ja irtolöydöistä, jotka ovat tulleet kesään 1985 mennessä. Aiemmista kertomuksista mainittakoon Helmer Salmon inventointikertomus "Kalvolan pitäjän esihistorialliset muinaisjäännökset" v:lta 1943. Tämän lisäksi arkistossa on mm. joukko kaivaus- ja tarkastuskertomuksia, jotka koskevat lähes pelkästään rautakautisia kohteita.

Esihistorian toimiston arkiston lisäksi on käyty läpi seuraavat muut lähteistöt: Kalvolaa koskevat lehtileikkeet esihistorian toimiston käsikirjastossa, museoviraston historian ja kansatieteen toimistojen arkistot, ns. Reinholmin ja Gottlundin kokoelmat museoviraston kirjastossa (mikrofilmeinä kansatieteen kuva-arkistossa) sekä Kalvolaa koskevat muinaistieteelliset kirjoitukset, ennen kaikkea J.V. Hirsjärven "Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa" (Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949).

Aineiston pohjalta tehty maastotöiden valmistelu on tehty syyskuussa 1985 ja siihen kului noin kaksi viikkoa. Valmistelussa kiinteiden muinaisjäännösten sijainnit ja irtolöytöjen löytöpaikat määriteltiin peruskartoilta mahdollisimman tarkoin käytettävissä olevien tietojen perusteella, minkä jälkeen oli mahdollista tehdä maastotyöt.

Maastotyöt

Inventoinnin maastotyötä kertyi kaikkiaan 14 päivää ja työ tehtiin syys- ja

lokakuussa 1985 seuraavasti:

- syyskuu: 5 päivää, 17.-20. ja 24. syyskuuta
- lokakuu: 9 päivää, 16., 18.-24. ja 27. lokakuuta

Samanaikaisesti Kalvolan maastotöiden kanssa tehtiin myös Hattulan inventointi, ja tästä johtuu maastotöiden jakautuminen useisiin lyhyisiin työjaksoihin. Joinakin yllä mainituista päivistä on voitu olla myös Hattulassa, joten kyse ei ole kauttaaltaan kokopäivistä. 27. lokakuuta allekirjoittaneen mukana oli fil.kand. Esa Koskinen Lohjalta, joka toimi tuolloin autonkuljettajana.

Maastotyössä pyrittiin tarkastamaan ennen kaikkea ennestään tunnetut esihistorialliset kiinteät muinaisjäännökset sekä selvittämään ja tarkastamaan irtolöytöjen löytöpaikat. Suurin osa maastotyöstä kului ennestään tunnettujen rautakautisten muinaisjäännösten tarkastamiseen ja selvittelyyn. Monien osalta tiedot täsmentyivät ja lisääntyivätkin. Sen sijaan uusia kiinteitä muinaisjäännöksiä (nimenomaan rautakautisia) ennätettiin etsiä hyvin vähän, vain runsaan päivän ajan, eikä niitä tänä aikana ennätetty löytää. Myöskin uusia irtolöytöjä voitiin kysellä vain muiden selvitysten ohessa, eikä niitäkään saatu. Vähäisen maastotyöajan vuoksi jätettiin täsmälleen paikallistamatta ja näin ollen myös tarkastamatta ajaltaan tuntemattomat tai historialliselta ajalta olevat kiinteät muinaisjäännökset (esim. metsissä olevat kivirauniot ja kiukaat), koska jos näitä olisi alettu selvittää, olisi inventointi esihistoriallisten kohteiden osalta jäänyt vajavaisemmaksi. Vähäistä maastotyöaikaa kuvastaa myös se, että kivikautisten irtolöytöjen selvittelyyn käytettiin aikaa vain n. 1 1/2 päivää, eikä asuinpaikkoja ennätetty etsiä kuin nimeksi.

Tarkastetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä kirjoitettiin kohteen kuvaus, jos tällaista ei ollut ennestään, laadittiin tarvittaessa yleiskarttaluonnoksia sekä otettiin valo- ja diakuvia. Kohteita tutkittiin myös koekuopin silloin, kun tämä katsottiin tarpeelliseksi. Näitä ennestään tunnettuja kohteita tarkastettaessa löydettiin tai saatiin löydöt KM 23617-23621 (ks. esinehakemistoa, s. 17).

Irtolöytöjen löytöpaikkoja tiedusteltiin paikkakuntalaisilta, erityisesti niiltä tiloilta ja kyliltä, mistä esineet on löydetty. Pyrkimyksenä oli yrittää selvittää vanhojenkin löytöjen löytöpaikkoja tällä tavalla, vaikka näiden osalta työ osoittautuikin useimmiten tuloksettomaksi. Paikkakuntalaiset suhtautuivat työhön kuitenkin kauttaaltaan hyvin myönteisesti.

Jälkityöt ja inventointikertomus

Inventointikertomus on tehty museoviraston esihistorian toimistossa pääosin v:n 1987 kuluessa, kuten Hattulan inventointikertomuskin.

Varsinainen kertomus käsittää 97 numeroitua kohdetta (KALVOLA 1-97) sekä neljä liitettä (ks. sisällysluetteloa, s. 2). Kohteiden KALVOLA 1-69 ja 97 sijainnit tiedetään niin tarkkaan, että ne on voitu merkitä peruskarttaotteille 1:20 000 ja yleiskartalle 1:50 000. Kohteita KALVOLA 70-96 ei ole kartoille merkitty, koska niiden sijainnit eivät ole riittävän tarkasti tiedossa.

Peruskarttaotteilla ja yleiskartalla olevat kohteet KALVOLA 1-69 ja 97 selostetaan Kalvolan länsiosasta lähtien ja päätyen kunnan itäosaan peruskarttajärjestyksessä, joka ilmenee s:lla 19 olevasta kohteiden jakautumisesta peruskartoille. Kohteiden KALVOLA 70-96 osalta noudatetaan, niin paljon kuin mahdollista, samaa peruskarttajärjestystä. Viimeinen peruskarttaotteille ja yleiskartoille merkitty kohde KALVOLA 97 poikkeaa kuitenkin peruskarttajärjestyksestä. Kertomuksessa ovat näin ollen eriaikaiset ja erilaiset kohteet sekaisin niin, että kohteesta edetään vain aina seuraavalle, lähimmälle kohteelle. Peruskarttaotteet 1:20 000 ovat tekstin joukossa aina viimeisen ao. otteella olevan kohteen selostuksen jälkeen.

Välittömästi tämän johdannon jäljessä ovat kohdehakemisto kohteista KALVOLA 1-97 (kohteen numeron ja sivunumeron lisäksi tässä mainitaan kylä, paikan nimi ja paikan määrittäminen), esinehakemisto Kalvolan muinaislöydöistä (numerojärjestyksessä kunkin aikakauden löydöt omana ryhmänään, numeron ja esineen lisäksi viitataan myös ao. kohteeseen ja sivunumeroon, ruuhilöytöjä ei esinekalmissa kuitenkaan ole, vaan se ilmenee kohdehakemistosta), selvitys kohteiden jakautumisesta peruskartoille, Kalvolan kunnan sijainti yleiskartalle 1:1 000 000 sekä yleiskartta 1:50 000. Dialuettelo, negatiiviluettelo ja valokuvat ovat kertomuksen lopussa.

Kustakin kertomuksen kohteesta selostetaan, kuitenkin vain tarpeen mukaan, seuraavat asiat:

- kohteen numero (KALVOLA 1-97)
- peruskartta ja kohteen peruskoordinaatit tai sijainti muuten määriteltynä
- kylä
- (löytö)paikka

- paikan määrittäminen, kiinteiden muinaisjäännösten luokitus (I-III)
- maanomistaja (nimi + osoite) ja tila
- tutkimukset
- muita arkistolähteitä ja kirjallisuutta
- löydöt
- (löytö)paikan sijainti
- kohteen kuvaus
- inventointi 1985
- valokuvat
- diat
- viittaus yleiskarttaluonnokseen ja peruskarttaotteeseen
- lisäyksiä

Jos löydön tarkka löytöpaikka tai kiinteän muinaisjäännöksen tarkka sijaintipaikka ei ole tiedossa, on ilmoitettu esim. sen tilan päärakennuksen peruskoordinaatit, jonka mailta esine on löydetty tai esim. sen mäen laen peruskoordinaatit, jolla kohde on.

Kylien suhteen noudatetaan peruskartoille merkittyjä virallisen maarekisterin mukaisia kylärajoja. Ennestään tunnetuista paikoista on käytetty niistä aiemmin käytettyjä nimiä, jolloin sulkeisiin on pantu harvemmin käytetyt tai vähemmän suositeltavat rinnakkaisnimet. Näin on menetelty myös niiden paikkojen suhteen, joista on löydetty tieto muualta kuin esihistorian toimiston arkistosta. Irtolöytöjen löytöpaikat on pyritty nimeämään löytötiedoissa mainitun tilan tai muun paikan mukaan.

Kiinteiden muinaisjäännösten luokitus (I-III) tarkoittaa seuraavaa:

- Luokka I: Tähän kuuluvat kohteet ovat valtakunnallisia muistomerkkejä tai sitten alueellisesti niin merkittäviä tai arvokkaita, että niiden säilyminen on turvattava kaikissa olosuhteissa. Vaikka ne tutkittaisiinkin, ne on entisöitävä.
- Luokka II: Tämän luokan kohteet ovat sellaisia, joiden arvoa ei voida selvittää ilman tarkempia tutkimuksia. Tutkimusten jälkeen ne siirretään joko luokkaan I tai - tavallisimmin - luokkaan III.
- Luokka III: Tämä käsittää kohteet, joita täysin tutkittuina tai kokonaan hävinneinä ei ole tarpeen pitää enää rauhoitettuna.

On siis huomattava, että oheisessa kertomuksessa olevat luokitukset eivät ole muuttumattomia; monen kohteen osalta on kyse lisäksi ehdotusluonteisesta luokituksista. Mikäli mahdollista, on pyritty noudattamaan kuitenkin aiemmin käytettyjä luokituksia.

Maanomistustiedot ovat v:lta 1986 ja niitä on jouduttu kysymään useista eri paikoista: verotoimistosta, kunnan teknisestä toimistosta, Hämeenlinnan kihlakunnan rekisteritoimistosta, Hämeenlinnan maanmittaustoimistosta ja Toijalan tuomiokunnasta. Tilusnumeroiden osalta on esitetty käytetyllä peruskartalla oleva RN:o sekä uudempi RN:o, mikäli se on saatu tietää.

Kutakin kohdetta koskevat luettelot aiemmista tutkimuksista, muista arkistolähteistä ja löydöistä on koottu täydellisiksi. Mikäli tutkimuskertomus on esihistorian toimiston topografisessa arkistossa, sen sijaintia tai olemassaoloa ei mainita erikseen (esim. A.M. Tallgren 1918, kaivaus), muut tapaukset sen sijaan selvitetään sulkeissa ao. tutkimusten yhteydessä. Sulkeissa mainitaan myös tarkempia kaivauspaikkoja laajemmilla muinaisjäännösalueilla. Kirjallisuuden osalta viitataan vain tärkeimpiin painettuihin lähteisiin eli ennen kaikkea primaarijulkaisuihin ja sellaisiin julkaisuihin, joissa selvitetään ao. paikan luonnetta.

Löytöpaikkojen sijainti on ilmoitettu mm. kilometreinä yleiskartalle 1:50 000 merkitystä Kalvolan kirkosta, mikä helpottaa kohteiden löytämistä kartalta. Kiinteiden muinaisjäännösten kuvauksissa viitataan vain aiempiin kertomuksiin, mikäli tietoihin ei ole mitään lisäämistä paitsi, jos tiedot ovat s:lla 3 luetelluista muista lähteistöistä, jolloin myös kohteen kuvaus, joka on yleensä kyllä hyvin vajavainen, on oheisessa kertomuksessa. Irtolöydöistä on erillisiä löytöpaikkojen kuvauksia vain, mikäli esineen tarkka löytöpaikka on varmasti tiedossa ja inventoinnissa tarkastettu; muissa tapauksissa löytöpaikoista on kuvausta (mikäli on) luettelotiedoissa, jotka selostetaan löytöjen osalta.

Seuraavat 30 kohdetta ovat sellaisia, joista ei ole aiempia tietoja esihistorian toimiston arkistossa, ts. ne "löydetty" s:lla 3 luetelluista muista lähteistöistä: KALVOLA 3, 6 A ja B, 8, 14, 15, 17, 19, 23, 53-59, 61-63, 71-73, 75, 76, 78-80, 83, 85, 87 ja 94.

Inventointikertomuksen kohteiden KALVOLA 1-97 perusteella Kalvolasta tunnetaan eri aikaisia kiinteitä muinaisjäännöksiä ja irtolöytöjen löytöpaikkoja seuraavasti:

kivikaudelta:

- asuinpaikkoja: 1
- löytöpaikkoja: 29
- epävarmoja löytöpaikkoja: 7 (nämä ovat sellaisia, joiden löydöt eivät ole tallessa ja joiden kivikautisuus ei ole varma)
- mahdollisesti sekundaarisia löytöpaikkoja: 1
- sekundaarisia löytöpaikkoja: 1

rautakaudelta:

- kalmistoja tai hautoja: 13 paikkaa (jotkut sijaitsevat kuitenkin samassa kohteessa kuin jokin toinen kalmisto), jotka on luokiteltu seuraavasti:
  - (hauta)röykkiöitä: 6 paikkaa, joilla 137 röykkiötä (luku käsittää myös kohteissa olevat epävarmat rautakautiset röykkiöt)
  - hautaröykkiöitä/polttokalmistoja: 1
  - polttokenttäkalmistoja: 1
  - epävarmoja polttokenttäkalmistoja: 3
  - poltto- ja ruumishautakalmistoja: 1
  - ruumishaudan löytöpaikkoja: 1
- epävarmoja hautoja tai kalmistoja: 2
- kalmisto- tai asuinpaikka-alueita: 1
- kuppikiviä: 3 (yksi siirretty Kansallismuseoon)
- löytöpaikkoja: 10

historiallinen aika, ajoittamattomia:

- historiallisen ajan rajamerkkejä: 1
- raunioita/röykkiöitä/kumpuja: 10 paikkaa
- kiukaita: 7 paikkaa
- "jättehögär" ja "jättekastar": 2 paikkaa
- merkitykseltään tuntemattomia paikkoja, joista on kerrottu löydetyn ihmisen luita: 1
- tarkoitukseltaan tuntemattomia paikkoja, joissa on havaittu vahvaa nokimaata ja palanutta kiveystä: 1
- tarkoitukseltaan epävarmoja "sodan aikana kaivettuja vallikuoppia": paikkoja ja kuoppia tuntematon määrä
- ruuhien tai ruuhien osien löytöpaikkoja: 6
- historiallisen ajan löytöpaikkoja: 3

Helsingissä 19. tammikuuta 1988

Jyri Saukkonen

KOHDEHAKEMISTO (kiinteät muinaisjäännökset alleviivattu)

<u>kohteen n:o/sivu</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen, kiinteiden muinaisjäännösten luokitus (I-III)</u>
1/s. 22	Sittala	Lapikisto	- kivik. löytöpaikka
2/s. 24	Sittala	Patamo	- <u>ajoitukseltaan ja tarkoitukset-</u> <u>taan tuntematon raunio, II</u>
3/s. 25	Taljala	Järvenpää	- kivik.(?) löytöpaikka
4/s. 26	Niemi	Muulinjärvi E	- kivik. löytöpaikka
5/s. 28	Niemi	Liipattukallio	- <u>ajoitukseltaan ja merkitykseltään</u> <u>tuntematon paikka, josta on ker-</u> <u>rottu löydetyn ihmisen luita, II</u>
6 A ja B/ s. 29	Niemi	Vahtervuori- Alivuori	- <u>tarkoitukseltaan tuntemattomia</u> <u>raunioita todennäköisesti histo-</u> <u>rialliselta ajalta, II</u>
7/s. 31	Niemi	Sillanpää	- kivik. löytöpaikka
8/s. 33	Niemi	Nokkala(?)	- kivik.(?) löytöpaikka
9/s. 34	Paakkonen	Paakkosen tila	- kivik. löytöpaikka
10/s. 36	Lintumaa	Katajasaari	- kivik. löytöpaikka
11/s. 38	Lintumaa	Pusan Ampuja	- kivik. löytöpaikka
12/s. 40	Lintumaa	Lintumaanjärven itäranta	- kivik. löytöpaikka
13/s. 41	Ahlajärvi	Ahlajärven kartano	- kivik. löytöpaikka
14/s. 42	Ahlajärvi	Ahlajärven kartanon saunahaka	- kivik. löytöpaikka
15/s. 43	Ahlajärvi	Saajanmitta	- ajoitukseltaan tuntematon yksi- puisen ruuhan keulaosan löytö- paikka
16/s. 45	Niemi	Mahdollisesti Iso- Kaaro tai sen ympä- ristö 1	- kivik. löytöpaikka
17/s. 46	Niemi	Mahdollisesti Iso- Kaaro tai sen ympä- ristö 2	- kivik. löytöpaikka
18/s. 47	Niemi	Kustaa Heinosen pelto	- Kivik. löytöpaikka
19/s. 48	Taljala	Päiväniemi	- kivik. löytöpaikka
20/s. 49	Niemi	Mäntykangas	- kivik. löytöpaikka
21/s. 50	Kuurila	Kiekku (ent. Lehinnmäki)	- kivik. löytöpaikka
22/s. 52	Taljala	Hakamaa	- kivik. löytöpaikka
23/s. 54	Taljala	Rantala eli Ranta- Seppälä (?)	- kivik.(?) löytöpaikka

<u>kohteen n:o/sivu</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen, kiinteiden muinaisjäännösten luokitus (I-III)</u>
24 / s. 55	Taljala	Rantala-Sipilä	- <u>17 rökkiötä, joista 13 rautakautisia ja neljä (n:ot 8-11) todennäköisesti vanhoja viljelysraunioita, yksi rautakautisista (n:o 17) ollut ehkä polttokenttäkalmisto, II</u>
25 / s. 63	Taljala/Niemi	Taljalan joki eli Totunoja	- rautak. löytöpaikka
26 / s. 64	Niemi	Santahaudan pelto	- rautak. löytöpaikka
27 / s. 65	Niemi	Taljala-Niemi maantien varsi	- kivik. löytöpaikka
28 / s. 66	Taljala	Pahnainmäen kumpu	- <u>rautak. poltto- ja ruumishautakalmisto, III</u>
29 / s. 68	Taljala	Pahnainmäki N	- <u>hävitetty, ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan tuntematon "hautaraunioita muistuttava kumpu", III</u>
30 / s. 69	Taljala	Pahnainmäki NW	- <u>kuppikivi, I</u>
31 / s. 71	Niemi	Niemen kartano	- <u>todennäköisesti hävitetty rautak. hauta tai kalmisto(?), III</u>
32 / s. 74	Saviniemi	Sepän(nenän)kärki	- <u>rautak. hautarökkiö/polttokalmisto, II</u>
33 / s. 76	Sittala	Poukama	- rautak. löytöpaikka
34 / s. 78	Keikkala	Hommosenkärki eli -saari 1	- <u>rautak. polttokenttä(?)kalmisto, I</u>
35 / s. 80	Keikkala	Hommosenkärki eli -saari 2	- <u>rautak. polttokenttäkalmisto, III/II?</u>
36 / s. 82	Keikkala	Hommosenkärki eli -saari 3	- kivik., mahdollisesti sekundaarinen, löytöpaikka
37 A ja B / s. 83	Keikkala (A) ja Niemi (B)	Hautausmaa (A) ja Taljala-Niemi maantien varsi (B)	- <u>rautak. kalmisto(?), III</u>
38 / s. 85	Keikkala	Kylä-Hakkari	- <u>kuppikivi, I</u>
39 / s. 87	Keikkala	Lepomäki	- rautak. ja hist. ajan löytöpaikka
40 / s. 89	Keikkala	Leipälä	- rautak. löytöpaikka
41 / s. 90	Keikkala	Marttila	- <u>viisi hävitettyä, ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan tuntematonta "maansekaista kumpua", III</u>
42 / s. 91	Keikkala	Käikiänniemi	- <u>rautakautinen, ainakin suurimmaksi osaksi hävitetty polttokenttäkalmisto(?) ja hävitetty kiviraunio, joka ollut ehkä rautakautinen, II</u>
43 / s. 94	Sauvola	Könnölänmäki eli -niemi 1	- <u>kuusi rautakautista rökkiötä, I</u>

<u>kohteen</u> <u>n:o/sivu</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen, kiinteiden</u> <u>muinaisjäännösten luokitus (I-III)</u>
/ 44 / s. 96	Sauvola	Könnölänmäki eli -niemi 2	- <u>rautak. hautaröykkiö, I</u>
45 / s. 99	Iittala	Urheilukenttä	- <u>rautak. ruumishaudan löytö-</u> <u>paikka, II</u>
46 / s.101	Kutila	Peltokutila (Ihalahonmäki)	- <u>rautak. röykkiöalue, jossa 51</u> <u>varmaksi katsottua hautaröykkiötä</u> <u>(n:ot 1-51) ja 49 epävarmana</u> <u>kiviröykkiönä pidettyä röykkiötä</u> <u>(n:ot I-XLIX), I</u>
47 / s.107	Kutila	Peltokutilan eli Ihalahonmäen rautak. röykkiöalueen röykkiö 45	- <u>kivik., sekundaarinen, löytöpaikka</u>
48 / s.108	Kutila	Äimäjärvi W	- <u>kivik. löytöpaikka</u>
49 / s.109	Kutila	Ylikartano (Iso- vainionmäki)	- <u>rautak. kalmisto- tai asuinpaikka-</u> <u>alue, II</u>
50 / s.114	Kutila	Nikkilä	- <u>kaksitoista rautakautista röyk-</u> <u>kiötä, II</u>
51 / s.118	Kutila	Sofianlaakso	- <u>"muutamia" ajoitukseltaan ja tarkoi-</u> <u>tukseltaan tuntemattomia "hauta-</u> <u>raunion-tapaisia kiviroukkioita", II</u>
52 / s.119	Kutila	Alitalo(?)	- <u>kivik. löytöpaikka</u>
53 / s.121	Kutila	Vehka-aho	- <u>kiuas, II</u>
54 / s.122	Kutila	Heinä-aho	- <u>vanha kiuas, II</u>
55 / s.123	Kutila	Myllyoja	- <u>riutunut kiuas, II</u>
56 / s.124	Sauvola	Ahola(?)	- <u>kivik. löytöpaikka</u>
57 A ja B/ s.125	Nyk. Sauvola (A) tai Orjan- hirsii (B)	Heinärydön kangas	- <u>kiuas, II</u>
58 / s.128	Kalvolan yh- teismetsä Ym II	Nätkinaho	- <u>hajoitettu, ajoitukseltaan ja tar-</u> <u>koitukseltaan tuntematon "vanha</u> <u>raunio", II/III</u>
59 / s.130	Orjanhirsii	Järvisuonmäki	- <u>ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan</u> <u>tuntematon raunio, II</u>
60 / s.131	Kotkajärvi	Kirjavaisen kesä- mökki	- <u>kivik. löytöpaikka</u>
61 / s.133	Kutinen ja/ tai Iittala	Suonpää-Haavisto	- <u>"useampia vanhoja kiukaita", II</u>
62 / s.134	Kutinen	Haaviston Jaakon mäki eli oletettavasti nyk. Tornimäki	- <u>kiuas, II</u>
63 / s.136	Kutila	Rimmi(?)	- <u>kivik. löytöpaikka</u>
64 / s.137	Kautio(?)	Kaution tila(?)	- <u>rautak. löytöpaikka</u>

<u>kohteen</u> <u>n:o /sivu</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen, kiinteiden</u> <u>muinaisjäännösten luokitus (I-III)</u>
65 /s.140	Kalvolan Hei- nu/Hattulan Tenhola	Kauraa(saari)	- <u>historiallisen ajan rajamerkki</u> , I
66 /s.141	Heinu	Puhka	- <u>kuppikivi KM 7317 ja sen alku-</u> <u>peräinen sijaintipaikka</u> , III/II?
67 /s.143	Heinu	Rauhalampi	- rautak. löytöpaikka
68 /s.144	Heinu	Saaren tilan metsä	- kivik. löytöpaikka
69 /s.146	Heinu	Kolari	- <u>kivik. asuinpaikka</u> , II
70 /s.150	Niemi	(?)	- <u>kiukaita</u> , II
71 /s.151	Taljala, Niemi tai Paakkonen	Uurtaanjärvi 1	- ajoitukseltaan ja tarkoitukse- ltaan tuntematon ruuhien ja ruuhien osien löytöpaikka tai -paikkoja
72 /s.152	Taljala, Niemi tai Paakkonen	Uurtaanjärven ranta- letto Kuurilan karta- non maalla	- ajoitukseltaan tuntematon yksipui- sen ruuhan löytöpaikka
73 /s.153	Taljala, Niemi tai Paakkonen	Uurtaanjärvi 2	- kolmipuisen ruuhan löytöpaikka
74 /s.154	Luultavasti Taljala tai Niemi	Henrik Korskijan pelto	- kivik. löytöpaikka
75 /s.155	Kutila	"Kutila Herregård"	- <u>"jättehögar"</u> , ajoitukseltaan ja tarkoituksestaan tuntemattomia, II
76 /s.157	Kutila, Savi- niemi, Taljala, Kalvolan yh- teismetsä, Niemi tai Unoinen	Keihäsjärvi (Kan- niemi, Taljala, kaisten kartanon maata)	- ajoitukseltaan tuntematon yksi- puisen ruuhan keulan löytöpaikka
77 /s.158	Kutinen tai Kutila	Ison Kartanon metsä	- <u>ajoitukseltaan ja tarkoituksestaan</u> <u>tuntemattomia "ikivanhoja kivi-</u> <u>kasoja"</u> , II
78 /s.160	Mahdollisesti Niemi	Ristikkuusenmaa	- <u>"5 a 6 jättekast"</u> , ajoitukseltaan ja tarkoituksestaan tuntemattomia, II
79 /s.161	Lintumaa(?)	(?)	- kivik.(?) löytöpaikka
80 /s.162	Øletettavasti Kuurila, Nie- mi tai Taljala	(?)	- kivik.(?) löytöpaikka sekä <u>ajoi-</u> <u>tukseltaan ja tarkoituksestaan</u> <u>tuntematon kiviraunio (kivikasa)</u> , II/III
81 /s.164	(?)	(?)	- hist. ajan löytöpaikka
82 /s.165	(?)	(?)	- rautak. löytöpaikka
83 /s.166	Kutila(?)	(?)	- kivik.(?) löytöpaikka

<u>kohteen</u> <u>n:o / sivu</u>	<u>kylä</u>	<u>paikka</u>	<u>paikan määrittäminen, kiinteiden</u> <u>muinaisjäännösten luokitus (I-III)</u>
84 / s.167	Keikkala(?)	(?)	- kivik. löytöpaikka
85 / s.168	Taljala	(?)	- kivik.(?) löytöpaikka
86 / s.169	Taljala	(?)	- rautak. löytöpaikka
87 / s.170	(?)	(?)	- <u>tarkoitukseltaan tuntematon kivi-</u> <u>raunio todennäköisesti hist.</u> <u>ajalta, II</u>
88 / s.172	(?)	(?)	- kivik. löytöpaikka
89 / s.173	(?)	(?)	- kivik. löytöpaikka
90 / s.174	(?)	(?)	- kivik. löytöpaikka
91 / s.175	(?)	(?)	- kivik. löytöpaikka
92 / s.176	(?)	(?)	- rautak. löytöpaikka
93 / s.177	(?)	(?)	- hist. ajan löytöpaikka
94 / s.178	(?)	(?)	- usean kaksipuolisen ruuhen löytö- paikka
95 / s.179	Sittala	(?)	- <u>ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan</u> <u>epävarmoja "sodan aikana kaivettu-</u> <u>ja vallikuoppia", II</u>
96 / s.180	Sittala	Useita tarkemmin tuntemattomia paikkoja	- <u>samanlaisia "sodan aikana kaivettu-</u> <u>ja vallikuoppia" kuin kohteessa</u> <u>KALVOLA 96, II</u>
97 / s.181	Keikkala	Hommosenkärki eli -saari	- <u>ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan</u> <u>tuntematon paikka, jossa havaittu</u> <u>vahvaa nokimaata ja palanutta</u> <u>kiveystä, II</u>

ESINEHAKEMISTO

(ruuhilöydöt eivät ole esinehakemistossa, vaan ne ilmenevät kohdehakemistosta)

"kivikaudelta"

KM 365	<u>tasataltta</u> (rätmejsel)	ks. kohde KALVOLA 13	(s. 41)
KM 2252:2	<u>käyrävartinen kourutalтта</u>	ks. kohde KALVOLA 12	(s. 40)
KM 2252:3	<u>oikokirveen teräpuoli</u>	ks. kohde KALVOLA 11	(s. 38)
KM 2252:4	<u>tasataltta</u>	ks. kohde KALVOLA 7	(s. 31)
KM 2895:6	<u>tasataltta</u>	ks. kohde KALVOLA 16	(s. 45)
KM 2950:8	<u>kirves</u>	ks. kohde KALVOLA 74	(s. 154)
KM 5347:1	<u>veneenmuotoisen vasara-</u> <u>kirveen teräpuolikas</u>	ks. kohde KALVOLA 21	(s. 50)
KM 5602:3	<u>kourutaltan katkelma terä-</u> <u>puolelta</u>	ks. kohde KALVOLA 18	(s. 47)
KM 6035:5	<u>kirveen teräosa</u>	ks. kohde KALVOLA 84	(s. 167)
KM 6280:5	<u>kourutalтта</u>	ks. kohde KALVOLA 52	(s. 119)
KM 6680:4	<u>kourutalтта</u>	ks. kohde KALVOLA 68	(s. 144)
KM 6708:1	<u>tasataltta</u>	ks. kohde KALVOLA 36	(s. 82)
KM 9310	<u>oikokirves</u>	ks. kohde KALVOLA 1	(s. 22)
KM 9338	<u>vasarakirves</u>	ks. kohde KALVOLA 27	(s. 65)
KM 9399	<u>poikkikirves</u>	ks. kohde KALVOLA 69	(s. 146)
KM 9726:19	<u>vasarakirves</u>	ks. kohde KALVOLA 47	(s. 107)
KM 9762:3	<u>kivikirveen teräkappale</u>	ks. kohde KALVOLA 22	(s. 52)
KM 10007	<u>hiiliä ja nokimaata</u> (sekä ikkunaruudun kapp.), <u>hiilen-</u> <u>kappale</u> , <u>lehtipuuta</u> , <u>alku-</u> <u>peräisessä esineessä on ol-</u> <u>lut nuoranlovi, josta osa</u> <u>on säilynyt hiilessä</u>	ks. kohde KALVOLA 69	(s. 146)
KM 10475	<u>meripihkariipus</u>	ks. kohde KALVOLA 48	(s. 108)
KM 13689:13	<u>oikokirves</u>	ks. kohde KALVOLA 88	(s. 172)
KM 13879	<u>oikokirves</u>	ks. kohde KALVOLA 20	(s. 49)
KM 20982	<u>kiviesineen teelmä</u>	ks. kohde KALVOLA 4	(s. 26)
Humpilan Museo N:o 359	<u>oikokirves</u>	ks. kohde KALVOLA 89	(s. 173)
Ahlajärven kansakoulu, Toijala,	<u>neli-</u> <u>sivuinen oikokirves</u>	ks. kohde KALVOLA 10	(s. 36)
Hämeenlinnan keskuskansakoulu,	<u>kourutalt-</u> <u>ta</u>	ks. kohde KALVOLA 60	(s. 131)

Suomalaisen Normaalityön kokoelmat Hel-	ks. kohde KALVOLA 90	(s. 174)
singissä, n:o 2, <u>olkapääkirves</u>		
Äges av studeranden Rolf Grönlund, Helsingfors,	ks. kohde KALVOLA 9	(s. 34)
Lotsig. 7, <u>tasataltan jäännös</u>		
Kauppias K.F. Björkbomin keräelmä H:linnassa,	ks. kohde KALVOLA 91	(s. 175)
V. 1908 maist. Leonard Björk-		
bomilla Turussa, 4, <u>tasataltta</u>		
Ei tallessa(?) <u>kiviase</u> (löydön kivikautisuus	ks. kohde KALVOLA 3	(s. 25)
epävarma)		
Ei tallessa(?) <u>kiviase</u> (löydön kivikautisuus	ks. kohde KALVOLA 8	(s. 33)
epävarma)		
Ei tallessa(?) <u>kiviesine</u> (thorviggo)	ks. kohde KALVOLA 14	(s. 42)
Ei tallessa(?) <u>kiviesine</u> (Thorviggo)	ks. kohde KALVOLA 17	(s. 46)
Ei tallessa(?) <u>oikokirves</u>	ks. kohde KALVOLA 19	(s. 48)
Ei tallessa(?) <u>kiviase</u> (löydön kivikautisuus	ks. kohde KALVOLA 23	(s. 54)
epävarma)		
Ei tallessa(?) <u>kiviase</u>	ks. kohde KALVOLA 56	(s. 124)
Ei tallessa(?) <u>kiviase</u>	ks. kohde KALVOLA 63	(s. 136)
Ei tallessa(?) <u>kiviase</u> (löydön kivikauti-	ks. kohde KALVOLA 80	(s. 162)
suus epävarma)		
Ei tallessa(?) <u>kiviase</u> (löydön kivikauti-	ks. kohde KALVOLA 83	(s. 166)
suus epävarma)		
Ei tallessa(?) <u>kiviase</u> (löydön kivikauti-	ks. kohde KALVOLA 85	(s. 168)
suus epävarma)		
Ei tallessa <u>kiviase</u> (löydön kivikauti-	ks. kohde KALVOLA 79	(s. 161)
suus epävarma)		

"rautakaudelta"

KM 151	<u>soikea tuluskivi</u>	ks. kohde KALVOLA 92	(s. 176)
KM 1139	<u>tuluskivi</u>	ks. kohde KALVOLA 82	(s. 165)
KM 3003	<u>arapialainen raha tinasta/</u>	ks. kohde KALVOLA 67	(s. 143)
	<u>väärennös</u>		
KM 3183:2	<u>kirves</u>	ks. kohde KALVOLA 33	(s. 76)
KM 3453:22	<u>soikea tuluskivi</u>	ks. kohde KALVOLA 64	(s. 137)
KM 5960:1-54	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä</u>	ks. kohde KALVOLA 28	(s. 66)
KM 5960:55 ja	<u>ruotokeihäs ja pronssinen</u>	ks. kohde KALVOLA 31	(s. 71)
56	<u>rannerengas</u>		

KM 5960:57	<u>putkellinen rautakeihäs</u>	ks. kohde KALVOLA 25 (s. 63)
KM 6388:1-101	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä</u>	ks. kohde KALVOLA 28 (s. 66)
KM 6418	<u>soikea tuluskivi</u>	ks. kohde KALVOLA 86 (s. 169)
KM 6644:1-8	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä</u>	ks. kohde KALVOLA 35 (s. 80)
KM 6708:1-16	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä</u>	ks. kohde KALVOLA 35 (s. 80)
KM 7317	<u>kuppikivi</u>	ks. kohde KALVOLA 66 (s. 141)
KM 7427:1-8	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä</u>	ks. kohde KALVOLA 24 (s. 55)
KM 7893:1-7	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä</u>	ks. kohde KALVOLA 35 (s. 80)
KM 7893:8	<u>rautainen kirves</u>	ks. kohde KALVOLA 39 (s. 87)
KM 7949:1 ja 2	<u>keihäänkärki ja kolme katkelmaa läpileikkaukseltaan kolmikulmaisesta rannerenkaasta</u>	ks. kohde KALVOLA 35 (s. 80)
KM 8081:1 ja 2	<u>katkelma neljästä pronssitan-gosta punotusta kaularenkaasta ja pätkä ketjua</u>	ks. kohde KALVOLA 35 (s. 80)
KM 9131:1-4	<u>keihäänkärki (:1), keihäänkärki (harppuuni?) (:2), miekan terän kärkikappale (:3) sekä kahta lautaa yhdistänyt rautamäärly ja rautanau-la (:4)</u>	ks. kohde KALVOLA 37 (s. 83) A ja B
KM 9521:1-21	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä</u>	ks. kohde KALVOLA 46 (s. 101)
KM 9726:1-135	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä</u>	ks. kohde KALVOLA 46 (s. 101)
KM 10004	<u>väkäkeihäs</u>	ks. kohde KALVOLA 42 (s. 91)
KM 10156	<u>kolme saviastianpalasta ja kaksi palanutta luunpalasta</u>	ks. kohde KALVOLA 46 (s. 101)
KM 10279:1-4	<u>kolme varsiputkellista keihäänkärkeä (:1, 3 ja 4) ja ruodollinen keihäänkärki (:2)</u>	ks. kohde KALVOLA 24 (s. 55)
KM 10474:1- 86	<u>rautakautisia kalmistolöytöjä</u>	ks. kohde KALVOLA 46 (s. 101)
KM 11368:1 ja 2	<u>väkipuukko ja väkäkeihäs</u>	ks. kohde KALVOLA 24 (s. 55)
KM 11592:1-9	<u>löytöjä rautakautisesta ruumis-haudasta</u>	ks. kohde KALVOLA 45 (s. 99)
KM 11860	<u>rautainen keihäänkärki</u>	ks. kohde KALVOLA 26 (s. 64)
KM 12469	<u>rautainen keihäänkärki</u>	ks. kohde KALVOLA 42 (s. 91)
KM 15863:1-4	<u>saviastianpaloja 56 kpl, saviastianmuruja, palaneen saven murusia saviastiasta(?) ja hiilensiruja</u>	ks. kohde KALVOLA 43 (s. 94)

KM 15863:5	<u>25 palanutta luunsirua ja mu-</u> <u>rusia sekä palanut savenpalanen</u>	ks. kohde KALVOLA 44 (s. 96)
KM 15864	<u>saviastianpalanen</u>	ks. kohde KALVOLA 34 (s. 78)
KM 20575	<u>keihäänkärki</u>	ks. kohde KALVOLA 42 (s. 91)
KM 23617:1-16	<u>saviastian reunapaloja 6 kpl,</u> <u>saviastian kylkipaloja 72 kpl,</u> <u>palanutta savea 4 kpl, pala-</u> <u>nutta luuta 4 kpl ja palamatonta</u> <u>(eläimen?) luuta 14 kpl</u>	ks. kohde KALVOLA 24 (s. 55)
KM 23618:1 ja 2	<u>pronssisen kaarisoljen spiraali-</u> <u>akselin katkelma, jota kiertää</u> <u>spiraalirulla ja palanutta luuta</u> <u>37 kpl</u>	ks. kohde KALVOLA 32 (s. 74)
KM 23619:1 ja 2	<u>savikiekkko ja palanutta, kuona-</u> <u>maista savea 2 kpl</u>	ks. kohde KALVOLA 46 (s. 101)
KM 23620:1-3	<u>saviastian kylkipaloja 9 kpl</u> <u>ja rautakuonaa yksi kpl</u>	ks. kohde KALVOLA 49 (s. 109)
KM 23621	<u>saviastian kylkipaloja 4 kpl</u>	ks. kohde KALVOLA 50 (s. 114)
Hämeenlinnan museo 438	<u>pronssirannerenkaan</u> <u>puolisko</u>	ks. kohde KALVOLA 40 (s. 89)
Ei tallessa(?)	<u>kuonaa ja hiiltä</u>	ks. kohde KALVOLA 24 (s. 55)
Ei tallessa(?)	<u>"palaneen luunsiruja"</u>	ks. kohde KALVOLA 42 (s. 91)
Ei tallessa(?)	<u>rautakautinen saviastianpala</u>	ks. kohde KALVOLA 46 (s. 101)
Ei tallessa(?)	<u>"kaksi rautakauden saviastian-</u> <u>palasta"</u>	ks. kohde KALVOLA 50 (s. 114)
Ei tallessa	<u>"koria pronssinen kääty, joka</u> <u>oli tehty niinkuin touvi", A.M.</u> <u>Tallgrenin mukaan "nähtävästi</u> <u>siis pronssinen vyö"</u>	ks. kohde KALVOLA 24 (s. 55)
Ei tallessa	<u>saviastianpaloja</u>	ks. kohde KALVOLA 46 (s. 101)
Ei tallessa	<u>rauta- ja pronssiesineitä</u>	ks. kohde KALVOLA 46 (s. 101)
Ei tallessa	<u>rautaesineitä, mm. "sapeleita"</u> <u>että myöskin pronssiesineitä</u>	ks. kohde KALVOLA 46 (s. 101)
Ei tallessa	<u>saviastianpalanen/muutama</u> <u>saviastianpala</u>	ks. kohde KALVOLA 46 (s. 101)

"historialliselta ajalta"

KM 2883	<u>jauhin- 1. käsikivet</u>	ks. kohde KALVOLA 81	(s. 164)
KM 7893:9	<u>iso katkelma rautaisesta on- tosta tykinkuulasta</u>	ks. kohde KALVOLA 39	(s. 87)
Hämeenlinnan museo 5093:1			
	<u>putkellinen rautapistin</u>	ks. kohde KALVOLA 93	(s. 177)
Ei tallessa(?)	<u>"vanhanaikainen sirppi"</u> (luultavasti hist. ajalta)	ks. kohde KALVOLA 6 A ja B	(s. 29)
Ei tallessa(?)	<u>pronssinappi</u>	ks. kohde KALVOLA 39	(s. 87)
Ei tallessa(?)	<u>"vanhanaikainen viikate"</u>	ks. kohde KALVOLA 87	(s. 170)

KOHTEIDEN JAKAUTUMINEN PERUSKARTOILLE

(vain kertomuksen peruskarttaotteille merkityt kohteet KALVOLA 1-69 ja 97, ja kohteet KALVOLA 70-77, joiden sijainti tiedetään peruskartan tarkkuudella, mutta joita ei ole merkitty peruskarttaotteille)

<u>kartan numero ja nimi</u>	<u>kohteiden numerot</u>
2113 12 MÄYRÄ	1-9 ja 70-73
2113 09 VÄLKKILÄ	10
2114 10 LONTILA	11-21 ja 74
2132 01 KALVOLA	22-56, 57B, 97 ja 75, 76
2131 03 RIMMILÄ	57A, 58-64 ja 77
2132 04 LETEENSUO	65-69

KALVOLAN KUNNAN SIJAINNIT YLEISKARTALLA 1:1000 000

Ote tilaston pohjakartasta 1.1.1987.

KALVOLA 1

Peruskartta 2113 12 MÄYRÄ

x = 6762 23-30

y = 2497 90 - 2498 00

z = n. 154-157

(= sen ent. peltoalueen peruskoo-
dinaatit, jolta esine on oletet-
tavasti löydetty)

Kylä: Sittala

Löytöpaikka: Lapikisto

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943,
s. 2

Löydöt: KM 9310 oikokirves. Löyt. v. 1910 vuokraajan poika Urho Salimäki Kalvolan pitäjän Iittalan kylän Patamon talon maalta Lapikisto-nimistä peltoa kyntäessään n. 20 cm syvästä. Löytöpaikka on kiviperäistä mäkimaata, Patamon talon asuinhuoneesta n. 500 m etelään ja n. 30 m pohjoiseen Unosten talon metsämaasta ja Unosten talon metsämaasta ja Unosten ja Eerolan talon rajasta. Edellä olevien pääluettelotietojen lisäksi löytöpaikasta sanotaan verifikaateissa: "...hyvin kiviperäistä maata ja hyvin mäkistä ja pinnalta mustamultamaata ja 30 centin syvyydessä on ruskeata hiekkaa...esine löytyi paremmin mäen päältä...Lapikiston pelto on arviolta ympäri mitaten noin 800 metriä ja löytöpaikan eteläpuolella on Unosten talon metsämaata...arviolta Urjalan pitäjään rajaan kuu- den kilometrin matka kylätietä myöten ja löytöpaikasta on arviolta Patavuorijärveen puolentoista km:n matka...Lapikiston pellon ympärillä kasvaa vaahteraa ja niinipuita...". Asioitsija Mikael Salmisen 16/XII museoon 50 mk:lla myömä esine.

Löytöpaikan sijainti: Esineen tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa, mutta oletettu löytöalue, joka on rajattu peruskarttaotteelle (s. 27), sijaitsee Patamon päärakennuksesta 600 m kaakkoon (vrt. löytötietoihin), Kalvolan kirkolta 16 km lounaaseen. Kyseisen alueen laajuus on n. 80 x 70 m ja se käsittää vanhan peltotilkun, jota ei enää viljellä. Peltotilkku

on vielä vanhalla, v. 1960 painetulla peruskartalla, jonka perusteella se on rajattu peruskarttaotteelle, mutta nyk. peruskartalla pellon alue erottuu vain hyvin heikosti pisteviivalla rajattuna. Paikka vastaa hyvin löytötietojen kuvausta löytöpaikasta, mutta tietojen etäisyys ja suunta Patamon päärakennuksesta ovat (luultavasti arvioina) hieman virheelliset. Löytötietojen Unosten ja Eerolan välinen raja tarkoittaa kylärajaa, johon oletetun löytöalueen kaakkoisreuna rajoittuu. Mikäli löytötietojen maininta, että löytöpaikalta on tähän rajaan 30 m, pitää paikkansa, esine olisi löydetty lähinnä peltoalueen keskivaiheilta. Oletettu löytöalue selvisi inventoinnissa 1985. - Helmer Salmon inventointikertomuksessa esine mainitaan Kalvolan kivikautisten löytöjen luettelossa, mutta koska siinä ei selvitetä mitenkään löytöpaikan sijaintia, kertomusta ei ole luettu tutkimuksiin löytöpaikan suhteen.

Inventointi 1985: Löytöpaikkaa selvitettiin Patamon talossa 27. lokakuuta, jolloin inventoinnissa oli mukana fil.kand. Esa Koskinen. Oletettu löytöalue selvisi tällöin talon isännän avustuksella. Lapikiston peltoja ovat kuulemma myös ne neljä vierekkäistä peltoaluetta, jotka sijaitsevat oletetulta löytöalueelta 100-250 m luoteeseen, ja jotka on merkitty vielä nyk. peruskartalle. Oletetun löytöalueen peltotilkku on kuitenkin ainoa, johon löytötiedot sopivat. Alueella käytiin niinikään isännän opastuksella. Peltoja ei enää viljelty, mutta ne erottuivat vielä kaikki maastossa. Oletetulla löytöalueella ei ennätetty tehdä lähempiä tutkimuksia. Aivan peltojen ympäristössä oli koko joukko varsin hienoja peltoraunioita, joita ei ole kuitenkaan huomioitu muinaisjäännöksiksi oheisessa kertomuksessa.

Ks. peruskartta s. 27

- Lisäyksiä:

KALVOLA 2

Peruskartta 2113 12 MÄYRÄ

x = 6762 72

y = 2497 62

z = 154

(= Patamon päärakennuksen perus-
koordinaatit)

Kylä: Sittala

Paikka: Patamo

- ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan tuntematon raunio, luokka III

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Lehtori Felix Seppälän ilmoitus 30/XII 32 esihist.
toimiston top. arkistossa.

Löydöt: -

Raunion sijainti: Yllä mainitun ilmoituksen mukaan raunio on (ainakin ollut ennen) Patamon talon maalla, mutta sen tarkempi sijainti ei ole tiedossa. Patamon talo sijaitsee Kalvolan kirkolta 16 km lounaaseen, Kalvolan ja Tammelan rajalta 1,6 km pohjoiseen. Talo on nimineen peruskartalla. Nyk. peruskartan mukaan talolla on maata (RN:o 6:2), josta valtaosa on metsää ja suota, noin neliökilometrin verran. Patamon maata on ollut tietojen mukaan aiemmin kuitenkin myös ainakin osa laajaa tilusaluetta (RN:o 6:1) tilan nykyisen alueen kaakkoispuolella, ja tällä alueella on peltoraunioita, ks. kohdetta KALVOLA 1 (s. 23). - Inventoinnissa 1985 raunion sijaintia ei selvitelty.

Raunion kuvaus: Ilmoituksessa rauniosta sanotaan vain: "...jokin raunio, jossa kasvaa jaloja lehtipuita". Muita tietoja ei ole, ja raunion luonne ja ajoitus ovat tuntemattomat.

Ks. peruskartta s. 27.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 3

Peruskartta 2113 12 MÄYRÄ

x = 6766 40

y = 2498 78

z = 128-129

(= Järvenpään päärakennuksen perus-
koordinaatit)

Kylä: Taljala

Löytöpaikka: Järvenpää

- kiviakautinen (?) löytöpaikka

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäänöksiä Tammelan kihlakunnassa.
Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja
XVIII 1949. Forssa 1949. S. 25.

Löydöt: Ei tallessa (?), kiviase. Tiedot löydöstä ovat yllä mainitussa
J.V. Hirsjärven julkaisussa: "Torpan tyttären Eeva Järvenpään
sanottiin löynneen Järvenpään torpan tiluksilta likeltä Kotkanjär-
veä vuoden 1850 vaiheella silitysraudan luodin muotoisen kivia-
seen, mutta sitä en saanut nähdä". Muita tietoja löydöstä ei
ole ja se lienee joutunut hikkateille. Löydön kiviakautisuutta
ei voitane pitää myöskään varmana.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikan sijaintia ent. Järvenpään torpan, nyk.
tilan, mailla ei tiedetä. Järvenpää sijaitsee Kalvolan kirkolta 12 km
lounaaseen, Kotkajärven länsipuolella, n. 100 m:n päässä rannasta. Tila
nimineen on merkitty peruskartalle. Vanhalla venäläisellä topografisella
kartalla 1:42 000 paikan nimenä on T. Jarven-pje.

Inventointi 1985: Järvenpäässä käytiin 27. lokakuuta, jolloin inventoin-
nissa oli mukana fil.kand. Esa Koskinen. Tilalla ei ollut ketään tavatta-
vissa ja vaikutti siltä, että paikkaa käytetään vain kesäasuntona. Tilan
maita ei tutkittu.

Ks. peruskartta s. 27.

- Lisäyksiä

KALVOLA 4

Peruskartta 2113 12 MÄYRÄ

x = 6766 68

y = 2497 60

z = n. 122

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: NiemiLöytöpaikka: Muulinjärvi E

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 20982 kiviesineen teelmä. Kivikautinen irtolöytö, jonka lasimestari Reino Mäki (Iittala, Keikkala/67234) on löytänyt ja lähettänyt museovirastoon. Mäki löysi teelmän 14.8.1979 Kalvolan Pirttikosken kylästä, Reino Mäen tilalta. Esine oli tullut löytöpaikalle Pirttikosken kylän alueelta tuodussa multakuormassa. Lahja. Verif. Diar. 26.11.1980.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka - eli se paikka, josta löytötiedoissa mainittu multa on peräisin - sijaitsee Kalvolan kirkolta 13 km lounaaseen ja Muulinjärven itäpäästä n. 300 m itään. Peruskartalta päätellen paikka on (ainakin ollut) metsämaastoa. Aivan löytöpaikan vieressä näyttää kartalla olevan hiekkakuoppa. Löytöpaikka on merkitty verifikaateissa olevalle peruskarttaotteella; löytötiedoista paikan sijainti ei ilmene. Löytöpaikka on Niemenkylää (peruskartalla Niemi) Pirttikoski-nimisellä seudulla, joten löytötietojen Pirttikylä ei ole siis virallinen kylä.

Inventointi 1985: Esineen löytäjää Reino Mäkeä ei tavoitettu inventoinnissa, joten löytöpaikan sijainti jäi tällöin selvittämättä. Mäelle kirjoitettiin sitten 30.3.1987 inventointikertomusta tehtäessä, ja hän palautti kirjeen mukaan pannun peruskarttaotteen (verifikaateissa), jolle on merkinnyt löytöpaikan. Paikka on siis tarkastamatta.

Ks. peruskartta s. 27

- Lisäyksiä:

Kartan kiinteät muinaisjäännökset on merkitty 1 mm:n ja irtolöydöt 0,5 mm:n tussilla.

Ote peruskartasta 2113 12 MÄYRÄ 1:20 000 (1980).

KALVOLA 5

Peruskartta 2113 12 MÄYRÄ

x = 6765 09

y = 2493 42

z = n. 156

(= Liipattukallion keskiosan perus-
koordinaatit)

Kylä: Niemi

Paikka: Liipattukallio

- ajoitukseltaan ja merkitykseltään tuntematon paikka, josta on kerrottu löydetyn ihmisen luita, luokka II

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Edv. Mikkola, lisäystä kirjoitukseen Totta ja tarua Kalvolan ja Tammelan tanhuvilta. Liuska 3. Esihist. toimiston top. arkisto.

Paikan sijainti: Tiedot paikasta ovat yllä mainitussa kirjoituksessa, jonka mukaan paikka sijaitsee ns. Liipattukalliolla tai sen "vieressä". Tarkka paikka ei ilmene tiedoista, mutta Liipattukallio sijaitsee kuitenkin Kalvolan kirkolta 17 km lounaaseen, pitäjän länsiosassa. Kallio nimiin on peruskartalla. - Inventoinnissa 1985 Liipattukallion aluetta ei tutkittu eikä paikan sijaintia muutenkaan selvitelty.

Paikan kuvaus: Itse paikasta Mikkola kirjoittaa: "...ns. Liipattukallio, jonka jääkausi nähtävästi on tasoittanut aivan kuin permanto. Kallio on monta metriä kunnakin. Wieressä on iso kivi, joka on aivan kuin nurkkakivillä. Sen alla kerrotaan ennen olleen ihmisiä. Ihmisen luita on löytynyt, puheitten mukaan, sen alta muutamia vuosikymmeniä sitte. Paikkaa ei ole tutkittu." Lähempiä tietoja ei ole, ja paikan ajoitus ja merkitys ovat tuntemattomat.

Ks. peruskartta s. 35

- Lisäyksiä:

KALVOLA 6 A ja B

Peruskartta 2113 12 MÄYRÄ

A: x = 6766 63

y = 2493 88

z = 122,5-125

(= Vahtervuoren päärakennuksen
peruskoordinaatit)

B: x = 6766 60

y = 2493 52

z = 123

(= Alivuoren tilan paikan peruskoo-
ordinaatit)

Kylä: Niemi

Paikka: Vahtervuori-Alivuori

- tarkoitukseltaan tuntemattomia raunioita todennäköisesti historialliselta ajalta, luokka II

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäänöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 19 ja 25.

Löydöt: Ei tallessa (?), "vanhanaikainen sirppi". Tiedot löydöstä ja raunioista ovat yllä mainitussa J.V. Hirsjärven teoksessa (s. 19): "Niemen kartanon maalla olevain Vuori-nimisten torppain luona sanottiin olevan paljon lappalaisten raunioita. Millä oikeudella sitten kantanevat lapinraunioiden nimeä? Yhdestä semmoisesta oli torppari Heikki Sillanpää löytänyt vanhanaikaisen sirpin, joka oli jo särjetty." Lisäksi Hirsjärvi kirjoittaa (s. 25): "Torppari Heikki Sillanpää oli löynnyt Vuoren torppain lähellä olevasta 'lappalaisten rauniosta' vanhan sirpin, joka särjettiin". Lähempiä tietoja löydöstä tai raunioista ei ole. Sirppi lienee joutunut hukkaan. Kyseessä on varmastikin historiallisen ajan löytö.

Raunioiden sijainti: Raunioiden tarkka sijainti - puhumattakaan juuri siitä rauniosta, josta sirppi on löydetty - ei ole tiedossa, mutta Kalvolan kirkolta 16 km lounaaseen sijaitsevat Vahtervuoren ja Alivuoren tilat

lienevät niiden Vuori-nimisten torppain perua, joiden lähellä (luona) rauniot tietojen mukaan ovat. Tilat sijaitsevat 400 m:n päässä toisistaan. Vahtervuori nimineen on nykyisellä peruskartalla, kun taas Alivuori on jo autiona, ja nimi lukee kartalla kursiivilla. Alivuori on tilana kuitenkin vielä vanhalla, 1960 painetulla peruskartalla. Peruskartalla on lisäksi Mustikkavuori-niminen mäki Vahtervuoresta 300 m luoteeseen, ja Vuorenkangas-niminen mäki, joka sijaitsee 600 m etelään Vahtervuoresta. Koko seudun nimi on lisäksi Vuorenkylä peruskartalla ja myös vanhalla venäläisellä peruskartalla 1:42 000, johon ei ole merkitty kuitenkaan alueen tilojen tai torppien nimiä. Alue on ollut Hirsjärven mukaan aiemmin Niemen kartanon maata, ja nykyään se on Niemenkylää. Sirpin löytänyt Heikki Sillanpää on asunut varmastikin Vahtervuoresta 900 m luoteeseen olevalla nykyisellä Sillanpään tilalla. - Inventoinnissa 1985 raunioita ei etsitty eikä niiden sijaintia muutenkaan selvitelty.

Raunioiden kuvaus: Raunioista ei Hirsjärvellä ole lähempiä tietoja kuin, että niitä on "paljon". Raunioiden tarkoitus on tuntematon, mutta sirppi viittaa historialliseen aikaan.

Ks. peruskartta s. 35.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 7

Peruskartta 2113 12 MÄYRÄ

x = 6767 09

y = 2493 08

z = 120

(= Sillanpään päärakennuksen perus-
koordinaatit)Kylä: NiemiLöytöpaikka: Sillanpää

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943,
s. 5Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa.
Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja
XVIII 1949. Forssa 1949. S. 25.Löydöt: KM 2252:4 tasataltta. Pääluetteloa täydellisemmät löytöpaikkatie-
dot ovat yllä mainitussa J.V. Hirsjärven teoksessa, jossa löytö-
paikasta sanotaan: "Torppari Heikki Sillanpää löysi v:n 1830
paikoilla Kuurilan kartanoon kuuluvan Sillanpään torpan läheltä,
kuusen juurelta vuolukivisen tasataltan (H.M. 2252:4). Löytäjän
poika torppari Juha Julin lahjoitti sen Muinaismuisto-Yhtiölle."
Yhdistyksen stipendiaatin Tammelan kihlakunnassa kansakoulunopet-
taja J.V. Hirsjärven lähetys. Yhdistykseen saapunut 14/V 84.
Ks. S.M.Y:n verifik. s. 151.Löytöpaikan sijainti: Esineen tarkkaa löytöpaikkaa ei tiedetä, mutta
Kuurilan kartanon Sillanpään torppa, jonka lähellä löytöpaikka on, on
peruskarttojen se Sillanpään tila, joka sijaitsee Kalvolan kirkolta 16
km lounaaseen, aivan kunnan länsiosassa. Nykyisillä peruskartoilla on
Kalvolan alueella ainakin kolme muutakin Sillanpää-nimistä tilaa (pk.
2114 10 LONTILA, x = 6775 94, y = 2496 20 ja x = 6772 75, y = 2493 10;
pk. 2131 03 RIMMILÄ, x = 6766 22, y = 2506 69), mutta Hirsjärven mainitse-
ma esineen löytäjä, torppari Heikki Sillanpää, on melkoisen varmasti
asunut juuri kyseisessä Sillanpäässä, kuten Hirsjärven teoksesta voi

toisaalta päätellä (ks. kohde KALVOLA 6). Helmer Salmon inventointikertomuksessa esine mainitaan lyhyesti Kalvolan kivikautisten löytöjen luettelossa, mutta koska siinä ei selvitetä löytöpaikan sijaintia, kertomusta ei ole luettu tutkimukseen löytöpaikan suhteen. - Inventoinnissa 1985 Sillanpäässä ei käyty eikä aluetta tutkittu.

Ks. peruskartta s. 35.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 8

Peruskartta 2113 12 MÄYRÄ

x = 6769 04

y = 2495 43

z = n. 152

(= oletettavan Nokkalan torpan
paikan peruskoordinaatit)

Kylä: Niemi

Löytöpaikka: Nokkala (?)

- kivikautinen (?) löytöpaikka

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa.
Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja
XVIII 1949. Forssa 1949. S. 25.

Löydöt: Ei tallessa (?), kiviase. Tiedot löydöstä ovat yllä mainitussa
J.V. Hirsjärven kirjassa: "Kuurilan torpparilla Harttu Nokkalalla
kerrottiin olevan kiviase, mutta siellä en joutunut käymään".
Muita tietoja löydöstä ei ole. Esine lienee joutunut hukkateille
ja sen kivikautisuutta ei voitane pitää varmana.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole mitään tietoja, mutta on tie-
tysti mahdollista, että se on jossain Harttu Nokkalan torpan ympäristös-
sä, koska esine on Nokkalan hallussakin ollut. Nokkalan torppa on sijain-
nut oletettavasti Kalvolan kirkolta 13 km lounaaseen ja Hannukkalan tilan
päärakennuksesta 400 m luoteeseen. Nykyisellä peruskartalla paikalla
lukee kursiivilla Nokkala, mutta jälkiä torpasta ei ole enää. Sen sijaan
1956 painetulla peruskartalla paikalla on vielä yksi ulkorakennus, mutta
ei paikan nimeä. Vanhalla venäläisellä topografisella kartalla 1:42 000
paikalla on tilus (tila tai torppa), mutta ei paikan nimeä. Muuta Nokka-
laniemeä ei ole kartoilta löytynyt. - Inventoinnissa 1985 (Harttu) Nokka-
lan torpan sijaintia ei selvitelty eikä edellä selostetun paikan ympäris-
töä tarkastettu.

Ks. peruskartta s. 35

- Lisäyksiä:

KALVOLA 9

Peruskartta 2113 MÄYRÄ

x = 6769 63

y = 2493 82

z = 128

(= Paakkosen päärakennuksen perus-
koordinaatit)Kylä: PaakonenLöytöpaikka: Paakkosen tila

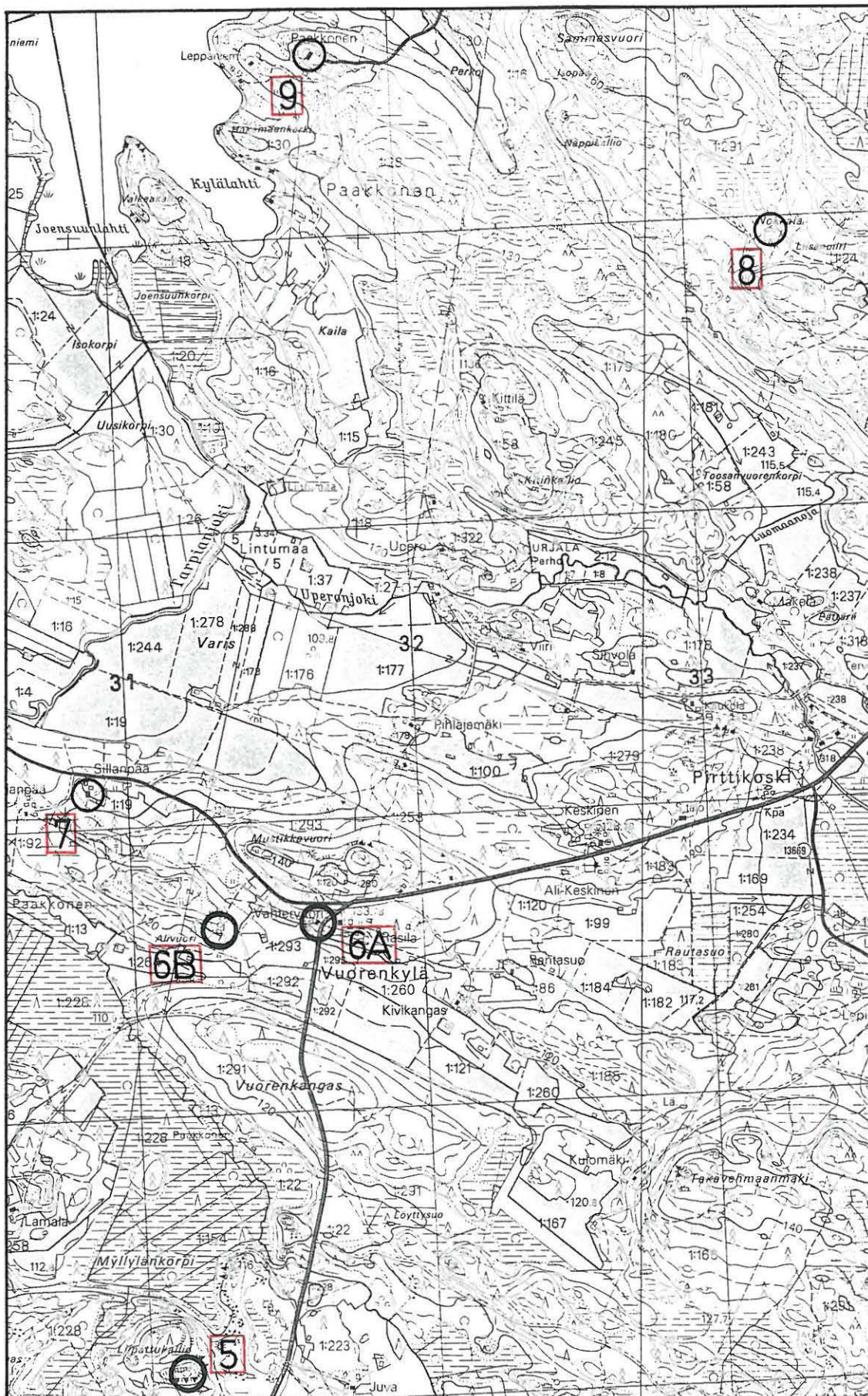
- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943,
s. 4.Löydöt: Äges av studeranden Rolf Grönlund, Helsingfors, Lotsg. 7, tasatal-
tan jäännös. Löyd. Paakkosen talon pellosta Kalvolassa. Tuonut
museoon herra Rolf Grönlund, esineen nyk. omistaja, joka kes.
1923 oli saanut sen Paakkosen talosta. Aikonut lahjoittaa sen
mahd. Viipurin museoon.Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikkaa Paakkosen tilan peltoalueilla ei tie-
detä. Tila sijaitsee kunnan länsiosassa, Kallijärven itäpuolella, Kalvo-
lan kirkolta 14 km lounaaseen, ja on merkitty nimineen peruskartalle.
Kartan mukaan tilalla on varsin laajat peltoalueet (RN:o 1:28) sekä tilan
pohjois- että eteläpuolella, jopa yli kilometrinkin päässä tilasta. - Hel-
mer Salmon inventointikertomuksessa esine mainitaan hyvin lyhyesti Kalvo-
lan kivikautisten löytöjen luettelossa, mutta koska siinä ei selvitetä
löytöpaikan tai Paakkosen tilan sijaintia mitenkään, kertomusta ei ole
luettu tutkimuksiin löytöpaikan suhteen.Inventointi 1985: Tilalla käytiin 27. lokakuuta, jolloin inventoinnissa
oli mukana fil.kand. Esa Koskinen. Talonväki ei osannut neuvoa löytöpai-
kan suhteen ja esinekin oli heille entuudestaan tuntematon. Peltoalueita
tarkasteltiin talosta n. 400 m pohjoiskoilliseen ja koilliseen, alueella
jossa lukee Kemppe peruskartalla, mutta mitään löydöksiä ei havaittu.
Tarkastetut alueet olivat kyllä varsin alavaa maastoa, eivätkä kovin
sopivan tuntuisia kivikautista asuinpaikkaa ajatellen. Tilasta pari sataa
metriä luoteeseen oleva otollisen näköinen rantapello oli valitettavasti
kyntämättä.

Ks. peruskartta s. 35.

- Lisäyksiä:

Kartan kiinteät muinaisjäännökset on merkitty 1 mm:n ja irtolöydöt 0,5 mm:n tussilla.

2493   2494   2495
 Ote peruskartasta 2113 12 MÄYRÄ 1:20 000 (1980).

KALVOLA 10

Peruskartta 2113 09 VÄLKKILÄ

x = 6768 95

y = 2489 95

z = 151

(= Katajasaaren päärakennuksen
peruskoordinaatit)

Kylä: Lintumaa

Löytöpaikka: Katajasaari

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Löydöt: Ahlajärven kansakoulu, Toijala, nelisivuinen oikokirves.

Löytö. maanvilj. Evert Toivonen 3.10.1958 Kalvolan pitäjän Lintu-
maan kylästä omistamansa Katajasaaren tilan pellolta.

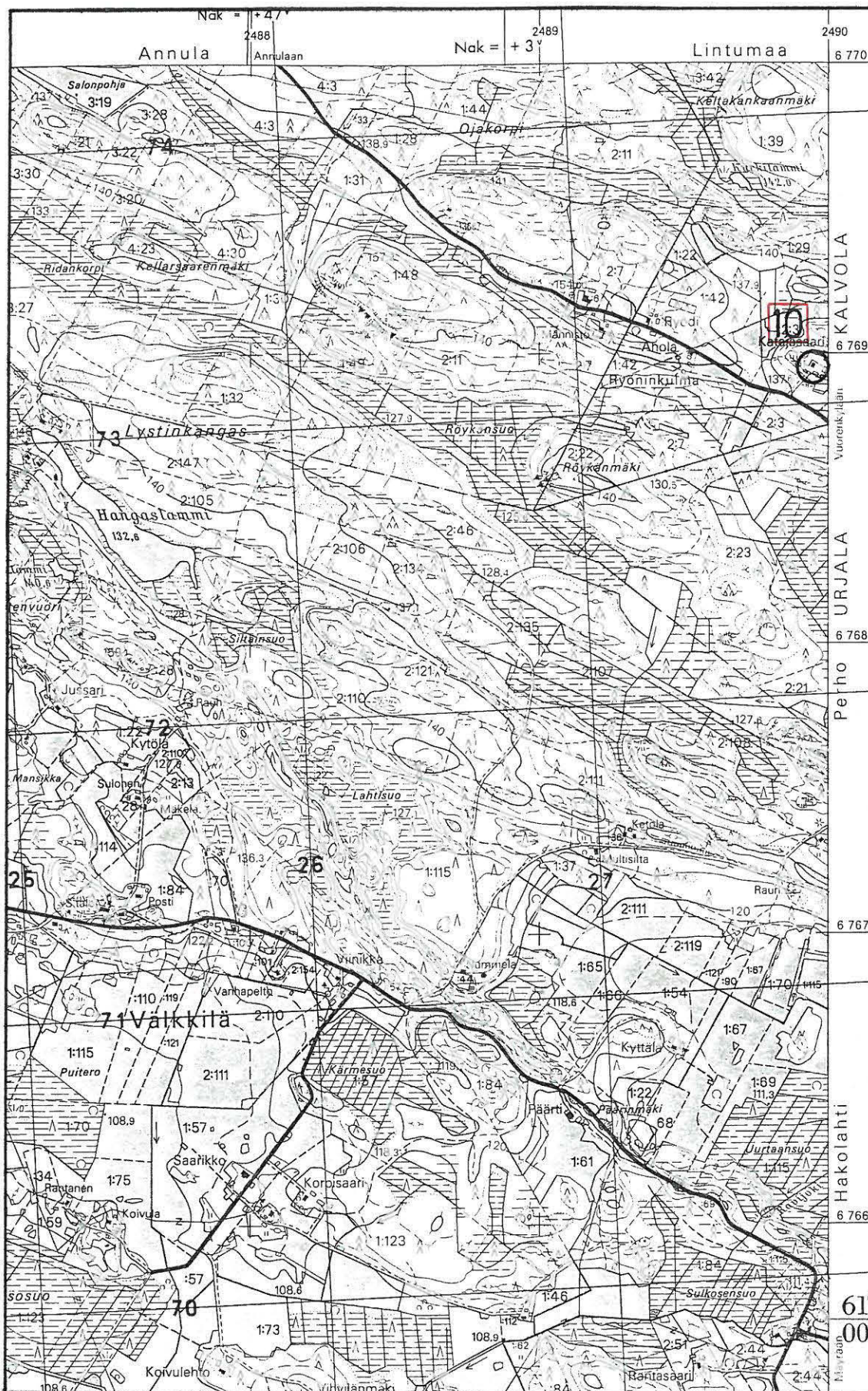
Löytöpaikan sijainti: Esineen löytöpaikkaa Katajasaaren tilan mailla
ei tiedetä. Tila sijaitsee Kalvolan kirkolta 18 km lähinnä lounaaseen,
aivan kunnan länsiosassa. Tila on nimineen peruskartalla.

Inventointi 1985: Katajasaaren tilalla käytiin 27. lokakuuta fil.kand.
Esa Koskisen kanssa. Tila vaikutti olevan käytössä vain kesäasuntona,
eikä paikalla ollut ketään, jolta löydöstä olisi voinut kysyä. Tilan
maita ei tutkittu.

Ks. peruskartta s. 37.

- Lisäyksiä:

Kartan kohde on irttolöytö.

Ote peruskartasta 2113 09 VÄÄKKILÄ 1:20 000 (1980).

KALVOLA 11

Peruskartta 2114 10 LONTILA

x = 6770 06-62

y = 2492 57 - 2493 92

z = n. 109-113

(= oletetun löytöalueen peruskoo-
dinaatit)

Kylä: Lintumaa

Löytöpaikka: Pusan Ampuja

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943,
s. 4.

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa.
Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja
XVIII 1949. Forssa 1949. S. 25.

Löydöt: KM 2252:3 oikokirveen teräpuoli. Pääluettelossa ei ole löytöpaik-
katietoja, siellä sanotaan ainoastaan, että "saatu Lintumaasta".
Löytöpaikkatiedot ovat yllä mainitussa J.V. Hirsjärven teoksessa:
"Vuoden 1877 vaiheilla löysi itsellismies Kalle Eerikinpoika
Lintumaan Pusan Ampuja-nimisestä niitystä, Lintumaan ja Paakkos-
ten väliltä läheltä Kallijärven itärantaa huonosti hiotun kivi-
aseen (H.M. 2252:3). Löytäjä lahjoitti sen Muinaismuisto-Yhtiölle."
Yhdistyksen stipendiaatin Tammelan kihlakunnassa kansakoulunopet-
taja J.W. Hirsjärven lähetys, Yhdistykseen saapunut 14/V 84.
Ks. S.M.Y:n verifik. s. 151.

Löytöpaikan sijainti: Esineen tarkkaa löytöpaikkaa eli Pusan (talon) Ampu-
ja-nimisen niityn sijainti ei ole tiedossa, mutta se sijaitsee oletetta-
vasti peruskarttaotteelle (s. 44) rajatulla n. 1,4 km:n pituisella ja
n. 200 m:n levyisellä alueella, Kallijärven itä(pohjoisrannalla), Kalvo-
lan kirkolta 14 km lounaaseen. Alue on suurimmaksi osaksi peltomaastoa
ja osittain metsää. Se että kyseessä on oletettu löytöalue, johtuu siitä,
että niitty voinee sijaita, ainakin periaatteessa, kauempanakin Kallijär-
ven rannasta kuin peruskarttaotteelle rajatulla alueella, mutta kuitenkin

rajatun rantaosuuden kohdalla. Oletettu löytöalue selvisi inventoinnissa 1985; Pusa-nimeä ei ole peruskartalla, mutta oletetun löytöalueen pohjoiskoillispuolella oleva Ampujanvuori auttoi inventoinnissa oikealle kulmakunnalle. - Helmer Salmon inventointikertomuksessa esine mainitaan lyhyesti Kalvolan kivikautisten löytöjen luettelossa, mutta koska siinä ei selvitetä mitenkään löytöpaikan sijaintia, kertomusta ei ole luettu tutkimuksiin löytöpaikan suhteen.

Inventointi 1985: Löytöpaikkaa selvitettiin paikkakunnalla 27. lokakuuta, jolloin inventoinnissa oli mukana fil.kand. Esa Koskinen. Anttilan talossa asuva iäkäs Kalle Anttila kertoi, että Pusaa on ollut ennen Kallijärven rannalla peruskarttaotteelle rajatun alueen päiden välillä, mutta itse niityn sijainti ei ollut Anttilan tiedossa. Lähitaloissa asian suhteen osattiin neuvoa vielä vähemmän. Oletettua löytöaluetta ei tarkastettu inventoinnissa.

Ks. peruskartta s. 44.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 12

Peruskartta 2114 10 LONTILA

x = 6771 08 - 6772 14

y = 2491 11-92

z = n. 109-110

(= löytöalueen peruskoordinaatit)

Kylä: Lintumaa

Löytöpaikka: Lintumaanjärven itäranta

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943,
s. 4.

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäänöksiä Tammelan kihlakunnassa.
Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja
XVIII 1949. Forssa 1949. S. 25.

Löydöt: KM 2252:2 käyrävartinen kourutaltoa. Pääluettelossa ei ole tietoa ja löytöpaikasta, siellä sanotaan ainoastaan, että "saatu Lintumaasta". Löytöpaikkatiedot ovat sen sijaan yllä mainitussa J.V. Hirsjärven teoksessa: "Lintumaan kylässä löysi renki Vihtori Karlsson vuonna 1881 Lintumaan järven itäiseltä rannalta Lintumaan kylän kohdalta loitoteräisen kourutaltan (H.M. 2252:2). Maisen sepän sanottiin lyöneen siitä palasen pois. Löytäjät lahjoitti taltan Muinaismuisto-Yhtiölle." Yhdistyksen stipendiaatin Tammelan kihlakunnassa kansakoulunopettaja J.W. Hirsjärven läheys. Yhdistykseen saapunut 14/V 84. Kts. S.M.Y:n verifik. s. 151.

Löytöpaikan sijainti: Löytötietojen perusteella löytöpaikka sijaitsee peruskarttaotteelle (s. 44) rajatulla n. 1,5 km:n pituisella alueella, Lintumaanjärven itärannalla, Lintumaan kylän alueella, mutta tarkkaa löytöpaikkaa alueella ei tiedetä. Vajaan kahden kilometrin pituinen ja 200-300 m:n levyinen Lintumaanjärvi sijaitsee Kalvolan länsiosassa, kirkolta 15 km länsilounaaseen. - Helmer Salmon inventointikertomuksessa esine mainitaan lyhyesti Kalvolan kivikautisten löytöjen luettelossa, mutta koska siinä ei selvitetä löytöpaikan tai Lintumaanjärven sijaintia, kertomusta ei ole luettu tutkimuksiin löytöpaikan suhteen. - Inventoinnissa 1985 Lintumaanjärven rantoja ei tutkittu.

Ks. peruskartta s. 44

- Lisäyksiä:

KALVOLA 13

Peruskartta 2114 10 LONTILA

x = 6773 88

y = 2491 96

z = n. 138

(= Ahlajärven kartanon vanhan
päärakennuksen peruskoordinaa-
tit)

Kylä: Ahlajärvi

Löytöpaikka: Ahlajärven kartano

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943,
s. 4.

Löydöt: KM 365 tasataltta (rätmejsel). Funnen å Ahlajärvi egor i Kalvola
och förärad af possessionaten E. Heimbürger derstådes 1859. Ver.
Bok, s. 141; Färlings kat. n. 354.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikan sijainti Ahlajärven kartanon maalla
ei ole tiedossa, ks. kuitenkin myös kohde KALVOLA 14. Kartano sijaitsee
Kalvolan länsiosassa, kirkolta 14,5 km länsilounaaseen, aivan Kalvolan
ja Valkeakosken rajan eteläpuolella. Kartano nimineen on peruskartalla.
Kartanon maat ovat hyvin laajat. - Helmer Salmon inventointikertomuksessa
esine mainitaan vain hyvin lyhyesti Kalvolan kivikautisten esineiden
luettelossa, joten kertomusta ei ole luettu tutkimuksiin löytöpaikan
suhteen.

Inventointi 1985: Ahlajärven kartanossa käytiin 27. lokakuuta, jolloin
inventoinnissa oli mukana fil.kand. Esa Koskinen. Löydöstä kartanon väki
ei tiennyt mitään, mikä oli odotettavaakin löytöajan varhaisuuden vuoksi.
Kartanon maita ei inventoinnissa tutkittu.

Ks. peruskartta s. 44.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 14

Peruskartta 2114 10 LONTILA

x = 6773 88

y = 2491 96

z = n. 138

(= Ahlajärven kartanon vanhan
päärakennuksen peruskoordinaa-
tit)

Kylä: Ahlajärvi

Löytöpaikka: Ahlajärven kartanon saunahaka

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: C.A. Gottlund, Antigvariska Samlingar. I. S. 191,
n:o 67. Museoviraston kirjasto.

Löydöt: Ei tallessa (?), kiviesine (thorviggo). Tiedot löydöstä ovat
yllä mainituissa ns. Gottlundin kokoelmissa: "Kalvola, Ahlajärvi
by, Ahlajärvi gård, som äges af en Heimbürgel, där på...piga
Sofia Rosenström, sig fick varit närvarande då åskan om natten
nedslog och i...skog en stor björk invid baduugnknuten (i den
såkallade sauna-haka) och uti hvilken björk man om morgonen seder-
mera hittade en thorviggo (27/4 58)." Muita tietoja löydöstä
ei ole, mutta on kuitenkin periaatteessa mahdollista, että esine
on KM 365 tasataltta, kohde KALVOLA 13. Molemmat on löydetty
nimittäin Ahlajärven kartanon maalta, molempien tiedoissa maini-
taan Heimbürger-niminen henkilö ja vuosiluvuissakin on vain vuoden
ero. Asia ei ole kuitenkaan varma.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikaksi mainitun Sauna-haan sijainti Ahlajär-
ven kartanon maalla ei ole tiedossa. Kartano sijaitsee Kalvolan länsiosas-
sa, kirkolta 14,5 km länsilounaaseen, aivan Kalvolan ja Valkeakosken
välisen rajan eteläpuolella. Kartano on nimineen peruskartalla.

Inventointi 1985: Ahlajärven kartanossa käytiin 27. lokakuuta, jolloin
inventoinnissa oli mukana fil.kand. Esa Koskinen. Kartanon väki ei osan-
nut neuvoa löytöpaikan suhteen. Kartanon maita ei tarkastettu.

Ks. peruskartta s. 44.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 15

Peruskartta 2114 10 LONTILA

x = 6774 53

y = 2490 90

z = n. 132,5

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: AhlajärviLöytöpaikka: Saajanmitta

- ajoitukseltaan tuntemattoman yksipuisen ruuhan keulaosan löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Seuraavat sanomalehtiartikkelit museoviraston esihist. toimiston käsikirjaston Kalvolan leikkelekokoelmassa: 1) Kivikautinen ruuhi päivänvaloon Kalvolassa, HS 3.9.52; 2) Muinaislöytö Kalvolassa, Urjalan sanomat 6.9.52.

Löytöpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Kalvolan kirkolta 15,5 km länsilounaaseen ja Saajanmitta-nimisen pienen metsäjärven eteläosasta 70-80 m lounaaseen. Saajanmitta on puoliksi Kalvolaa ja puoliksi Kylmäkoskea. Tarkka löytöpaikka selvisi inventoinnissa 1985, sanomalehtiartikkeleista se ei täsmälleen ilmene.

Paikan kuvaus: Löytöpaikka on tasaista suomaastoa. Inventoinnissa 1985 saatiin myös tietää, että löytö tavattiin noin metrin syvyydestä kaivettaessa peruskartalle merkittyä lounais-koillis-suuntaista ojaa. Ks. muita tietoja löytöpaikasta ja löytösuhteista yllä mainituista sanomalehtiartikkeleista.

Ruuhien kuvaus: Ks. yllä mainittuja sanomalehtikirjoituksia. - Inventoinnissa 1985 saatiin lisäksi tietää, että kyseessä oli nimenomaan yhdestä puusta veistetyin ruuhien keulaosan löytöpaikka (lehtitiedoissa kirjoitetaan vain ruuhesta). Löytö ei ole tallessa.

Inventointi 1985: Löytöpaikkaa selvitettiin lehtitietojen perusteella 27. lokakuuta, jolloin inventoinnissa oli mukana fil.kand. Esa Koskinen. Saajanmitan kaakkoispuolella olevassa Ahlajärven kartanossa kehoitettiin kääntymään asiassa Kylmäkosken Riisikkalan kylässä asuvan Wilho Jokisen puoleen, joka oli ollut kuulemma kaivamassa paikalla, kun löytö tehtiin. Wilho Jokinen muistikin tarkan löytöpaikan ja kertoi myös edellä selostetut lisätiedot. Jokinen ei osannut sanoa varmasti löydön kohtaloa, mutta hän arveli löydön jääneen löytöpaikalle. Paikka tarkastettiin Esa Koskinen kanssa, mutta jälkeäkään löydöstä ei tavattu.

Ks. peruskartta s. 44.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 16

Peruskartta 2114 10 LONTILA

x = 6771 35

y = 2498 79

z = 117,5

(= Iso-Kaaron päärakennuksen perus-
koordinaatit)

Kylä: Niemi

Löytöpaikka: Mahdollisesti Iso-Kaaro tai sen ympäristö 1
- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943,
s. 4.

Löydöt: KM 2895:6 tasataltta. Metsästä löytänyt Kustaa Juhonpoika Isokaaro Niemenkylästä. S. Wilskmanin läh., joka saapui 8 p. touk. 1893.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikan sijainnista ei ole tietoja, mutta tiedoissa mainitun Kustaa Juhonpoika Isokaaron sukunimen perusteella on mahdollista, että se on jossain Iso-Kaaron tilan mailla tai ympäristössä. Iso-Kaaro sijaitsee Kalvolan kirkolta yhdeksän kilometriä lounaaseen. Tila nimineen on peruskartalla. Tilasta puoli kilometriä luoteeseen on Kaaronharju. - Helmer Salmon inventointikertomuksessa esine mainitaan vain Kalvolan kivikautisten löytöjen luettelossa, mutta koska siinä ei selvitetä mitenkään löytöpaikan sijaintia, kertomusta ei ole luettu tutkimuksiin löytöpaikan suhteen. - Inventoinnissa 1985 Iso-Kaarossa ei käyty, eikä tilan maita tai ympäristöä tarkastettu.

Ks. peruskartta s. 51.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 17

Peruskartta 2114 10 LONTILA

x = 6771 35

y = 2498 79

z = 117,5

(= Iso-Kaaron päärakennuksen perus-
koordinaatit)

Kylä: Niemi

Löytöpaikka: Mahdollisesti Iso-Kaaro tai sen ympäristö 2

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: C.A. Gottlund, Antiquariska Anteckningar I. Nylands
och Tavastehus Län. S. 257. Museoviraston kirjasto.

Löydöt: Ei tallessa (?), kiviesine (Thovigg). Tiedot esineestä ovat yllä
mainituissa ns. Gottlundin kokoelmissa: "...äger Enkan Elina
Kaaronoja en Thorvigg (28/1 59)". Muita tietoja löydöstä ei ole
ja se lienee joutunut hukkateille.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole tietoja, mutta tiedoissa mai-
nitun Elina Kaaronojan sukunimen perusteella lienee jossain määrin mahdol-
lista, että esine on löydetty jostain Iso-Kaaron tilan mailta tai ympäris-
töstä; Iso-Kaaro sijaitsee Kalvolan kirkolta yhdeksän kilometriä lounaa-
seen. Tila nimineen on peruskartalla. Tilasta puoli kilometriä luoteeseen
on Kaaronharju. - Inventoinnissa 1985 Iso-Kaarossa ei käyty eikä tilan
maita tai ympäristöä tutkittu.

Ks. peruskartta s. 51.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 18

Peruskartta 2114 10 LONTILA

x = 6772 04

y = 2497 55

z = n. 109

(= Helmer Salmon inventointikertomuksen yleiskartan 1:100 000 mukaisen löytöpaikan peruskordinaatit)

Kylä: Niemi

Löytöpaikka: Kustaa Heinosen pelto

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 5).

Löydöt: KM 5602:3 kourutaltan katkelma teräpuolelta. Esine löydetty Kalvolan Ohtisten kylän Niemen kartanon maalta Sepän torpan pellostata; löytäjä Kustaa Heinonen, seppä. Esine, jonka keräilijä K.A. Lindström on V.H. Mlle lähettänyt lunastettavaksi 22/7 10. Lunastettu seuraavana päivänä.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka sijaitsee Kalvolan kirkolta 9,5 km lounaaseen, aivan maanteiden risteyksen pohjoispuolella. Löytöpaikan sijainti on määritelty peruskartalla Helmer Salmon inventointikertomuksen pienimittakaavaisen yleiskartan 1:100 000 perusteella. Näin määritellyllä löytöpaikalla on ainakin nykyään talo piha-alueineen, ja lienee mahdollista, että löytöpaikka on todellisuudessa taloa ja pihamaata ympäröivällä peltoalueella. Maasto viettää paikalla luoteeseen.

Inventointi 1985: Paikalla käytiin 27. lokakuuta, jolloin inventoinnissa oli mukana fil.kand. Esa Koskinen. Ilmeni, että löytöpaikasta ja siinä olevasta talosta 50 m länteen olevan toisen talon isäntä on löytäjän tyttären poika. Esineestä tai löytöpaikasta isännällä ei ollut kuitenkaan tietoa. Paikkaa tai sen ympäristöä ei tutkittu inventoinnissa.

Ks. peruskartta s. 51.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 19

Peruskartta 2114 10 LONTILA

x = 6774 03

y = 2497 26

z = n. 106

(= Päiväniemen nykyisen päärakennuksen peruskoordinaatit)

Kylä: TaljalaLöytöpaikka: Päiväniemi

- kivistinen löytöpaikka

Tutkimukset: -Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäänöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 25.Löydöt: Ei tallessa (?), oikokirves. Tiedot löydöstä ovat yllä mainitussa J.V. Hirsjärven teoksessa: "Keikkalan kylässä löysi torpan emäntä Henriika Päiväniemi v. 1882 Päiväniemen torpan pellosta Vehkaojalta noin 15 cm pituisen oikokirveen." Muita tietoja löydöstä ei ole ja se lienee joutunut hukateille.Löytöpaikan sijainti: Esineen löytöpaikan sijaintia Päiväniemen torpan pelloilla ei tiedetä. Päiväniemen torppa sen sijaan lienee nykyinen Päiväniemen tila, joka sijaitsee Kalvolan kirkolta 9,5 km länsilounaaseen. Tila nimineen on peruskartalla. Kartan mukaan tila on ainakin nykyään Taljalan kylän alueella, vaikka Hirsjärvi sanookin sen olevan Keikkalassa. Peruskartoilla ei ole mitään Päiväniemi-nimeä Keikkalan kylän alueilla, kuten ei myöskään vanhalla venäläisellä topografisella kartalla 1:42 000. Jälkimmäiselle ei ole merkitty myöskään edellä selostettua Päiväniemi-nimeä. Hirsjärven mainitsema Vehkaoja tarkoittaa peruskartan Vehkojan seutua, jossa Päiväniemi on, joten vaikuttaa siltä kuin Hirsjärvi tarkoittaisi juuri kyseistä Päiväniemeä.Inventointi 1985: Päiväniemen tilalla käytiin 27. lokakuuta, jolloin inventoinnissa oli mukana fil.kand. Esa Koskinen, Tilan nykyiset asukkaat olivat asuneet paikalla vasta vähän aikaa, eivätkä he tiesivät mitään esineestä tai siitä, onko tila tietojen Päiväniemen torppa. Asukkaat tiesivät kuitenkin vanhan, puretun päärakennuksen paikan, tilan nyk. päärakennuksesta n. 320 m itäkoilliseen (x = 6774 15, y = 2497 55). Tilan maita ei tarkastettu inventoinnissa.

Ks. peruskartta s. 51.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 20

Peruskartta 2114 10 LONTILA

x = 6775 06

y = 2497 09

z = 95

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: NiemiLöytöpaikka: Mäntykangas

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 13879 oikokirves. Esineen löysi asutustilallinen Onni Olavi Eerola (os. Toijala, Lontila) lokak. alussa v. 1955 Kalvolan pit. Niemen kylästä omistamansa Mäntykankaan tilan Salinin lohkolta heinänummikkoa kyntäessään auranviillon syvyydestä aromulasta (kartta verif.). Saman maan metsänreunassa mäen rinteessä on pienen puoleisia kuoppia. Kalvolan piirin nimismiehen kautta museoon saatu ja löytäjän lahjoittama esine. Verif. Diar. 4./I.1956.

Löytöpaikan sijainti: Paikka sijaitsee Kalvolan kirkolta yhdeksän kilometriä länsilounaaseen ja Mäntykankaan tilan päärakennuksesta 320 m itäkaakkoon. Esine on löytynyt 10 m länteen metsänreunasta ja n. 15 m pohjoiseen paikan eteläpuolelta menevästä viljelystiestä (merkitty peruskartalle katkoviivalla). Löytöpaikan tarkka sijainti selvisi inventoinnissa 1985; verifikaateissa oleva karttaluonnos, johon löytötiedoissa viitataan, ei ole käyttökelpoinen tässä suhteessa.

Paikan kuvaus: Inventointihavaintojen mukaan löytöpaikka on tasaista, saviperäistä, alavaa peltomaastoa aivan metsäisen mäen itäpuolella.

Inventointi 1985: Löytäjä neuvoi tarkan löytöpaikan 24. lokakuuta, jolloin paikka myös tarkastettiin löytäjän toimiessa oppaana. Kynnetyllä pellonpinnalla ei havaittu mitään löydöksiä. Peltoa tarkastettiin myös löytöpaikalta 50-100 m pohjoiseen ja pohjoisluoteeseen, jossa maasto on korkeampaa, mutta niin ikään tuloksetta. Myös täällä maaperä oli savea, kuten löytöpaikallakin. Löytötiedoissa mainittuja kuoppia ei selvitetty.

Ks. peruskartta s. 51

- Lisäyksiä:

KALVOLA 21

Peruskartta 2114 10 LONTILA

x = 6775 07

y = 2498 73

z = 108

(= Kiekun päärakennuksen peruskoo-
dinaatit)

Kylä: Kuurila

Löytöpaikka: Kiekku (ent. Lehinmäki)

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943,
s. 3.

Löydöt: KM 5347:1 veneemuotoisen vasarakirveen teräpuolikas. Löytänyt Kustaa Lehinmäki Niemenkylän kartanon maalta Lehinmäen torpan pellosta. Keräilijä K.A. Lindströmin tuomia esineitä, lunastetut 17 p. kesäk. 1909 18 mk:lla. Helmer Salmon kertomuksessa paikasta on lisätietoja: "...löytänyt Kustaa Lehinmäki (kuollut) Niemen kartanon maalta (entisen Lehinmäen torpan) nykyisen Kiekun tilan pellosta".

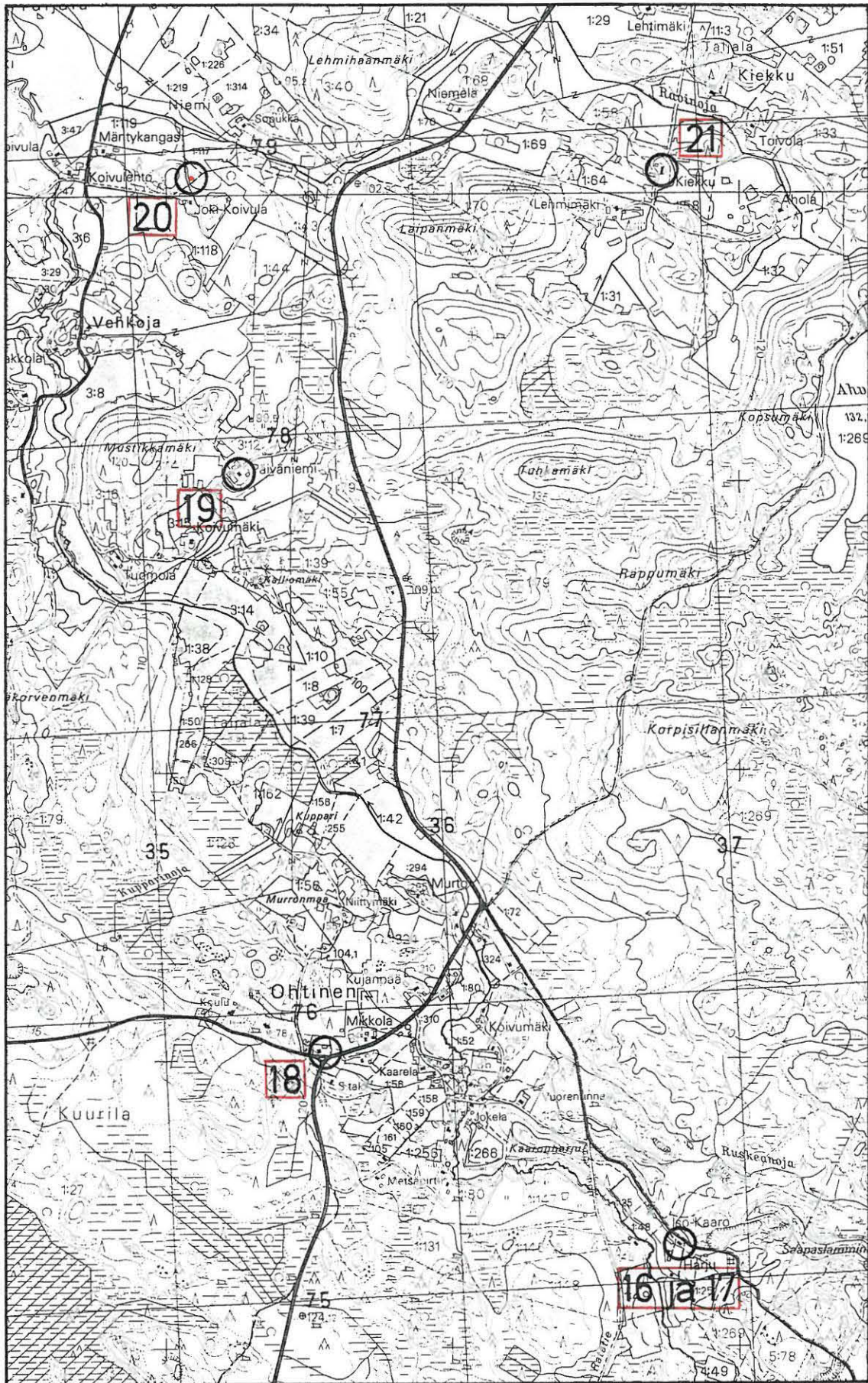
Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikan sijaintia Kiekun tilan (ent. Lehinmäen torpan) pelloilla ei tiedetä. Kiekku sijaitsee Kalvolan kirkolta 7,5 km länsilounaaseen. Tila on merkitty nimineen peruskartalle. Kartan mukaan tilalla on peltoja nykyään varsin laajalti (RN:o 1:58) aina yli 600 m:n päässä päärakennuksesta. - Helmer Salmon inventointikertomuksessa esine mainitaan lyhyesti Kalvolan kivikautisten löytöjen luettelossa, mutta koska siinä ei selvitetä löytöpaikan tai Kiekun tilan sijaintia mitenkään, kertomusta ei ole luettu tutkimusten joukkoon löytöpaikan suhteen.

Inventointi 1985: Kiekun tilalla käytiin 24. lokakuuta. Tila vaikutti asumattomalta, eikä paikalla ollut väkeä, joten lähempiä tietoja löytöpaikasta ei voitu tiedustella. Tilan peltoalueita ei tarkastettu.

Ks. peruskartta s. 51.

- Lisäyksiä:

Kartan kohteet ovat irtolöytöjä.

Ote peruskartasta 2114 10 LONTILA 1:20 000 (1980).

KALVOLA 22

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6775 89

y = 502 75

z = 110-112

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Taljala

Löytöpaikka: Hakamaa

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 4)

Muita arkistolähteitä: Sampsa Leimun kolme kirjettä, päivätyt Pölläkkälässä ja Äyräpäässä: 1) 12/XI 1931, top. ark. Muolaa; Kalvolaa koskeva katkelma, top. ark. Kalvola, 2) saap. 12/II 1932, top. ark. Muolaa, 3) 29 p:nä elok. 1933, verifikaateissa.

Löydöt: KM 9762:3 kivikirveen teräkappale. Pääluettelon kovin puutteelliset löytöpaikkatiedot ovat yllä luetelluista Sampsa Leimun kirjeistä, eikä niitä toisteta tässä, koska Helmer Salmon inventointikertomuksessa löytöpaikka selostetaan paljon tarkemmin. Salmo kirjoittaa: "..., löytänyt pikkutilallinen Hakamaa omistamansa Hakamaan tilan maalta Taljalan kylässä. Löytöpaikka on n. 125 m päärakennuksesta etelään Kurikanjoen (oikeastaan puro) varrelta, etelärannalta sillan vieressä olevasta savikuopasta." Sampsa Leimun museoon lähettämiä ja lokak. 17 p. 1933 60 mk:lla lunastettuja esineitä.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka sijaitsee Kalvolan kirkolta 3,5 km länsilounaaseen ja Hakamaan päärakennuksesta 190 m etelälounaaseen (Salmonkin tiedoissa on siis epätarkkuutta). Alue on metsämaastoa. Löytöpaikan sijainti voidaan määrittää Helmer Salmon inventointikertomuksen selostuksen ja yleiskartan avulla. Hakamaa-nimeä ei ole peruskartalla, mutta päärakennus lienee se, joka sijaitsee 50 m luoteeseen Hakamäen päärakennuksesta. Toisaalta molemmat rakennukset näyttävät olevan peruskartalla samalla tiluksella.

Paikan kuvaus: Inventoinnissa 1985 paikalla, puron yli menevän sillan pielessä, puron etelä(lounais)rannalla, havaittiin iso, vanhannäköinen

savikuoppa, joka varmastikin on se, josta esine on löydetty. Mitään muuta mainittavaa ei ollut nähtävissä.

Inventointi 1985: Paikka tarkastettiin 24. lokakuuta. Lähempiä tutkimuksia paikalla tai sen ympäristössä ei tehty. Molemmat edellä kuvatut rakennukset olivat asumattomia, eikä paikalla ollut väkeä tavattavissa.

Ks. peruskartta s. 73.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 23

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6776 47

y = 503 00

z = 100

(= Rantalan eli Ranta-Seppälän
päärakennuksen peruskoordinaa-
tit)

Kylä: Taljala

Löytöpaikka: Rantala eli Ranta-Seppälä (?)

- kivikautinen (?) löytöpaikka

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäänöksiä Tammelan kihlakunnassa.
Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja
XVIII 1949. S. Forssa 1949. S. 25.

Löydöt: Ei tallessa (?), kiviase. Tiedot löydöstä ovat yllä mainitussa
J.V. Hirsjärven teoksessa: "Taljalan Rantalassa sanottiin olleen
kiviase, mutta sen löytöpaikasta en saanut tietoa." Muita tietoja
löydöstä ei ole. Esine lienee joutunut hukkateille, eikä sen
kivikautisuutta voitane pitää varmana.

Löytöpaikan sijainti: Esineen löytöpaikasta ei ole tietoja, mutta on
tietysti mahdollista, että se on jossain Rantalan eli peruskartan Ranta-Sep-
pälän tilan mailla, koska esine on talossa ollutkin. Tila sijaitsee Kal-
volan kirkolta 3,2 km länteen, Äimäjärven luoteispään eli Taljalanlahden
lounaispuolella. Peruskartan mukaan tilalla on varsin laajalti maata
(RN:o 5:64), aina yli kahden kilometrin päässä Keihäsjärvellä asti, joten
mikäli esine on löydetty tilan mailta, löytöpaikka voi olla kaukanakin
päärakennuksesta.

Inventointi 1985: Talonväki ei tiennyt esineestä mitään asiaa tiedustel-
taessa 21.-24. lokakuuta.

Ks. peruskartta s. 73

- Lisäyksiä:

KALVOLA 24

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6776 55-64

y = 502 75 - 503 00

z = n. 90-97

(= raunioalueen peruskoordinaatit)

Kylä: Taljala

Löytöpaikka: Rantala-Sipilä

- 17 röykkiötä, joista 13 rautakautisia ja neljä (n:ot 8-11) todennäköisesti vanhoja viljelysraunioita, yksi rautakautisista (n:o 17) ollut ehkä polttokenttäkalmisto, luokka II

Maanomistajat 1986:

Myllynen, Pekka T

Koskela Timo M.

Os. PPA 1, Taljala, 14500 IITTALA

Os. Martinlaaksont. 4 D 65

Tila: Sipilä RN:o 11:7

01620 VANTAA

Tila: Oksala RN:o 10:14

Koskenalusta, Kauko K.

Os. Taljala, 14500 IITTALA

Tila: Rantala eli Ranta-Seppälä RN:o 5:64

Röykkiöalueen sijainti: Alue sijaitsee Kalvolan kirkolta n. 3,4 km länsiluoteeseen, Äimäjärven luoteispään länsipuolella, Rantalan eli Ranta-Seppälän ja Sipilän talojen välillä. Röykkiöalueen pituus on n. 240 m itä-länsi-suunnassa ja leveys vaihtelee n. 60 m:stä n. 120 m:iin. Alue on nykyään suurimmaksi osaksi viljelemätöntä ketomaastoa (röykkiöt n:ot 1-7, 15, 16), joka on ollut ja on osittain vieläkin laidunkäytössä. Osa röykkiöistä (n:ot 6-13) on kuitenkin metsikköä kasvavalla kesämökkkitontilla ja pari (n:ot 14 ja 17) viljellyllä peltoalueella sekä yksi (n:o 12) tämän reunalla. Koko alue, jolla röykkiöt ovat, on inventoinnissa 1985 saatujen tietojen mukaan ollut vielä muutamia vuosikymmeniä sitten, ennen koneellistettua viljelyä, kauttaaltaan viljeltyä peltoa. Vielä vanhalla, 1956 painetulla peruskartalla, peltoa on paljon enemmän kuin nykyisellä kartalla.

Tutkimukset: A.M. Tallgren 1918, kaivaus (röykkiö 17)

Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 7-8)

Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 3. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Nils Cleven kertomus, Turku 15.7.1935, Muinaistieteellisen Toimikunnan Esihistorialliselle osastolle. Esihist. toimiston top. arkisto.

Löydöt: KM 7427:1-8 rautakautisia kalmistolöytöjä. A.M. Tallgrenin kaivausmatkaltaan 1918 tuomat löydöt. Ks. tarkempia löytötietoja pääluettelosta ja Tallgrenin kertomuksesta. - Löydetty oheisen inventointikertomuksen **röykkiöstä 17**, joka alueen itäisin röykkiö. Röykkiön tarkka paikka selvisi inventoinnissa 1985, aiemmista tiedoista se ei ilmennyt aivan tarkasti.

KM 10279:1-4 kolme varsiputkellista keihäänkärkeä (:1, 3 ja 4) ja ruodollinen keihäänkärki (:2). Löydetty 1920 pellon keskellä olevaa saarta raivattaessa. Ks. tarkempia löytötietoja pääluettelosta. - Esineiden aivan tarkka löytöpaikka ei ilmene löytötiedoista eikä sitä saatu selville inventoinnissakaan 1985, mutta tietojen perusteella ("kotopellon keskellä") esineet on löydetty **mahdollisesti jostain röykkiön 16 vaiheilta**, Rantalan päärakennuksesta n. 100 m luoteeseen eikä siis pohjoiseen, kuten löytötiedoissa lukee. (Noin 100 m pohjoiseen päärakennuksesta on röykkiö 17, mutta pelto, jossa se on, on rihipelto eikä kotopelto. Sen sijaan röykkiö 16 on kotopellolla).

KM 11368:1 ja 2 väkipuukko ja väkäkeihäs. Löydetty 1937 purettaessa hautakumpua. Ks. tarkempia löytötietoja pääluettelosta. - Esineet on löydetty **Rantalan puimahuoneen ja Rantalan ja Sipilän raja-aidan väliltä, n. 100-180 m luoteeseen Rantalan päärakennuksesta**, mutta aivan tarkkaa löytökohtaa ei tiedetä. Sekä puimakone että raja-aita ovat edelleen paikoillaan, ensinmainittu sijaitsee Rantalan päärakennuksesta 100 m pohjoiskoilliseen ja raja-aita, joka on etelälounais-pohjoisluode -suuntainen, tästä n. 80 m länteen. Puimahuone on yleiskarttaluonnoksen (s. 62) riihi ja raja-aita main. kartan kiviaita.

KM 23617:1-16 saviastian reunapaloja 6 kpl, saviastian kylkipaloja 72 kpl, palanutta savea 4 kpl, palanutta luuta 4 kpl ja palamatonta (eläimen?) luuta 14 kpl. Inventointilöydöt 1985 **röykkiöistä** 2 (:1), 7 (:2 ja 3), 11 (:4), 12 (:5 ja 6), 13 (:7-10), 15

(:11 ja 12), 16 (:13-15) ja 17 (:16). Ks. tarkempia tietoja pääluettelosta. Diar. 29.7.1987.

Ei tallessa (?), kuonaa ja hiiltä. Löydetty **röykkiöstä** 13. Helmer Salmo mainitsee löydöt inventointikertomuksessaan (s. 7). Hän sanoo löytäneensä kuonaa ja hiiltä "isonlaisesta kääpästä", joka on siis oheisen kertomuksen röykkiö 13. Löytöjä ei ole Kansallismuseon kokoelmissa. Ks. tarkempia tietoja Salmon kertomuksesta.

Ei tallessa, "korja pronssinen kääty, joka oli tehty niinkuin touvi", A.M. Tallgrenin mukaan "nähtävästi siis pronssinen vyö". Tämän hukkaan joutuneen löydön mainitsee A.M. Tallgren kaivauskertomuksensa 1918 lopussa. Esine on löydetty ruohoittuneesta kääpästä, ks. tarkempia löytötietoja Tallgrenin kertomuksesta. - Esi-
neen tarkka löytöpaikka ei Tallgrenin kertomuksesta ilmene, mutta kertomuksesta käy kuitenkin ilmi, että esine on löydetty **läheltä röykkiötä 17**, jota Tallgren tutki, ja **mahdollisesti n. 20-50 m röykkiön luoteis-, itä- tai kaakkoispuolelta**. Tallgren nimittäin viittaa löydön yhteydessä kertomuksensa valokuvaan 3 (lev. 5255), jossa näkyy useita kivistä röykkiöitä kaivauspaikan eli röykkiön 17 ympärillä, arviolta n. 20-50 m raunio luoteis-, itä- ja kaakkoispuolilla. Röykkiöitä ei ole enää jäljellä.

Röykkiöiden kuvaukset (inventointihavaintojen 1985 perusteella, mitat askel- ja arviomittoja, numerointi inventoijan):

Röykkiö 1: Alueen läntisin röykkiö sijaitsee Sipilän päärakennuksesta n. 170 m kaakkoon. Koko n. 5 x 4 m, korkeus n. 1,2 m. Keskellä on iso kiinteä maakivi silmäkivenä. Turpeen peittämä. Röykkiöön ei tehty inventoinnissa koekuoppaa. - Tämä röykkiö ja röykkiö 2 voivat olla Helmer Salmon inventointikertomuksessaan neljäntenä ja viidentenä mainitsemat röykkiöt, mutta jompi kumpi näistä voi olla myös röykkiö 7. (Kuvat 1 ja 2, s. 195).

R 2: Sijaitsee edellisestä n. 7 m eteläkaakkoon. Koko n. 7 x 6 m, korkeus n. 1-1,4 m. Keskellä röykkiötä näkyvässä laakeaa kiveä tai todennäköisesti kalliota, jonka ympärille raunio on kasattu. Turpeen peittämä. Koekuopan perusteella kiven- ja maansekainen. Koekuopasta löytö KM 23617:1. (Kuvat 3 ja 4, s. 195 ja 196).

R 3: Sijaitsee edellisestä n. 20 m itäkaakkoon. Halkaisija n. 2,5 m, korkeus n. 50 cm. Matala, turpeen peittämä kumpare, jonka itäpuolella on kiinni kumpareessa peltolohkareista koostuva latomus. Röykkiöön ei

tehty koekuoppaa inventoinnissa.

R 4: Edellisestä n. 20 m itään. Halkaisija n. 4,5 m, korkeus n. 70 cm. Turpeen ja ruohon peittämä. Keskellä on n. 30 cm:n syvyinen painanne, joka lienee vanhan kuopan jäännös ja on jo täysin turpeen peittämä. Edustavannäköinen. Röykkiöön ei tehty koekuoppaa inventoinnissa. (Kuva 5, s. 196).

R 5: Sijaitsee edellisestä n. 17 m pohjoiskoilliseen. Koko n. 4 x 2 m, korkeus n. 70 cm. Kaakkoispäässä iso kiinteä maakivi. Pitkulainen ja muodoltaan epäsäännöllinen. Röykkiöön ei tehty koekuoppaa inventoinnissa.

R 6: Sijaitsee edellisestä n. 2-3 m luoteeseen. Koko n. 5 x 2 m, korkeus n. 70 cm. Turpeen peittämä, mutta joitakin isoja kiviä pistää turpeesta esiin. Röykkiöön ei tehty koekuoppaa inventoinnissa.

R 7: Sijaitsee edellisestä n. 15 m pohjoiseen. Koko n. 7 x 5 m, korkeus n. 1 m. Turpeen peittämä. Muodoltaan epäsäännöllinen, näyttää selvästi myöhemmin pengotulta tai kasatulta. Röykkiön länsipuolella on n. 70 cm:n korkuinen törmä (penkka), ja tämän ja röykkiön välillä on painanne, josta maata on ehkä kasattu röykkiöön. Koekuopan perusteella kiven- ja maansekainen. Koekuopasta löydöt KM 23617:2 ja 3. - Röykkiö voi olla joko Helmer Salmon kertomuksessaan neljäntenä, viidentenä tai kuudentena mainitsema röykkiö, ks. myös röykkiön 1 selostusta. (Kuva 6, s. 196).

R 8: Sijaitsee röykkiöstä 5 n. 7 m itään. Halkaisija n. 4-5 m, korkeus n. 70 cm. Turpeen peittämä, vaikka joitakin kiviä onkin näkyvissä. Päällä kasvaa kuusi ja koivu. Inventoinnissa röykkiöön tehtiin löydötön koekuoppa. Koekuopan perusteella kyseessä on kiviröykkiö, jossa kivien välissä on vain jonkin verran multaa. Hyvin mahdollisesti vain viljelysraunio.

R 9: Sijaitsee edellisestä n. 15-20 m itään. Halkaisija n. 3 m, korkeus n. 60 cm. Turpeen peittämä. Inventoinnissa röykkiöön tehtiin löydötön koekuoppa. Koekuopan perusteella kyseessä on samantapainen kiviröykkiö kuin r 8. Kivien välissä oli myös vain jonkin verran multaa. Hyvin mahdollisesti vain viljelysraunio.

R 10: Sijaitsee edellisestä n. 15-20 m luoteeseen. Halkaisija n. 4 m, korkeus n. 50 cm. Turpeen peittämä. Keskeltä selvästi laajalti pengottu. Inventoinnissa röykkiöön tehtiin kolme löydötöntä koekuoppaa. Kuop-

pien perusteella kyseessä on röykkiöiden 8 ja 9 kaltainen kiviröykkiö, jossa oli kivien välissä jonkin verran multaa. Hyvin mahdollisesti vain viljelysraunio.

R 11: Sijaitsee edellisestä n. 20 m koilliseen. Halkaisija n. 3,5 m, korkeus n. 40 cm. Turpeen, heinän ja useiden katajapuskien peittämä. Koekuopan perusteella kyseessä on röykkiöiden 8-10 kaltainen kiviröykkiö, jossa oli kivien välissä jonkin verran multaa. Mahdollisesti siis vain viljelysraunio, vaikka koekuopasta löytyikin KM 23617:4.

R 12: Sijaitsee edellisestä n. 15-20 m pohjoiseen. Hävitetty niin, että vain röykkiön pohjaosa, joka koostuu kivistä ja maasta, on jäljellä. Pohjaosan ulkonäöstä päätellen hävityksestä ei tarvitse olla montaa vuotta. Röykkiö ollut alunperin kolmen, noin metrin päässä toisistaan olevan kiinteän maakiven välissä, jotka ovat edelleen jäljellä. Pohjaosan pinnalta poimittu inventoinnissa KM 23617:5 ja 6. (Kuva 7 s. 196).

R 13: Sijaitsee edellisestä n. 20 m itään. Koko n. 8 x 6 m, korkeus n. 1,2 m. Ruohon ja turpeen peitossa oleva komea röykkiö. Luoteisosassa halkaisijaltaan n. 2 m oleva kuoppa. Koekuopan perusteella kiven- ja maansekainen röykkiö. Koekuopasta löydöt KM 23617:7-10. - Kyseessä on Helmer Salmon kertomuksessaan ensimmäisenä mainitsema röykkiö, josta Salmo kirjoittaa löytäneensä kuonaa ja hiiltä (ei tallessa?). (Kuva 8, s. 197).

R 14: Sijaitsee edellisestä n. 15 m itään. Halkaisija n. 3-3,5 m, korkeus n. 70 cm. Peltolohkareiden peittämä. Röykkiöön ei tehty inventoinnissa koekuoppaa.

R 15: Sijaitsee edellisestä n. 15-20 m lounaaseen. Halkaisija n. 7-8 m, korkeus n. 0,7-1 m. Turpeen peittämä, mutta laidunnuksen johdosta varsin "paljas". Päälle heitetty jonkin verran peltolohkareita. Koekuopan perusteella kiven- ja maansekainen röykkiö. Koekuopasta löydöt KM 23617:11 ja 12. - Kyseessä voi olla Helmer Salmon kertomuksessaan toisena mainitsema röykkiö, mutta tämä voi olla myös oheisen kertomuksen röykkiö 16. (Kuva 9, s. 197).

R 16: Sijaitsee edellisestä n. 25-30 m kaakkoon. Halkaisija n. 5 m, korkeus n. 1-1,2 m. Poikkeuksellisen komea, turpeen peittämä röykkiö. Koekuopan perusteella kiven- ja maansekainen. Koekuopasta löydöt KM 23617:13-15. - Voi olla Helmer Salmon kertomuksessaan toisena tai kolmantena mainitsema röykkiö, ks. myös röykkiön 15 selostusta. (Kuvat 10-12, s. 197-198).

R 17: Sijaitsee edellisestä n. 60-70 m lähinnä koilliseen. Kyseessä on röykkiö, jota A.M. Tallgren tutki 1918, ks. röykkiön kuvausta Tallgrenin kertomuksesta. Tiedoista, ennen kaikkea röykkiön laajuudesta päätellen, paikkaa voisi luonnehtia myös polttokenttäkalmistoksi. Tallgren kirjoittaa kuitenkin vain kiven- ja maansekaisesta röykkiöstä. Nykyään paikka on viljeltyä peltoa eikä röykkiöstä ole kiveäkään jäljellä. Röykkiö on ollut n. 20-25 m:n laajuinen, luontaisen moreenikumpareen päällä. Röykkiön tarkka sijainti selvisi inventoinnissa 1985, aiemmista tiedoista se ei ilmennyt tarkasti. Löydöt: KM 7427:1-8 ja 23617:16; jälkimmäisen päänumeron löydöt poimittu pellon pinnalta inventoinnissa. (Kuva 13, s. 198).

Kokoavasti voidaan vielä todeta, että luetelluista 17 röykkiöstä seitsemän (n:ot 2, 7, 12, 13, 15-17) on varmasti rautakautisia (löydöllisiä), ja näistä yksi (n:o 17) on ollut ehkä polttokenttäkalmisto. Neljä (n:ot 8-11) on pelkästään kivistä koostuvia röykkiöitä, hyvin mahdollisesti vain viljelysraunioita, vaikka yhdestä (n:o 11) tavattiinkin inventoinnissa löytöjä. Kuuteen röykkiöön (n:ot 1, 3-6, 14) ei tehty inventoinnissa koekuoppaa eikä niistä tiedetä löydetyn aiemminkaan mitään, joten niiden rautakautisuudesta ei ole tietoa. Inventoinnissa saatiin myös tietää, että koska koko se alue, jossa röykkiöt ovat, on ollut peltoa vielä muutamia vuosikymmeniä sitten, ennen koneellistettua viljelyä, röykkiöihin on heitelty runsaasti kiviä pelloista. Kiviä heiteltiin röykkiöihin kuulemma sitä mukaa kun kiviä löytyi. Lisäksi alueella on ollut raivaamalla hävitettyjä röykkiöitä joiden kaikkien luonteesta ei ole kylläkään tietoja, ks. KM 10279:n ja 11368:n luettelotietoja sekä A.M. Tallgrenin kaivauskertomusta (erikoisesti valokuvaa lev. 5255). Löytöjen yhteydessä on jo edellä selvitetty löydöllisten hävitettyjen röykkiöiden sijainteja, mutta muiden hävitettyjen röykkiöiden sijainteihin ei oheisessa kertomuksessa puututa.

Inventointi 1985: Röykkiöalue tarkastettiin 21.-24. lokakuuta. Koska röykkiöistä oli ennestään melko epämääräiset tiedot, ja koska mm. röykkiöiden rautakautisuus ei ollut varma, alueesta laadittiin yleiskarttaluonnos, röykkiöistä kirjoitettiin edellä esitetyt kuvaukset ja valtaosaan röykkiöistä tehtiin ainakin yksi pieni koekuoppa röykkiöiden luonteen varmistamiseksi. Helmer Salmon inventointikertomuksessaan ensimmäisenä mainitseman röykkiön tunnustivat sekä Rantalan että Sipilän isännät Salmon selostuksen perusteella röykkiöksi 13. Rantalan isäntä Kauko Kosken-

alusta pystyi määrittelemään A.M. Tallgrenin kaivauspaikan tarkan sijainnin Tallgrenin kertomuksen valokuvien avulla. Koskenalustan kanssa selvitettiin myös aiempien löytöjen löytöpaikkoja. Esineistä hän ei tiennyt ennestään mitään eikä osannut sanoa myöskään tarkkoja löytöpaikkoja, mutta löytötietojen perusteella löytöpaikkoja pystyttiin kuitenkin jonkin verran määrittämään (tulokset selvitetty edellä kunkin löydön jälkeen). Alueesta entisenä peltona ja peltokivien raivaamisesta röykkiöihin kertoi puolestaan Rantalasta 170 m länsiluoteeseen olevassa talossa asuva Toivo Helander. Röykkiöalueen ympäristöä ei inventoinnissa tarkastettu.

Valokuvat: Kuvat 1-13 (s. 195-198) sekä F 68722 ja 68732

Diat: 13109-119

Ks. yleiskarttaluonnos s. 62 ja peruskartta s. 73

- Lisäyksiä:

Röykkiön 17 määrittämisestä: Rakennusjäännökseen/ asuinpaikkaan viittaavat A.M. Tallgrenin kaivauslöydöissä v:lta 1918 KM 7427:5: "Pakkilaatikollinen (= 19,9 kg) palaneen saven kappaleita, joista useimmissa on jälkiä puu- tai oksapainanteista ja joita täytyy pitää tilkityssavena. Joukossa suuria palasia." Rakennusjäännökseen - hautakummun lisäksi - viittaa myös Tallgrenin kaivauskertomuksessaan.

Helsingissä 21.2.1992

Jyri Saukkonen

Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala - Sipilä

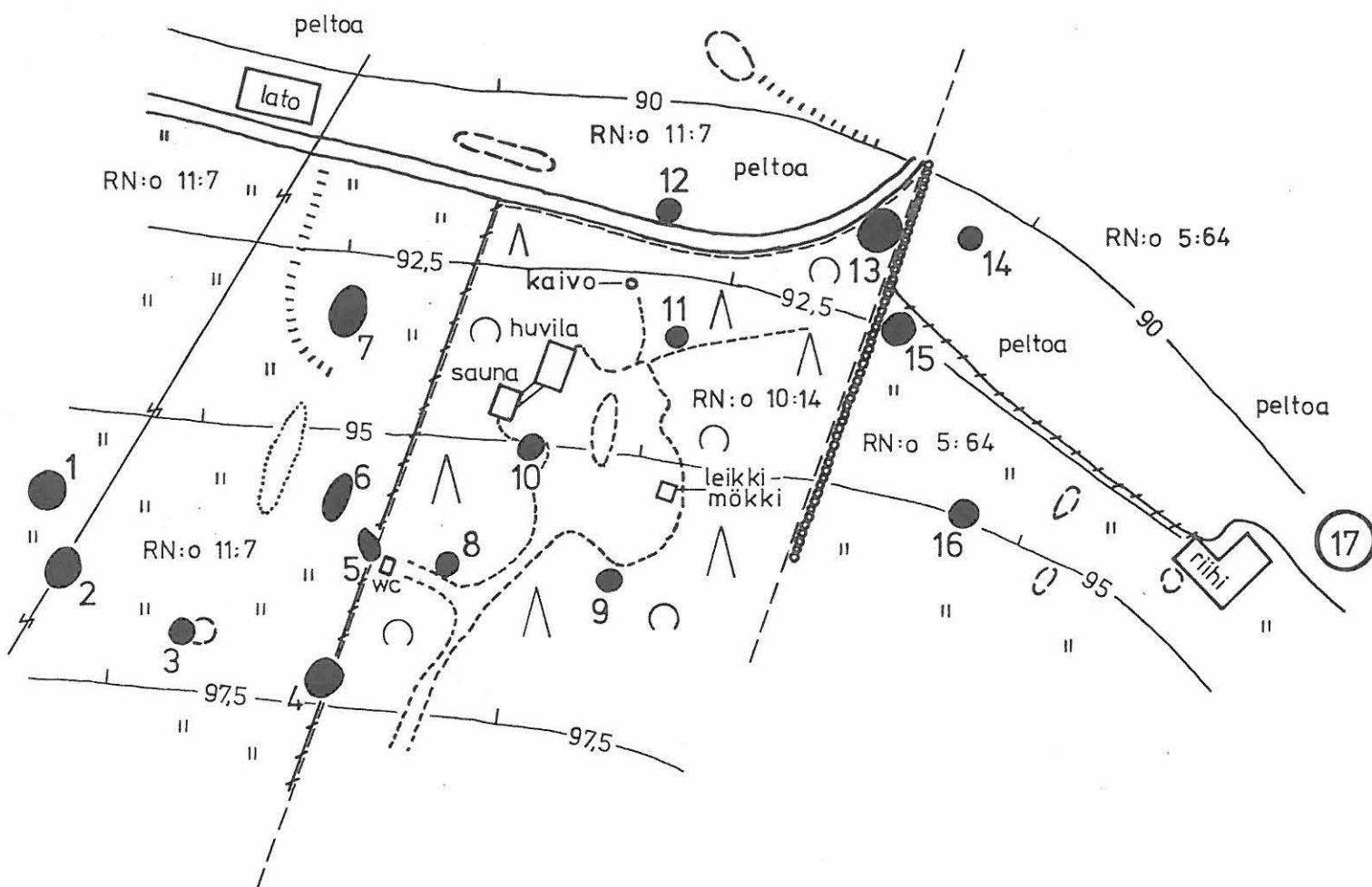
- 17 röykkiötä, joista 13 rautakautisia ja neljä (n:ot 8 - 11) todennäköisesti vanhoja viljelysraunioita, yksi rautakautisista (n:o 17) ollut ehkä polttokenttäkalmisto

Yleiskarttaluonnos, ei mittakaavaan, 1 cm = n. 10-12 m

● röykkiöt 1-16	----- kiviaita
① röykkiön 17 paikka (A.M. Tallgrenin kaivaus 1918)	↔↔↔ piikkilanka-aita
○ kivikkoa, kasattuja kivilohkareita	—z— sähkölinja
⊖ pitkulainen kumpare, jossa isoja kiviä turpeen alla	--- tilusraja (peruskartan mukaan)
⋯ törmä	—90— korkeuskäyrä (peruskartan mukaan)
== kärrytie	” laidunkettoa
- - - pihanurmikon ja huvilatien reuna, polku	○^ lehtipuustoa, havupuustoa

Piirt. Jyri Saukkonen

KALVOLA 25

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6776 72-89

y = 502 65-95

z = n. 85

(= arvioidun löytöalueen peruskoordinaatit)

Kylä: Taljala

Löytöpaikka: Taljalan joki eli Totunoja

- rautakautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943,
s. 7.

Löydöt: KM 5960:57 putkellinen rautakeihäs. Serafiina Vainio löysi sen kesällä 1910 Taljalan joen pohjasta Sipilän sotilaspuustellin ala- eli koillispuolelta kun vettä tyrytettiin myllyä varten. Tohtori Hj. Appelgren-Kivalon kautta v. 1911 museoon saatu esine.

Löytöpaikan sijainti: Esineen tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa, mutta yllä olevien löytötietojen perusteella arvioituna se sijaitsee peruskarttaotteelle (s. 73) rajatulla n. 300 m:n pituisella osuudella Totunoojaa, jota tietojen Taljalan joen täytyy tarkoittaa. Oletettu löytöalue sijaitsee Kalvolan kirkolta n. 1,6 km länsiluoteeseen ja tiedoissa mainittu Sipilän päärakennus sijaitsee alueen länsipäästä n. 70 m lounaaseen. Sipilän nimeä ei ole peruskartalla ja päärakennuksen sijainti on: x = 6776 73, y = 502 65. Totunoja virtaa alueella kokonaisuudessaan peltomaastossa. - Helmer Salmo kirjoittaa inventointikertomuksessaan, että esine on löydetty "Sipilän talon alapuolelta, t.s. päärakennuksen ja Totunojan väliltä", mutta Salmo lienee erehtynyt, koska löytötiedoissa sanotaan selvästi esineen löytyneen Taljalan joen pohjasta. Salmo ei selvitä löytöpaikan sijaintia muuten lähemmin, joten hänen kertomustaan ei ole luettu tutkimusten joukkoon löytöpaikan suhteen. - Inventoinnissa 1985 oletettua löytöaluetta ympäröiviä peltoja ei tarkastettu.

Ks. peruskartta s. 73.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 26

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6776 94

y = 502 84

z = 85

(= arvioidun löytöpaikan peruskoodinaatit)

Kylä: NiemiLöytöpaikka: Santahaudan pelto

- rautakautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 11860 rautainen keihäänkärki. Löyt. työnjohtaja Arvid Elo (os. Iittala, Oikola) Kalvolan pit. Niemen kylän Niemen kartanon Santahaudan pellostä salaojaa kaivettaessa kesällä 1947. Löytöpaikka on n. 400 m itään prof. Ivalon (tarkoittaa tri. Hj. Appelgren-Kivaloa) kaivamasta viikinkihaudasta, jonka esineet ovat KM:ssa. Maaperä on savea, mutta ylempänä hiekkaa. Mäen reuna. Tilanomistaja Bertil Lönnholtzin museoon lähettämä keihäänkärki. Diar. 11.5.1948. Lahja.

Löytöpaikan sijainti: Esineen aivan tarkkaa löytöpaikkaa ei tiedetä, mutta yllä olevien löytötietojen perusteella arvioitu löytöpaikka sijaitsee Hj. Appelgren-Kivalon Pahnainmäen kaivauspaikasta (kohde KALVOLA 28) 400 m itäkaakkoon (lähes itään), Äimäjärven luoteispäästä vajaat 400 m luoteeseen ja Kalvolan kirkolta 3,5 km länsiluoteeseen. Peruskartalta katsoen paikka sopisi hyvin löytötietojen löytöpaikan kuvaukseen.

Inventointi 1985: Puhelinluettelosta löydetylle, Kalvolassa asuvalle Arvi Elolle soitettiin 24. lokakuuta. Hän osoittautui löytäjän Arvid Elon pojaksi, mutta esine ei ollut hänelle entuudestaan tuttu eikä hän osannut neuvoa löytöpaikan suhteen. Arvioitua löytöpaikkaa tai ympäristöä ei tarkastettu inventoinnissa.

Ks. peruskartta s. 73

- Lisäyksiä:

KALVOLA 27

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6777 00

y = 502 64

z = 89-90

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Taljala

Löytöpaikka: Taljala-Niemi -maantien varsi

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 3)

Löydöt: KM 9338 vasarakirves. Pääluettelon ja kivikauden loppuluettelon löytötiedot ovat: Löytänyt huhtik. ensi päivinä v. 1931 Juho Klinga (os. Iittalan pappila) Kalvolan pitäjän Keikkalan kylässä savimaasta hautausmaata savettaessa. Aili Klingan 8/4 1931 tuoma ja 150 Smk:lla lunastettu vasarakirves. Kts. verif.

Löytöpaikan sijainti: Yllä olevien löytötietojen hautausmaa ei ole esi-
neen alkuperäinen löytöpaikka, vaan esine on kulkeutunut hautausmaalle
hiekan mukana, joka on otettu yllä olevien koordinaattien osoittamasta
paikasta, joka sijaitsee Kalvolan kirkolta 3,7 km länsiluoteeseen, aivan
Taljala-Niemi -maantien varressa, tien länsipuolella. Löytöpaikan on
selvittänyt Helmer Salmo 1943, ja hänen inventointikertomuksensa kartan
n:o 1 perusteella paikan sijainti on helppo määritellä. - Rautakautiset
esineet KM 9131:1-4 ovat mahdollisesti myös peräisin kyseiseltä paikalta,
ks. kohde KALVOLA 37 A ja B (s. 83).

Paikan kuvaus: Inventointihavaintojen 1985 perusteella paikka on laajojen
peltoalueiden ympäröimä, n. 20 x 50 cm:n laajuinen alue, jossa on täysin
umpeen kasvanut, pienen puuston peitossa oleva hiekkakuoppa. Esineen
tarkka löytöpaikka paikalla ei ole tiedossa. Ks. paikan kuvausta myös
Salmon inventointikertomuksesta.

Inventointi 1985: Paikka tarkastettiin lokakuussa; mitään mainittavaa
ei havaittu, edellä kerrottuja seikkoja lukuunottamatta. Lähempiä tutki-
muksia paikalla ei tehty.

Ks. peruskartta s. 73

- Lisäyksiä:

KALVOLA 28

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6777 01

y = 502 45

z = n. 96

(= paikan peruskoordinaatit)

Kylä: Taljala

Löytöpaikka: Pahnainmäen kumpu

- rautakautinen poltto- ja ruumishautakalmisto, luokka III

Tutkimukset: Hjalmar Appelgren-Kivalo 1911 ja 1913, kaivauksia

Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 6)

Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 2. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännös-luetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Ote Kalvolan pitäjässä sijaitsevan Niemen säteritilan kartas-ta, tehnyt v:na 1908-1911. R. Stenvik. Täydentänyt ja muinais-jäännökset merkinnyt v. 1913 Hjalmar Appelgren-Kivalo. Kart-ta esihist. toimiston karttalaatikossa; kopio tutkimusten yhteydessä.

Löydöt: KM 5960:1-54 rautakautisia kalmistolöytöjä. Hjalmar Aappelgren-Ki-valon kaivauslöydöt 1911, lukuunottamatta alanumeroa 1, joka on löydetty paikalla ennen tutkimuksia. Ks. tarkempia löytötieto-ja pääluettelosta.

KM 6388:1-101 rautakautisia kalmistolöytöjä. Hjalmar Appelgren-Ki-valon kaivauslöydöt 1913. Ks. tarkemmin pääluettelosta.

Kalmiston sijainti: Kalmisto on sijainnut Kalvolan kirkolta n. 3,9 km länsiluoteeseen, Niemen kartanosta 1,2 km länteen ja itse Pahnainmäestä n. 20 m koilliseen. Paikka on keskellä laajoja peltoalueita. Kalmiston paikka on merkitty yllä mainitulle kartalle. Paikka on ollut ennen Niemen-kylää, mutta on nykyään Taljalaa kylänrajan muutoksen johdosta (vrt. nykyistä peruskarttaa vanhaan, 1956 painettuun peruskarttaan).

Kalmiston kuvaus: Ks. tutkimuksia ja pääluettelotietoja. - Nykyään paikka on kauttaaltaan viljeltyä peltoaluetta eikä siinä ole jäljellä mitään

rauniota, kumpareta, karikkoa tms. kalmistoon viittaavaa.

Inventointi 1985: Paikka tarkastettiin 18. syyskuuta. Peltoalue oli kyn-
tämättä, joten pellon pinnalla ei voinut nähdä mitään. Koekuoppia paikal-
la ei tehty. Sen sijaan viereisen Pahnainmäen laelle kaivettiin yhteensä
kahdeksan koekuoppaa 18. ja 19. syyskuuta, mutta mitään löytöjä ei tavat-
tu. Maaperä vaikutti koekuopissa luontaiselta, joskin se oli tummaa ja
siinä oli aika paljon hiilenpaloja aina 30 cm:n syvyyteen asti. Kuopat
kattoivat mäen laen.

Ks. peruskartta s. 73

- Lisäyksiä:

KALVOLA 29

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6777 01

y = 502 45

z = n. 96

(= kohteen KALVOLA 28:n peruskoo-
dinaatit)

Kylä: Taljala

Paikka: Pahnainmäki N

- hävitetty, ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan tuntematon "hautarauniota muistuttava kumpu", luokka III

Tutkimukset: Nils Cleve & Jouko Voionmaa 1935, tarkastus (Cleven kertomus: Turku 15.7.1935, Muinaistieteellisen Toimikunnan Esihistorialliselle osastolle, n:o II)

Löydöt: -

Kummun sijainti: Nils Cleven kertomuksen mukaan, jossa tiedot kummusta ovat, se sijaitsee (ts. on sijainnut) "Kalvolanjärven pohjoispäässä Taljalan kylässä...heti Pahnainmäen kalmiston (kohde KALVOLA 28) pohjoispuolella keskellä peltoa" ja näin ollen Kalvolan kirkolta 3,9 km länsiluoteeseen, mutta kummun tarkka sijainti paikalla ei ole tiedossa.

Kummun kuvaus: Itse kummusta Cleve kirjoittaa: "...hautarauniota muistuttava kumpu, jota ehkä vielä tänä syksynä raivataan pelloksi. Asiasta lupasi Kutilan koulun opettaja, herra Edv. Mikkola antaa tarkemmat tiedot." Muita tietoja paikasta ei esihist. toimiston arkistossa kuitenkaan ole, ja kummun ajoitus ja tarkoitus jäävät siis tuntemattomiksi. - Ks. myös KM 5960:n pääluettelotietoja, joiden mukaan jossain kohteen KALVOLA 28:n lähetyvillä on ollut myös kaksi pelloksi tehtyä töyrästä, kooltaan 2-3 m ja korkeudeltaan n. 20 cm.

Inventointi 1985: Kohteiden KALVOLA 28:n ja 30:n tarkastuksen yhteydessä 18. ja 19. syyskuuta havaittiin, että peltoalueella ei ole jäljellä minäkäänlaisia kumpuja, raunioita tai karikkoja, vaan että alue on kauttaaltaan viljeltyä peltoa. Kumpukin on siis raivattu pelloksi.

Ks. peruskartta s. 73

- Lisäyksiä:

KALVOLA 30

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6777 17

y = 502 39

z = 92,5

(= kuppikiven nykyisen, sekundaaris-
risen, sijaintipaikan peruskoo-
ordinaatit)

Kylä: Taljala

Paikka: Pahnainmäki NW

- kuppikivi, luokka I

Maanomistaja 1986: Suomen valtio/Hämeenlinnan maatalouspiirin maatalous-
toimisto

Os. Palokunnankatu 8 B, 13100 HÄMEENLINNA

Tila: Pietilä RN:o 1:40 (nykyinen)/RN:o 1:35 (peruskar-
talla)

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: 1) Antti Snellmanin Kalvolassa 16.10.83 päivätty
ilmoitus valokuvineen ja karttoineen; 2) Erkki Sarasteen
Kalvolassa 4.10.84 päivätty kirje karttoineen. Esihist.
toimiston top. arkisto.

Kuppikiven nykyinen sijaintipaikka: Kivi on nykyään sekundaarisella pai-
kalla, Kalvolan kirkolta 3,9 km länsiluoteeseen ja Pahnainmäen kalmiston
(kohde KALVOLA 28) paikalta n. 170 m pohjoisluoteeseen. Kivi on laajojen
peltoalueiden keskellä, viljelemättömällä alueella olevassa syvänteessä,
jonka laajuus on n. 10 x 5 m ja syvyys n. 2-3 m. Syvänteessä on vettä
n. 1/2 m vettä ja kivi on vedessä kuopallinen sivu ylöspäin. Kiven nykyi-
nen paikka on sille uhaksi, koska kivi saattaa jäädä syvänteeseen mahdol-
lisesti myöhemmin ajettavien kivien, siirtomaan tai jätteiden alle. Kiven
nykyinen sijaintipaikka on merkitty yllä mainittujen arkistolähteiden
kartoille, jälkimmäisen kartalle kuitenkin jonkin verran sivuun tarkasta
paikasta.

Kiven alkuperäinen sijaintipaikka: Kivi on ollut alunperin oletettavasti
sen nykyistä paikkaa ympäröivällä peltoalueella, koska Erkki Sarasteen
kirjeen mukaan kivi on "...työnnetty tehomaanviljelyä estämästä" nykyisel-

le paikalleen, mutta tarkempia tietoja sen alkuperäisestä sijaintipaikasta ei ole.

Kivien kuvaus: Inventointitarkastuksen 1985 perusteella kuppikivi on noin kuutiometrin suuruinen ja sen tasaisella, noin neliömetrin laajuisella, yläpinnalla on 53 "uhrikuoppaa". Kuopat täyttävät kiven yläpinnan kauttaaltaan, ja ne ovat tasakokoisia, melko pieniä, kooltaan n. 4 cm. Joukossa ei ole yhtään kokonsa puolesta muista erottuvaa kuoppaa.

Inventointi 1985: Kivi tarkastettiin 19. syyskuuta. Syvänteen reunalla, kuppikiven vieressä, oli useita kivilohkareita, jotka on ilmeisesti työnnetty paikalle pellolta, kuten kuppikivikin. Ympäröivää peltoaluetta ei tarkastettu.

Valokuvat: Kuva 14 (s. 199) ja F 68745

Diat: 13120, 13121

Ks. peruskartta s. 73.

- Lisäyksiä:

Kivi on siirretty Kalvolan museon (ent. viljamekasiini) portaiden eteen, portaiden vas. puolelle, Kalvolan kirkosta 100 m kaakkoon. Kiven siirron on tehnyt Kalvolan kulttuurilautakunta 1988. Nykyinen paikka on Koikkalan kylää. Kuppikiven nykyisen sijaintipaikan perukoordinaatit ovat: Peruskartta 2132 01 KALVOLA: x= 6776 22, y= 2506 33, z= n. 91. - Tieto siirrosta ja nyk. sijaintipaikasta on saatu Heidi Tajaselta (os. 14500 IITTALA, Taljala, puh. 917-5617), joka kävi museovirastossa 18.7. 1988.

Siirron johdosta otettu yhteyttä Kalvolan kulttuurilautakunnan puheenjohtajaan, rehtori Erkki Sarasteeseen (os. 14500 IITTALA, puh. 917-55323) puhelimitse 9.9.1988. Saraste kertoi, että siirtoon on saatu suullinen lupa museovirastosta.

Käynnillään museovirastossa Heidi Tajanen kertoi myös tietonsa kuppikiven alkuperäisestä sijaintipaikasta. Hänen mukaansa kivi on sijainnut alunperin aivan peruskartalle merkityn Pahnainmäen eteläpuolella, peltomaastossa, Pahnainmäen länsipuolitse menevää viljelystiestä, joka on merkitty peruskartalle katkoviivalla, n. 10 m itään. Tajasen mukaan hänen muistikuvansa kiven sijainnista ei ole kuitenkaan aivan varma. Pahnainmäen eteläpuolella se olisi ollut kuitenkin vielä n. 1950-luvulla. Kuppikiven alkuperäinen sijaintipaikka (peruskoordinaatit) Heidi Tajasen muistin mukaan: Peruskartta 2132 01 KALVOLA, x= 6776 94, y= 502 42, z= n. 90. Paikasta n. 100 m koilliseen on tunnettu Pahnainmäen kalmisto (kohde KALVOLA 28, s. 66). Heidi Tajanen lupasi vielä yrittää selvittää paikkakunnalla, jos joku muistaisi kuppikiven alkuperäisen paikan varmemmin. Hän kertoi myös itse löytäneensä kiven syvänteestä ja kertoneensa siitä Marko Snellmanille.

Yllä olevat tiedot on ottanut vastaa ja selvittänyt sekä oheon 9.9.1988 kirjoittanut J. Saukkonen.

Ks. seur. sivua

KALVOLA 30

- Lisäyksiä (jatkoa):

Heidi Tajanen on käynyt museovirastossa 21.9.1988 ja jättänyt kokoamansa ja laatimansa selostuksen kuppikivestä koskien mm. kiven alkuperäistä sijaintipaikkaa (ks. selostusta top. arkistossa).

Kuten Heidi Tajasen selostuksesta ilmenee, kivi on siirretty nyk. sijaintipaikalleen v. 1985-86 eikä 1988, kuten edellä on sanottu. Lisäksi selostuksesta ilmenee, että kuppikivi ei ole aivan ehjä, ts. se on lohjennut.

Kiven alkuperäinen paikka on merkitty selostuksessa olevalle valokuvalle, mutta Heidi Tajanen sanoi sijainnin olevan vain muistinvarainen.

Tiedot on vastaanottanut ja ohien kirjoittanut Jyri Saukkonen 21.9.1988.

KALVOLA 31

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6777 05-22

y = 503 02-22

z = n. 85

(= sen alueen peruskoordinaatit,
jolta löydöt on tavattu)

Kylä: Niemi

Löytöpaikka: Niemen kartano

- todennäköisesti hävitetty rautakautinen hauta tai kalmisto (?), luokka
III

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 7)

Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 1. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Ote Kalvolan pitäjässä sijaitsevan Niemen säteritilan kartasta, tehnyt v:na 1908-1911 R. Stenvik. Täydentänyt ja muinaisjäännökset merkinnyt v. 1913 Hjalmar Appelgren-Kivalo. Kartta esihist. toimiston karttalaatikossa; kopio Appelgren-Kivalon Kalvolan Pahnainmäen kaivauspapereiden joukossa sekä Helmer Salmon inventointikertomuksessa esihist. toimiston top. arkistossa.

Löydöt: KM 5960:55 ja 56 ruotokeihäs ja pronssinen rannerengas. Renki Wihtori Mäkelän kesällä 1910 löytämiä esineitä, jotka on saatu museoon Hjalmar Appelgren-Kivalon kautta 1911. Ks. tarkempia löytötietoja pääluettelosta.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikan, joka lienee (ollut) kalmisto tai hauta, aivan tarkka sijainti ei ole tiedossa, mutta se sijaitsee kuitenkin peruskarttaotteelle (s. 73) rajatulla n. 220 x 160 m:n laajuisella, liki tasaisella peltoalueella, Kalvolan kirkolta 3,2 km länsiluoteeseen ja Niemen kartanosta 0,5 km samaan ilmansuuntaan. Kyseinen alue on merkitty löytöalueeksi Hjalmar Appelgren-Kivalon kartalle.

Muinaisjäännöksen kuvaus: Ks. pääluettelon löytötietoja; Pahnainmäen raunio, johon tiedoissa viitataan, on oheisen inventointikertomuksen kohde KALVOLA 28. Muita tietoja paikasta ei ole. - Pääluettelon tiedoista

päätellen, kuten myös inventointihavaintojen 1985 mukaan, paikka on täysin hävitetty; yllä kuvatulla peltoalueella ei inventoinnissa havaittu nimittäin minkäänlaisia karikoita, kumpareita tms., vaan alue oli kauttaaltaan viljeltyä peltoa.

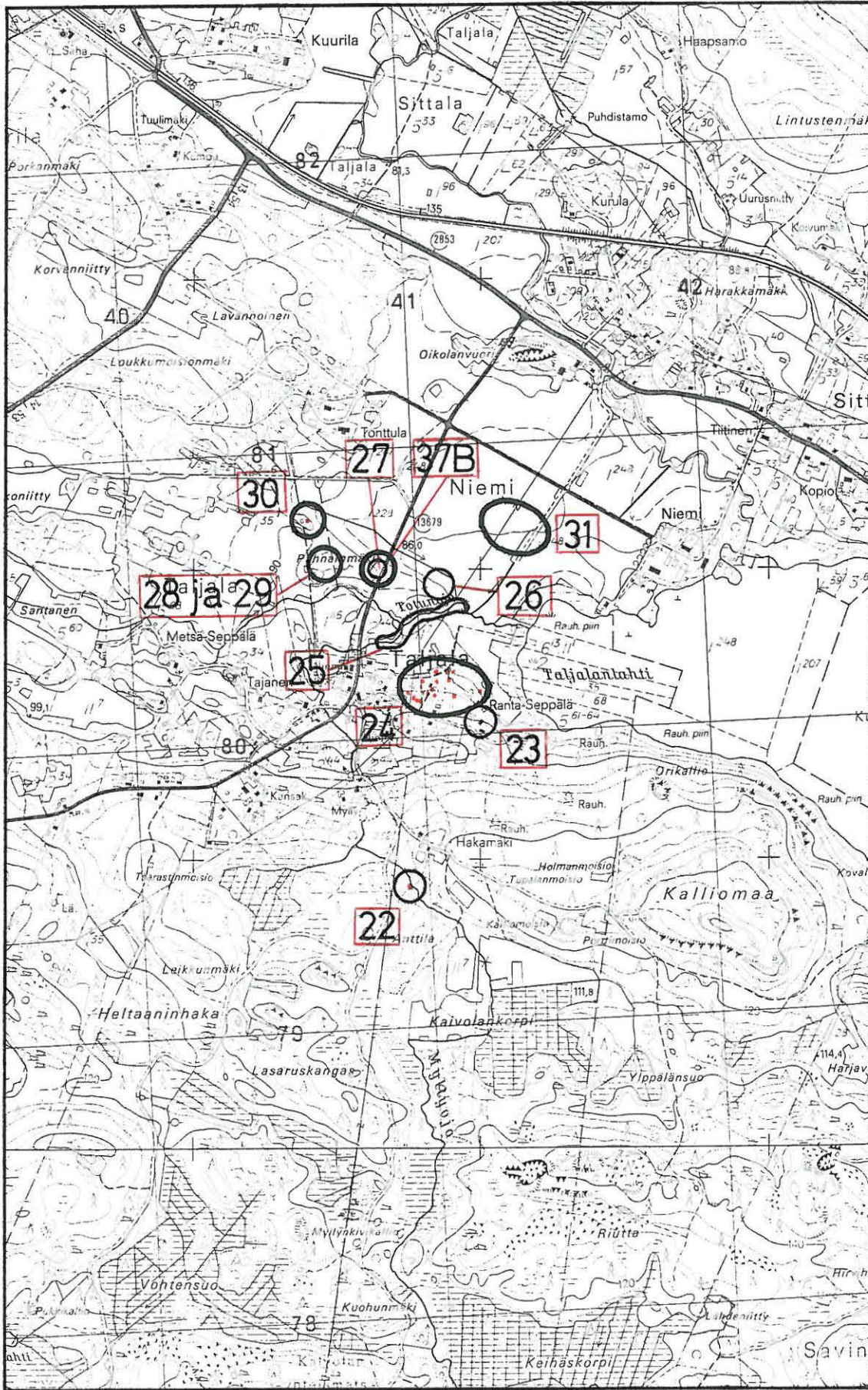
Inventointi 1985: Peltoalue oli kyntämättä koko inventoinnin ajan eikä sitä tarkastettu. Yllä selostetut havainnot tehtiin maantieltä käsin.

Ks. peruskartta s. 73.

- Lisäyksiä:

Kartan kiinteät muinaisjäännökset on merkitty 1 mm:n ja irtolöydöt 0,5 mm:n tussilla.

502

503

504

Ote peruskartasta 2132 01 KÄLVÖLA 1:20 000 (1976, päälle-painatus 1982).

KALVOLA 32

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6775 88

y = 504 85

z = n. 85-90

(= paikan peruskoordinaatit)

Kylä: SaviniemiLöytöpaikka: Sepän(nenän)kärki

- rautakautinen hautaröykkiö/polttokalmisto, luokka II

Maanomistaja 1986: Mäkelä, Kari K.H.

Os. KP 2, 31900 PUNKALOIDUN

Tila: Saviniemi RN:o 1:33

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 11)Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 4. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.Löydöt: KM 23618:1 ja 2 pronssisen kaarisoljen spiraaliakselin katkelma, jota kiertää spiraalirulla ja palanutta luuta 37 kpl. Inventointilöydöt 1985 koekuopasta, n. 25-35 cm:n syvyydestä. Kuoppa tehtiin kohteen keskellä kasvavista kahdesta isosta koivusta metrin lounaaseen. Kuopan laajuus oli yläosassaan n. 40 x 40 cm ja pohjaosassaan n. 10-20 x 40 cm. Diar. 29.7.1987.Kalmiston sijainti: Kalmisto sijaitsee Sepän(nenän)kärki -nimisessä niemen kärjessä, niemen korkeimmalla kohdalla, Äimäjärven länsirannalla, Kalvolan kirkolta 1,5 km länsilounaaseen ja Saviniemen päärakennuksesta 200 m pohjoiseen. Niemen kärkiosa, kalmisto mukaan lukien, on metsikön peitossa muun osan niemeä ollessa peltomaastoa. Kalmisto on merkitty Helmer Salmon inventointikertomuksen yleiskartalle; peruskartalla on paikan pitempi nimimuoto. - Paikka on peruskartan mukaan Saviniemen kylää, vaikka Salyo sanookin kyläksi Unosen.Paikan kuvaus: Helmer Salmon inventointikertomuksesta, samoin kuin Kalvolan kiinteiden esihistoriallisten muinaisjäännösten luettelosta paikasta saa vajavaisen ja virheellisenkin kuvan, joten seuraavassa on selostus siitä inventoinnin 1985 perusteella. Kyseessä on aivan rannassa oleva ja pohjoispuoleltaan myös suoraan järvestä melkoisen jyrkästi nouseva

luontainen mäennyppylä, jonka läpimitta on n. 10 m. Kumpare kohoaa järven puolelta n. 8-10 m ja etelä- eli pellonpuolelta n. 3 m. Mäennyppylän laella on matala, latomusmainen hautaröykkiö/polttokalmisto, joka peittää koko nyppylän laen ja sulautuu täysin mäennyppylään erottumatta siitä erillisenä röykkiönä. Röykkiön eli mäen laen halkaisija on n. 4-5 m ja röykkiön korkeus n. 30 cm (ja ehkä enemmänkin). Röykkiön kivet ovat samaleen peittämät, mutta erottuvat kuitenkin selvästi tämän alla. Koekuopasta, josta löytyivät KM 23618:1 ja 2, paljastui, että kyseessä on lähes pelkästään kivistä koostuva röykkiö. Kivien välissä oli kyllä jonkin verran maata, mutta röykkiön rakenne poikkeaa tavanomaisten kiven- ja maansekaisten röykkiöiden rakenteesta: paitsi että röykkiössä oli hyvin vähän maata, kivetkin olivat siinä kookkaampia kuin kiven- ja maansekaisissa röykkiöissä. Koekuoppaakaan ei voinut kaivaa siihen lapiolla, kuten kiven- ja maansekaisiin röykkiöihin, vaan se oli tehtävä suurimmaksi osaksi nostamalla kiviä pois käsin. Röykkiön keskellä olevien koivujen itäpuolella rauniossa on matala painanne, jossa ei ole kiviä, ja jonka päällä on ohuempi turvekerros kuin muualla. Tästä on selvästikin poistettu kiviä, jolloin röykkiö on hieman turmeltunut. Painanteen eteläpuolella kiveys kohoaa hieman muuta röykkiötä korkeammalle, ja paikalle on ehkä siirretty kiviä painanteen kohdalta. Painanteeseen inventoinnissa tehty koekuoppa oli löydötön. Maa oli siinä nokista n. 20-25 cm:n syvyyteen asti, vaikka jo n. 7 cm:n syvyydessä alkoi näkyä, että pohjamaa tulee pian vastaan. Kuopassa oli myön jonkin verran hiiltä, kuten löydöllisessäkin koekuopassa. - Sijaintinsa ja topografiansa puolesta paikka on hyvin paljon rautakautisten kohteiden KALVOLA 33:n ja 35:n kaltainen ja topografiansa puolesta kohteen KALVOLA 34:n kaltainen.

Inventointi 1985: Paikka tarkastettiin 18. lokakuuta. Koekuoppien teko oli tarpeen, koska etenkin Kalvolan kiinteiden esihistoriallisten muinaisjäännösten luettelon perusteella ei ollut varmuutta, onko kyseessä todella kalmistopaikka. Paikan ja Saviniemen tilan välillä olevaa, kynnettyä peltoaluetta tarkastettiin, mutta löytöjä ei havaittu. Peltoalueen perusteelliseen tarkastukseen ei ollut kuitenkaan aikaa. - Koekuoppia kaivettiin myös Patamäki -nimiselle pellon ympäröimällä mäkikumpareella, Sepän(nenän)kärjestä 420 m etelään (x = 6775 46, y = 504 85), mutta löytöjä tai mitään muutakaan muinaisjäännökseen viittaavaa ei löydetty. Patamäki nimineen on peruskartalla.

Valokuvat: Kuva 15 (s. 199)

Diat: 13122

Ks. peruskartta s. 98

- Lisäyksiä:

KALVOLA 33

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6776 58

y = 504 81

z = 86

(= Poukaman huvilan peruskoordinaatit)

Kylä: SittalaLöytöpaikka: Poukama

- rautakautinen löytöpaikka

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 6)

Löydöt: KM 3183:2 kirves. Löytänyt maisteri I. Wilskman Poukama -nimisen huvilan maalta Sittalan kylästä. Löytöpaikassa oli myös hiiltä; korkealla niemellä Kalvolan järven rannalla. Verif.

Löytöpaikan sijainti: Poukama -niminen huvila, jonka maalta esine on löydetty, sijaitsee Äimäjärven itärannalla, Kalvolan kirkolta 1,6 km länsiluoteeseen. Esineen tarkka löytöpaikka paikalla ei ole tiedossa, mutta yllä olevista löytötiedoista ("korkealla niemellä") päätellen se on löydetty siltä mäennyppylältä, jonka laella huvila on, ts. aivan huvilarakennuksen lähetyviltä. Peruskartan mukaan huvilatontti ei ole myöskään paljoakaan mäennyppylää laajempi. Huvilan nimeä ei ole peruskartalla, mutta paikka on merkitty Helmer Salmon inventointikertomuksen yleiskartalle. - Peruskartan mukaan paikka Sittalan kylää, vaikka Salmo sanokin kyläksi Iittalan.

Paikan kuvaus: Mäennyppylä, jonka laella huvila on, sijaitsee aivan Äimäjärven rannalla. Inventointihavaintojen 1985 mukaan huvila peittää mäen laen lähes kokonaan reunaosien laesta ollessa pihamaata ja puutarhaa, eikä paikalla ole mitään mainittavaa nähtävissä. - Helmer Salmon oletus, että kirves olisi peräisin haudasta, koska löytöpaikalla oli hiiltä, jää näin ollen avoimeksi, ja oheisessa kertomuksessa on katsottu parhaaksi määritellä kohde rautakautiseksi löytöpaikaksi. Paikka on kuitenkin sijaintinsa ja topografiansa puolesta aivan rautakautisten kalmistojen kohteiden KALVOLA 32:n ja 35:n kaltainen ja topografiansa puolesta kohteen KALVOLA 34 kaltainen.

Inventointi 1985: Paikka tarkastettiin 17. syyskuuta; tarkastuksen tulokset on selvitetty jo edellä. Koekuoppien tekoon ei ollut mahdollisuuksia, koska paikalla ei ollut tähän sopivaa joutomaata. Huvilalla ei ollut

myöskään väkeä paikalla, joten löydön suhteen ei voinut suorittaa mitään tiedustelujakaan.

Ks. peruskartta s. 98.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 34

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6776 19

y = 505 22

z = n. 88-89

(= paikan peruskoordinaatit)

Kylä: KeikkalaLöytöpaikka: Hommosenkärki eli -saari 1

- rautakautinen polttokenttä(?)kalmisto, luokka I

Maanomistaja 1986: Palomäki, Tarja

Os. Käpytie 3 A, 36600 PÄLKÄNE

Tila: Tikankontti RN:o 7:43 (nykyinen) 7:40 (peruskarttaotteella)

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 8)

Anna-Liisa Hirviluoto 1963, tarkastus

Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 5. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännös-luetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

KM 6644:n luettelotiedot vuodelta 1914.

Löydöt: KM 15864 saviastianpalanen. Anna-Liisa Hirviluodon tarkastuslöytö 1963. Ks. tarkempia löytötietoja päälueetelosta ja Hirviluodon kertomuksesta. Diar. 11.7.1963.Kalmiston sijainti: Kalmisto sijaitsee Kalvolan kirkolta kilometrin lähes suoraan länteen, Hommosenkärki eli -niemi -nimisen niemen länsipäässä, Äimäjärven itärannalla. Paikasta 100 m etelälounaaseen on Hommosenkärki eli -saari 2:n rautakautinen kalmisto (kohde KALVOLA 35). Paikka on heinää kasvavalla joutomaalla, aivan viljellyn peltoalueen länsipuolella, loivasti lähinnä koilliseen viettävässä maastossa. Paikasta on tarkkoja karttoja Anna-Liisa Hirviluodon tarkastuskertomuksessa, mutta tilusrajojen osalta ne ovat vanhentuneita (RN:o 7:43 käsittää vain osan peruskartalla olevasta 7:40:stä).Paikan kuvaus: Ks. tutkimuksia. - Tietojen perusteella kohde on yllä määritelty lähinnä polttokenttäkalmistoksi. Topografiansa puolesta paikka muistuttaa paljon kohteita KALVOLA 32, 33 ja 35.Inventointi 1985: Paikka tarkastettiin 18. syyskuuta. Kalmisto on säily-

nyt koskemattomana. Ympäristöä ei tutkittu laajemmalti.

Valokuvat: Kuva 16 (s. 200)

Diat: 13123

Ks. peruskartta s. 98

- Lisäyksiä:

KALVOLA 35

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6776 10

y = 505 20

z = n. 87

(= löytötiedoissa mainitun kalaman peruskoordinaatit, jonka paikalta sekä etelä- ja kaakkoispuolelta löydöt on tavattu)

Kylä: Keikkala

Löytöpaikka: Hommosenkärki eli -saari 2

- rautakautinen polttokenttäkalmisto, luokka III/II?

Maanomistaja 1986: Suominen, Erkki

Os. Rauhank. 1 B, 20100 TURKU

Tila: Tomtebo RN:o 7:3

Kalmiston sijainti: Kalmisto sijaitsee Kalvolan kirkolta runsaan kilometrin länsilounaaseen, Äimäjärven itärannalla olevan Hommosenkärjen eli -niemen (löytötietojen Isonsaarenniemi) länsiosassa. Paikalta 100 m pohjoiskoilliseen on Hommosenkärki eli -saari 1:n rautakautinen kalmisto (kohde KALVOLA 34). Paikasta on hyviä karttoja tutkimuksissa ja muissa arkistolähteissä.

Paikan kuvaus: Inventointihavaintojen 1985 mukaan mukaan kyseessä on aivan rannassa oleva mäennyppylä, laajuudeltaan n. 20-30 m ja korkeudeltaan n. 3-4 m. Mäennyppylän laella on huvila eli löytötietojen kalamaja, jonka paikalta ja etelä -sekä kaakkoispuolelta jäljempänä lueteltavat löydöt on tavattu. Huvila peittää suurimman osan laesta ja sen keskiosan kokonaan. Loppuosa lakialueesta ja osa rinteistä ovat täysin piha- ja puutarha-alueen peitossa. Alueella ei ole näkyvissä mitään muinaisjäännökseen viittaavaa. Kalmisto on hyvin pahoin hävitetty huvilaa tehtäessä ja raivattaessa sen ympäristöä piha- ja puutarha-alueeksi. Kaikesta päätäten kyseessä on polttokenttäkalmisto. - Sijaintinsa ja topografiansa puolesta paikka on hyvin paljon rautakautisten kohteiden, KALVOLA 32:n ja 33:n kaltainen ja topografiansa puolesta kohteen KALVOLA 34 kaltainen.

Tutkimukset: Hjalmar Appelgren-Kivalo 1914, tarkastus (ei kertomusta, ks. KM 6644:n luettelotietoja)

Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 8)

Muita arkistolähteitä: Karttoja myöhemmän rautakauden polttokalmistosta Insinööri Cl. Norstedtin huvilan paikalla Hommosen tal. maalla, Hommosenkärki nimisellä niemellä, Keikkalan kylässä Kalvolan pitäjässä. Esihist. toimiston top. arkisto.

Löydöt: KM 6644:1-8, rautakautisia kalmistolöytöjä. Löydetty toukokuussa 1914. Ks. löytötietoja pääluettelosta.

KM 6708:1-16 rautakautisia kalmistolöytöjä. Löydetty kesällä 1914. Ks. löytötietoja pääluettelosta. Ks. alanumeron 1 osalta myös kohdetta KALVOLA 36.

KM 7893:1-7 rautakautisia kalmistolöytöjä. Löydetty 1921. Ks. löytötietoja pääluettelosta.

KM 7949:1 ja 2 keihäänkärki ja kolme katkelmaa läpileikkaukseltaan kolmikulmaisesta rannerenkaasta. Löydetty 1921. Ks. löytötietoja pääluettelosta.

KM 8081:1 ja 2 katkelma neljästä pronssitangosta punotusta kaularenkaasta ja pätkä ketjua. Saatu Kansallismuseoon 1922. Ks. löytötietoja pääluettelosta.

Inventointi 1985: Paikka tarkastettiin 18. syyskuuta. Edellä on jo esitetty paikan nykyistä tilaa koskevat havainnot. Mahdollisuuksia koekuoppien tekoon ei ollut, koska mäennyppylällä ei ollut joutomaa-aluetta. Kasvi-
maan pintaa oli kuitenkin mahdollisuus tarkastella huvilarakennuksen kaakkoispuolella, mäen rinteellä, n. 5-10 m:n päässä rakennuksesta, mutta mitään löydöksiä ei paikalla näkynyt.

Ks. peruskartta s. 98

- Lisäyksiä:

KALVOLA 36

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6776 10

y = 505 20

z = n. 87

(= löytötiedoissa mainitun kalamajan peruskoordinaatit, jonka eteläpuolelta esine on löydetty)

Kylä: Keikkala

Löytöpaikka: Hommosenkärki eli -saari 3

- kivikautinen, mahdollisesti sekundaarinen, löytöpaikka

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 3)

Löydöt: KM 6708:1 tasataltta. Insinööri C. Norstedtin lähettämiä kivi- ja rautakauden esineitä, jotka hän museon puolesta kesällä 1914 on kaivauttanut esille kalamajansa ympäriltä ns. Isonsaarenniemellä Äimä(Kalvolan)järven itärannalla, 2 km Iittalan asemalta. Esineet olivat multamaassa rakennuksen järvi-eteläpuolella, Norstedtin suullisen mukaan, portaan edustalta, paitsi n:ot 2, 3, 7, 14a, b ja 16, jotka löytyivät kivijalan sisäpuolelta. Kts. C.N:n kirjekorttia 21/6 14. - Edelliset löydöt N:o 6644.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka on rautakautinen kalmisto Hommosenkärki 2, kohde KALVOLA 35, joka sijaitsee Kalvolan kirkolta runsaan kilometrin länsilounaaseen, Äimäjärven itärannalla olevan Hommosenkärjen eli -niemen (löytötietojen Isonsaarenniemi) länsiosassa. Kyseessä saattaa olla sekundaarinen löytöpaikka, jolloin esine olisi pantu rautakaudella kalmistoon, mutta varmuutta asiasta ei kuitenkaan ole. Paikka on merkitty Helmer Salmon kertomuksen kartoille.

Paikan kuvaus: Ks. kohdetta KALVOLA 35.

Inventointi 1985: Ks. kohdetta KALVOLA 35.

Ks. peruskartta s. 98

- Lisäyksiä:

KALVOLA 37 A ja B

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

A: x = 6776 30

y = 506 02

z = n. 92

(= luettelotietojen mukaisen, mahdollisesti sekundaarisen, löytöpaikan (A) peruskoordinaatit)

B: x = 6777 00

y = 502 64

z = 89-90

(= mahdollisen primaarisen löytöpaikan(B) peruskoordinaatit, josta otetun maan mukana esineet ovat ehkä kulkeutuneet paikalle A)

Kylä: Keikkala (A) ja Niemi (B)

Löytöpaikka: Hautausmaa (A) ja Taljala-Niemi -maantien varsi (B)

- rautakautinen kalmisto (?), luokka III

Tutkimukset: (koskevat paikkaa A):

Nils Cleve 1929, tarkastus

Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 9)

Löydöt: KM 9131:1-4 keihäänkärki (:1), keihäänkärki (harppuuni?) (:2), miekan terän kärkikappale (:3) sekä kahta lautaa yhdistänyt rautamäärly ja rautanaula (:4). Löydetty hautausmaata laajennettaessa joulukuussa 1929. Maist. Cleven tutkimusmatkallaan saamia esineitä. Ks. tarkempia löytötietoja pääluettelosta ja Cleven kertomuksesta. Verif. Diar. 28.12.1929.

Luettelotietojen mukaisen, mahdollisesti sekundaarisen, löytöpaikan (A) sijainti: Hautausmaa, jota laajennettaessa yllä mainitut esineet on löydetty, sijaitsee Kalvolan kirkosta 160-350 m länteen, ja esineet on löydetty siitä hautausmaan osasta, jossa ovat v:n 1939-1943 sankarihaudat. Löytöpaikka sijaitsee kirkosta 250 m länteen. Esineiden löytökohdista paikalla on karttaluonnos Cleven kertomuksessa.

Paikan (A) kuvaus: Ks. tietoja paikan ulkonäöstä ennen hautausmaaksi raivaamista yllä mainituista kertomuksista.

Mahdollisen primaarisen löytöpaikan (B) sijainti, josta otetun maan mukana esineet ovat ehkä kulkeutuneet paikalle A: Paikka sijaitsee paikalta A 3,4 km länsiluoteeseen ja Kalvolan kirkolta 3,7 km samaan ilmansuuntaan. Kyseessä on peltoalueiden ympäröimä viljelemätön alue. Oletus, että löydöt ovat kulkeutuneet hautausmaalle tältä paikalta otetun maan mukana perustuu siihen, että jo Nils Cleve epäilee kertomuksessaan, että esineet ovat kulkeutuneet löytöpaikalleen (A) siirtomaan mukana ja siihen, että hautausmaalta löydettiin 1931, siis pari vuotta KM 9131:1-4:n löytymisen jälkeen, vasarakirves KM 9338 (kohde KALVOLA 27), joka Helmer Salmon inventointikertomuksen mukaan on kulkeutunut hautausmaalle juuri paikalta B otetun maan mukana. On siis mahdollista, että myös KM 9131:1-4 ovat myös peräisin paikalta B, vaikka asiaa ei voidakaan pitää varmana. Cleve mainitsee asian yhteydessä kuitenkin sinä mahdollisena paikkana, josta otetun maan mukana esineet olisivat saattaneet kulkeutua hautausmaalle, ns. vanhan hautausmaan, jonka sijainti ei ole tiedossa. Cleven oletus perustuu vain maaperään eikä vaikuta kovin vakuuttavalta. Sekä paikka A että paikka B soveltuvat sijaintinsa puolesta yhtä hyvin mahdollisen rautakautisen kalmiston paikaksi.

Paikan (B) kuvaus: Ks. kohde KALVOLA 27 ja Helmer Salmon inventointikertomusta, johon kohteen yhteydessä viitataan.

Inventointi 1985: Hautausmaan eli löytöpaikan A aluetta tarkastettiin 17. syyskuuta. Mitään mainittavaa ei ollut luonnollisestikaan nähtävissä. Hautausmaata ympäröivää peltoaluetta ei tarkastettu. Ks. inventointiselvitystä paikan B osalta kohteen KALVOLA 27 yhteydessä.

Ks. peruskarttoja s. 73 (B) ja s. 98 (A)

- Lisäyksiä:

KALVOLA 38

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6776 13

y = 506 15

z = n. 88

(= kuppikiven peruskoordinaatit)

Kylä: KeikkalaPaikka: Kylä-Hakkari

- kuppikivi, luokka I

Maanomistaja 1986:Vuola, Irja E.

Os. Käikiä, 14500 IITTALA

Tila: Kylä-Hakkari RN:o 8:32

Tutkimukset: Ville Luho 1961, tarkastus (ei kertomusta, tieto tarkastuksesta lisätty jäljempänä mainittuun Antti Kivilahden kirjeeseen)Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 12. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Antti Kivilahden Kalvolassa 12.2.61 päivätty kirje Muinaistieteelliselle toimikunnalle, Kansallismuseo, Helsinki.

Esihist. toimisto top. arkisto.

Kiven sijainti: Kuppikivi sijaitsee Kalvolan kirkosta 200 m lounaaseen, ns. Käikiän tilustien varressa, sen luoteispuolella, noin metrin päässä tien reunasta. Paikka, jossa kivi on, on kauttaaltaan peltoalueiden ympäröimä n. 10 x 30 m:n laajuinen, viljelemätön alue, jossa, kuppikiven lounaispuolella, on ollut jo nykyään purettu lato (merkitty vielä 1976 painetulle peruskartalle). Nykyään paikalla on ladonraunioiden lisäksi runsaasti kasattuja kiviä sekä sähkömuuntajakoppi. Kuppikivi on merkitty peruskartalle muinaisjäännösmerkillä.Kiven kuvaus: Inventointihavaintojen 1985 mukaan kuppikiven pituus on n. 2,7 m, leveys 1,5 m ja korkeus 0,7 m (mitat ovat arviomittoja). Kiven itä- eli tienpuoleisessa päässä on yhdeksän "uhrikuoppaa" n. 25 x 40 cm:n laajuisella alueella. Suurimpien kuoppien halkaisija on n. 6-8 cm ja pienempien n. 3 cm. Lähes koko muusta osasta kiveä näyttää kiven yläosa lohkotun pois.

Inventointi 1985: Kivi tarkastettiin 17. syyskuuta; sekä kiven että paikan kuvaus perustuvat tähän tarkastukseen, aiempia tietoja ei ole ollut näissä suhteissa. Koekuoppien teko paikalle oli mahdotonta ladonraunioiden, kasattujen kivien ja sähkömuuntajakopin johdosta. Ympäröiviä pelto-alueita ei tarkastettu.

Valokuvat: Kuvat 17 ja 18 (s. 200) sekä F 68750 ja 68752

Diat: 13124-126

Ks. peruskartta s. 98.

- Lisäyksiä:

Kivestä on lähetetty rauhoitusilmoitus 189/301/1992. Palautetusta ilmoituksen vastaanottoilmoituksesta käy ilmi, että maanomistaja on muuttunut. Uusi omistaja ko. ilmoituksen mukaan: Eeva Teponoja, os. Käikiä, 14500 IITTALA.

KALVOLA 39

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

A: x = 6776 22

y = 506 33

z = n. 92

(= löytötiedoissa mainitun leipuri Kurosen asunnon ja Leipomo-Kahvila -liikkeen peruskoordinaatit, jonka läheltä esineet on löydetty)

B: x = 6776 13-24

y = 506 23-33

z = n. 89-91

(= sen peltoalueen peruskoordinaatit, josta esineet mahdollisesti on löydetty)

Kylä: KeikkalaLöytöpaikka: Lepomäki

- rautakautinen ja historiallisen ajan löytöpaikka

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 9)

Löydöt: KM 7893:8 ja 9 rautainen kirves ja iso katkelma rautaisesta ontosta tykinkuulasta. Esineet löysi kesällä 1921 Hartu Nurmi Lepomäki-nimisestä pellosta, noin 70 m yleiseltä maantieltä ja leipuri Kurosen asunnolta, joka on Kalvolan kirkolta etelään päin ("ca 70 meter från allmänna landsvägen o. från Bagar Kuronen söder om Kalvola kyrka"). Edellä olevista pääluettelotiedoista poiketen Helmer Salmo kutsuu inventointikertomuksessaan leipuri Kurosen asuntoa Leipomo-Kahvila -liikkeeksi. Esineitä, jotka insinööri Claes Norrstedt heinäkuussa 1921 lahjoitti Kansallismuseolla. Ktso verif.

Ei tallessa (?), pronssinappi (bronsknapp). Nappi mainitaan KM 7893:8:n ja 9:n verifikaateissa, mutta sitä ei ole esihist., hist. tai kansat. toimistojen kokoelmissa, joten esine lienee joutunut hukkateille. Löytötiedot ovat samat kuin mainittujen löytöjen. Kyseessä on varmastikin jokin hist. ajan nappi.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikaksi mainitun Lepomäki-nimisen pellon varma sijainti ei ole tiedossa, mutta leipuri Kurosen asunto eli Leipomo-Kahvila -liike (A), josta löytöpaikalle on tietojen mukaan 70 m, sijaitsee sen sijaan Kalvolan kirkosta n. 100 m kaakkoon, aivan löytötietojen yleisen maantien varressa, sen koillispuolella. On kuitenkin mahdollista, että Lepomäki-nimisellä pellolla tarkoitetaan Tallimäen tilan (RN:o 8:4) peltoa, jolloin löytöpaikka voisi olla (löytötiedoista päätellen) peruskarttaotteelle (s. 98) rajatulla noin hehtaarin laajuisella alueella (B), leipuri Kurosen asunnon eli leipuri-kahvila -liikkeen ja maantien lounaispuolella. Inventoinnissa 1985 saatiin nimittäin tietää, että Tallimäen päärakennusta on kutsuttu joskus myös nimellä Lepomäki. Myös leipuri Kurosen asunnon eli leipomo-kahvila -liikkeen sijainti saatiin selville inventoinnissa; Helmer Salmon inventointikertomuksen yleiskartalle paikka on merkitty nimittäin yli 0,5 km kirkosta kaakkoon. Löytöpaikkaa Salmo ei ole saanut selville.

Inventointi 1985: Leipuri Kurosen asunnon eli leipomo-kahvilan sijainnin neuvoi läheisen Leipälän tilan vanhaemäntä 18. syyskuuta. Emäntä ei tiennyt kuitenkaan Lepomäki-nimisen pellon sijaintia, eikä sitä tiedetty myöskään siinä rakennuksessa, joka on ollut leipuri Kurosen asunto ja jossa on toiminut leipomo-kahvila -liike. Vanhaemäntä kertoi sitten, että leipomo-kahvila -rakennuksesta 360 m lounaaseen olevaa Tallimäen päärakennusta on kutsuttu joskus myös nimellä Lepomäki. Kumpaakaan nimeä ei ole peruskartalla ja Tallimäen päärakennuksen peruskoordinaatit ovat: $x = 6775\ 91$, $y = 506\ 11$. Tallimäen pellot (RN:o 8:4) ulottuvat peruskartan mukaan aivan leipomo-kahvilan rakennukselle asti. Inventoinnissa 1985 mahdollista löytöaluetta (B) ei tutkittu kuten ei ympäristöä muutenkaan.

Ks. peruskartta s. 98

- Lisäyksiä:

KALVOLA 40

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6776 10

y = 506 44

z = 89

(= päärakennuksen peruskoordinaatit)

Kylä: Keikkala

Löytöpaikka: Leipälä

- rautakautinen löytöpaikka

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 9)

Löydöt: Hämeenlinnan museo 438 pronssirannerenkaan puolisko. Löytänyt työmies Vihtori Virtanen Kalvolan Leipälästä, rakennuksen perustaa kaivettaessa.

Löytöpaikan sijainti: Leipälän tila sijaitsee Kalvolan kirkosta 300 m kaakkoon, aivan maantien varressa, sen koillispuolella, mutta esineen tarkka löytöpaikka Leipälässä ei ole tiedossa. Löytötiedoista ei ilmene esim., että onko esine löydetty päärakennuksen vaiko jonkun ulkorakennuksen perustusta kaivettaessa. Päärakennuksen vieressä on toinen asuinrakennus ja joukko ulkorakennuksia. Tila nimineen on merkitty peruskartalle. Helmer Salmon inventointikertomuksen yleiskartalle paikka (n:o 15) on merkitty kuitenkin virheellisesti kirkon luoteispuolelle.

Inventointi 1985: Leipälässä käytiin 18. syyskuuta. Paikalla ollut vanhaemäntä ei tiennyt esineestä tai löytöpaikasta mitään. Hän kertoi kuitenkin päärakennuksen olevan ehkä n. 200 vuotta vanha ja että sitä ei ole kuulemma laajennettu ainakaan viimeisten sadan vuoden aikana. Tilan aluetta ei tarkastettu inventoinnissa.

Ks. peruskartta s. 98

- Lisäyksiä:

KALVOLA 41

Peruskartta 21323 01 KALVOLA

x = 6775 85

y = 506 20

z = 90-92

(= paikan peruskoordinaatit)

Kylä: KeikkalaPaikka: Marttila

- viisi hävitettyä, ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan tuntematonta "maan-sekaista kumpua", luokka III

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 10)

Anna-Liisa Hirviluoto 1963, tarkastus

Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 7. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännös-luetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Löydöt: -

Paikan sijainti: Kummut ovat sijainneet Kalvolan kirkolta n. 450 m etelälounaaseen ja Tallimäen päärakennuksesta 100 m kaakkoon, Äimäjärven itärannalla, alueella, joka on ollut ennen Marttilan talon maata. Paikka on peltoalueen ympäröimää hakamaata. Alueelle on rakennettu myös asuinrakennus ja tämän viereen kesähuvila. Paikka on merkitty Helmer Salmon inventointikertomuksen yleiskartalle.

Kumpujen kuvaus: Ks. Helmer Salmon kertomusta. - Anna-Liisa Hirviluodon käydessä tarkastamassa paikkaa 1963 haka-alue oli tasaiseksi raivattu eikä alueella ollut enää kumpuja. - Kalvolan kiinteiden esihistoriallisten muinaisjäännösten luettelon mukaan kohteet ovat olleet "ehkä hautaröykkiöitä", mutta niiden rautakautisuudesta ei ole kuitenkaan mitään suoranaisia todisteita. Paikan sijainti on kuitenkin hyvä rautakautisia muinaisjäännöksiä ajatellen, ja Salmon kertomuksesta päätellen kummut ovat olleet rautakautisten raunioiden näköisiä.

Inventointi 1985: Alue tarkastettiin 19. syyskuuta. Anna-Liisa Hirviluodon tarkastuskertomuksen havaintoihin ei ole juuri lisäämistä. Edellä mainittu asuinrakennus ja kesämökki on tehty kuitenkin hänen käyntinsä jälkeen. Paikalla oli edelleen näkyvissä selvästi hyvin myöhäisiä kivika-saelmia. Muuta mainittavaa alueella ei näkynyt. Kaivaustutkimuksia ei inventoinnissa tehty.

Ks. peruskartta s. 98

- Lisäyksiä:

KALVOLA 42

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

A: x = 6775 65

y = 505 86

z = n. 76-78

(= KM 1004:n ja palaneen luun
löytöpaikan peruskoordinaatit)

B: x = 6775 68

y = 505 88

z = 90

(= KM 12469:n ja 20575:n löytöpai-
kan eli hävitetyn raunion perus-
koordinaatit)Kylä: KeikkalaLöytöpaikka: Käikiänniemi- rautakautinen, ainakin suurimmaksi osaksi hävitetty polttokenttäkalmis-
to (?) ja hävitetty kiviraunio, joka ollut ehkä rautakautinen, luokka II

Maanomistajat 1986:

Käki, Väinö ja Hilja

Laurila, Hilikka E.H.

Os. Keikkala 001, 14500 IITTALA

Os. Vakkasuoment. 19, 20300 TURKU

Tila: Kiviranta RN:o 8:19

Tila: Kotirinne RN:o 8:18

Paikan sijainti: Paikka sijaitsee Kalvolan kirkolta 750 m lounaaseen, Äimäjärven itärannalla olevan Käikiänniemen eteläosassa. Löytöjen tarkat löytökohdat, jotka on merkitty peruskarttaotteelle (s. 98) ja jotka ovat n. 20-30 m:n päässä toisistaan, selostetaan jäljempänä kunkin löydön kohdalla. Mahdollista polttokenttäkalmistoa on (tai on ollut) luultavasti etenkin KM 10004:n ja palaneen luun löytöpaikan alueella (A), kun taas kiviraunio on sijainnut KM 12469:n ja 20575:n löytöpaikalla (B).Alueen kuvaus: Alue on nykyään Kivirannan huvilan omenapuutarhaa marjapensaain ja hoidettuine ruohikkoineen (KM 10004:n ja palaneen luun löytöpaikka, paikka A) sekä Kotirinteen (Laurilan) huvilan pihamaata (KM 12469:n ja 20575:n löytöpaikan eli hävitetyn raunion ympäristö, paikka B). Sekä omenapuutarha että pihamaa ovat olleet aiemmin peltoa. Ensinmainittu erottuu vielä peruskartalla pienenä peltopalstana. Maasto viettää alueella lähinnä etelään. Alueella ei ole enää näkyvissä kalmistoon viittaavaa kiveystä tai rauniota. Paikka on siis tuhoutunut ainakin maanpinnalle

näkyneiltä osiltaan. Raunion lisäksi paikalla on ollut mahdollisesti polttokenttäkalmistoa, etenkin KM 10004:n ja palaneen luun löytöpaikan A alueella. Ks. myös tietoja alueesta jäljempänä mainittavista tutkimuksista ja löytöjen luettelotiedoista.

Raunion kuvaus: Raunio on hävitetty ja tiedot siitä ovat KM 12469:n pääluettelotiedoissa ja verifikaateissa, mutta jäljempänä mainittavissa Jouko Voionmaan ja Helmer Salmon kertomuksissa, jotka ovat löytöä varhempia, rauniota ei mainita. Tiedoissa sanotaan vain, että kyseessä on ollut kiviraunio. Raunio on merkitty myös verifikaateissa olevalle karttaluonnokselle, jossa se erottuu pitkänomaisena, etelälounais-pohjoiskoillis-suuntaisena kiveyksenä. KM 12469 löytyi rauniosta n. 40-50 cm:n syvyydestä, kivien kolosta, otettaessa rauniosta kiviä talon kivijalkaan. Myöhemmin paikalta löytyi KM 20575 "n. 35 cm syvältä savimaasta", jossa "maapinta oli ollut varsin kivistä". Raunion paikalla on nykyään keskeneräiseksi jääneen autotallin perustus ja aivan tämän vieressä oleva, peruskartalle merkitty ulkorakennus. Raunio on ollut ehkä rautakautinen hautaraunio, mutta koska alue on ollut ennen peltoa, raunio voi olla myös peltoraivauksen tulosta, jolloin löydöt olisivat ehkä joutuneet siihen maaperää raivattaessa.

Tutkimukset: Jouko Voionmaa ja Nils Cleve 1935, tarkastus (Voionmaan kertomus)

Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 9)

Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 6. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Löydöt: KM 10004 väkäkeihäs. Teuvo Laurilan kesällä 1934 löytämä. Ks. tarkempia löytötietoja pääluettelosta ja Voionmaan tarkastuskertomuksesta. - **Löytöpaikka (A) on nykyään omenapuutarhaa ja sijaitsee tämän itäpäässä, Kotirinteen (Laurilan) huvilatontin länsipuolella.** Voionmaan tarkastuskertomuksessaan mainitsema kiviaita, joka on merkitty myös KM 12469:n verifikaateissa olevalle kartalle, on edelleen paikoillaan n. 10 m löytöpaikan itäpuolella. Löytöpaikan sijainti selvitettiin inventoinnissa 1985 luettelotietojen ja Voionmaan selostuksen perusteella; täsmälli-

sen löytöpaikan määrittäminen ei ollut mahdollista aiempien tutkimusten karttojen avulla.

KM 12469 rautainen keihäänkärki. A. Jokisen elokuussa 1949 löytämä. Ks. tarkempia löytötietoja pääluettelosta. Verif. Diar. 24.2.1950. - **Löytöpaikka (B) sijaitsee KM 10004:n löytöpaikasta (A) n. 20-30 m koilliseen, Kotirinteen (Laurilan) huvilatontin länsiosassa.** Paikalla on nykyään autotallin perustus, joka mainitaan autokatoksena KM 20575:n löytötiedoissa. Löytöpaikasta on hyvä karttaluonnos verifikaateissa.

KM 20575 keihäänkärki. Viljo Maarasen 8.8.1979 löytämä. Ks. tarkempia löytötietoja pääluettelosta. Verif. Diar. 30.8.1979. - **Esine on löydetty samasta paikasta (B) kuin KM 12469.** Karttaa, johon löytötiedoissa viitataan, ei ole verifikaateissa, kuten ei muitakaan papereita löydön osalta. Tarkka löytöpaikka selvisi inventoinnissa 1985.

Ei tallessa (?), "palaneen luunsiruja". Tiedot luunsiruista ovat Jouko Voionmaan tarkastuskertomuksessa. Löytöjä ei ole Kansallismuseon kokoelmissa. - Voionmaan mukaan luunsiruja löytyi **sieltä täältä KM 10004:n löytöpaikan eli löytöpaikan A läheltä.** Löytöalueen laajuudesta ei ole lähempiä tietoja.

Inventointi 1985: Alue tarkastettiin ja esineiden löytöpaikat selvitettiin 19. syyskuuta. Alueen nykyistä tilaa koskevat havainnot ja selvitettyt löytöpaikkojen sijainnit on selostettu jo edellä. Koekuoppia ei voitu tehdä, koska alueella ei ollut koekuopitukselle soveliaista joutomaata. Laurilan huvilan emäntä neuvoi viimeisimmän löydön, KM 20575:n löytöpaikan. Tällöin ilmeni, että paikka on sama, josta on aiemmin löydetty KM 12469. Emäntä kertoi myös huvilan piha-alueen olevan entistä peltoa. Käikiänniemen aluetta ei tutkittu laajemmalti inventoinnissa.

Ks. peruskartta s. 98

- Lisäyksiä:

KALVOLA 43

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6775 34-38

y = 506 87-93

z = 90-95

(= röykkiöalueen peruskoordinaatit)

Kylä: SauvolaLöytöpaikka: Könnölänmäki eli -niemi 1

- kuusi rautakautista röykkiötä, luokka I

Maanomistaja 1986:

A. Ahlström Oy

Os. Iittalan lasi, 14500 IITTALA

Tilat: Kotoranta RN:o 1:27 ja Karumaa RN:o 1:26

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 10)

Anna-Liisa Hirviluoto 1963, tarkastus (koekaivauksia)

Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 11. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.Löydöt: KM 15863:1-4 saviastianpaloja 56 kpl, saviastianmuruja, palaneen saven murusia saviastiasta (?) ja hiilensiruja. Anna-Liisa Hirviluodon tarkastuslöydöt 1963 röykkiöistä 1, 2, 4 ja 5. Ks. tarkempia löytötietoja pääluettelosta ja Hirviluodon kertomuksesta. Diar. 11.7.1963.Röykkiöalueen sijainti: Röykkiöt sijaitsevat Kalvolan kirkolta 1,1 km kaakkoon, Äimäjärven itärannalla olevan Könnölänmäen eli -niemen itäosassa, n. 70 x 50 m:n laajuisella alueella. Puolet röykkiöistä (n:ot 1, 3 ja 4) on ruohoa kasvavassa, avoimessa ketomaastossa, alueella, joka on merkitty kunnan kaavakarttaan 1:2000 muinaismuistoalueeksi, yksi röykkiö (n:o 2) on muinaismuistoalueen ja omakotitalon piha-alueen rajalla, yksi (n:o 5) toisen omakotitalotontin länsiosassa, kuitenkin myös joutomaa-alueella ja yksi röykkiöistä (n:o 8) on aivan kiinni maantien reunassa. Röykkiö 6, joka ei ole kuitenkaan muinaisjäännös, ja jota ei ole huomioitu yllä olevissa koordinaateissa, sijaitsee röykkiöalueelta n. 50 m kaakkoon. Röykkiö 7 (kohde KALVOLA 44) sijaitsee alueelta vajaat 300 m itäkoilliseen. - Röykkiöt ovat kaikesta päättäen niitä kääppiä, jotka Helmer Salmon inventointikertomuksen mukaan ovat Iittalan lasiteh-

taan ja Kyyhkylän talon rajalla. Salmon yleiskartan avulla kääppien aivan täsmällistä sijaintia ei voida määrittää, mutta kertomuksen valokuvasta (L. 13610), joka on otettu kaiketikin järveltä päin, voidaan melkoisen varmasti tunnistaa, sen rinteiden lisäksi, jossa rökkiöt ovat, myös kuvan taustalla olevan rakennukset, jotka ovat edelleen rökkiöalueen koillispuolella. Salmon mukaan kääpissä on kymmenkunta esihistoriallisiksi haudoiksi sopivia, mutta alueelta tunnetaan kuitenkin vain oheisen kohteen kuusi rökkiötä.

Rökkiöiden kuvaus:

Rökkiöt 1-5 (ja 6): Ks. Anna-Liisa Hirviluodon tarkastuskertomusta.

Rökkiö 8: Rökkiö havaittiin inventoinnissa 1985, Hirviluodon kertomuksessa siitä ei ole tietoja. Sijaitsee muutaman metrin rökkiöstä 5 länteen, aivan kiinni tien reunassa, tien mutkan kohdalla. Halkaisija n. 3-4 m, korkeus n. 0,7-1 m. Turpeen ja ruohon peittämä. Päällä kasvaa iso koivu ja vieressä on iso kivi. Osa rökkiön tienpuoleisesta syrjästä on "rouhaistu" pois, mahdollisesti tietä tehtäessä tai parannettaessa. Näin syntyneessä leikkauksessa ei ollut kuitenkaan löytöjä tai mitään muutakaan mainittavaa näkyvissä. Rökkiön laelle, koivun ja tien väliin tehdyssä koekuopassa oli erittäin tiheä kiveys, mutta ei löytöjä. Kuoppa jäi kuitenkin pieneksi ja vain n. 20 cm syväksi, koska tiheä kiveys ja koivun juuret estivät enemmän kaivamisen.

Inventointi 1985: Alue tarkastettiin 20. syyskuuta. Rökkiöt olivat säilyneet koskemattomina, ja ainakin syksyllä ne ovat hyvin näkyvissä. Aiempien rökkiöiden lisäksi alueella havaittiin rökkiö 8, mutta sen sijaan Hirviluodon rökkiön 5 jälkeen mainitsemaa, numeroimatonta rökkiötä ("Nrosta 5 n. 2 m etelään on toinen samantyyppinen matala turpeen peittämä raunio") ei havaittu; paikalla oli vain epätasaista rinnettä, jossa ei näkynyt mitään merkkejä mistään raivauksesta. Kyseistä rökkiötä ei ole merkitty Hirviluodon yleiskartalle. Rökkiöt merkittiin ajan tasalla olevalle kartalle 1:2000, koska Hirviluodon kertomuksen kartta oli jo vanhentunut. Rökkiöalueen ympäristöä tarkastettiin myös, mutta mitään muinaisjäännökseen viittaavaa ei ympäristössä näkynyt. Koekuoppia ei alueelle kuitenkaan tehty.

Valokuvat: Kuvat 19 ja 20 (s. 201)

Diat: 13127

Ks. yleiskartta s. 97 ja peruskartta s. 98

- Lisäyksiä:

KALVOLA 44

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6775 43

y = 507 17

z = 90

(= röykkiön peruskoordinaatit)

Kylä: Sauvola

Löytöpaikka: Könnölänmäki eli -niemi 2

- rautakautinen hautaröykkiö, I

Maanomistaja 1986: A. Ahlström Oy

Os. Iittalan lasi, 14500 IITTALA

Tila: RN:o 4:11

Tutkimukset: Anna-Liisa Hirviluoto 1963, tarkastus (koekaivauksia)

Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 13. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Löydöt: KM 15863:5 25 palanutta luunsirua ja murusia sekä palanut savenpalanen. Anna-Liisa Hirviluodon tarkastuslöydöt 1963. Ks. tarkempia tietoja päaluettelosta ja Hirviluodon tarkastuskertomuksesta. Diar. 11.7.1963.

Röykkiön sijainti: Röykkiö sijaitsee Kalvolan kirkolta 1,2 km kaakkoon, aivan Äimäjärven itärannalla olevan Könnölänmäen eli -niemen itäosassa, ehkä jo mäen ulkopuolellakin. Röykkiöstä vajaan 300 m länsilounaaseen ovat Könnölänmäki eli -niemi 1:n kuusi röykkiötä (kohde KALVOLA 43). Röykkiö on muutaman asuinrakennuksen piha-alueen reunalla, Iittalan lasitehtaan länsipuolella.

Röykkiön kuvaus: Röykkiö on Anna-Liisa Hirviluodon Könnölänniemen (Iittalan lasitehtaan) tarkastuskertomuksen röykkiö 7, ks. Hirviluodon kertomusta.

Inventointi 1985: Röykkiö tarkastettiin 20. syyskuuta. Paikka on säilynyt ennallaan sitten 1960-luvun. Ympäristöä ei inventoinnissa tarkastettu.

Diat: 13128

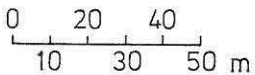
Ks. yleiskartta s. 97 ja peruskartta s. 98

- Lisäyksiä: Tuula Heikkurinen-Montell 1985, maakaasuputken paikallishaaran inventointi (kertomus: Maakaasuputken kesän 1985 kenttätyöt, kohde 10/s. 21)

Kohde KALVOLA 43, Sauvola,
Könnölänmäki eli -niemi 1
- kuusi rautakautista
röykkiötä (röykkiöt 1-5 ja 8)

Kohde KALVOLA 44, Sauvola,
Könnölänmäki eli -niemi 2
- rautakautinen hauta-
röykkiö (röykkiö 7)

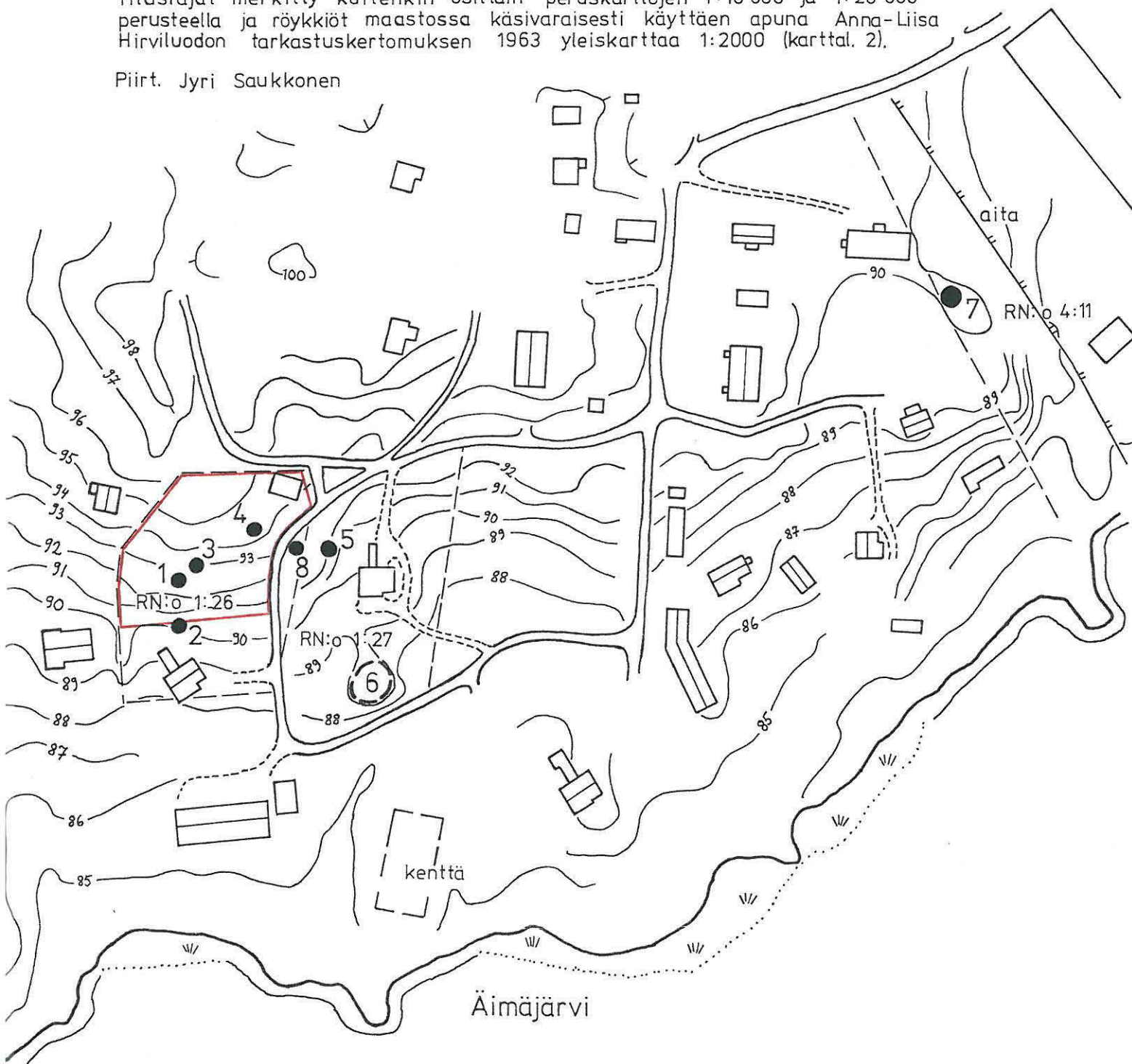
Yleiskartta 1:2000

- röykkiöt 1-5, 7 ja 8
- röykkiö 6 (ei muinaisjännös)
- tilusraja
- alue, joka merkitty muinaismuistoalueeksi
Kalvolan kunnan kaavakartalle

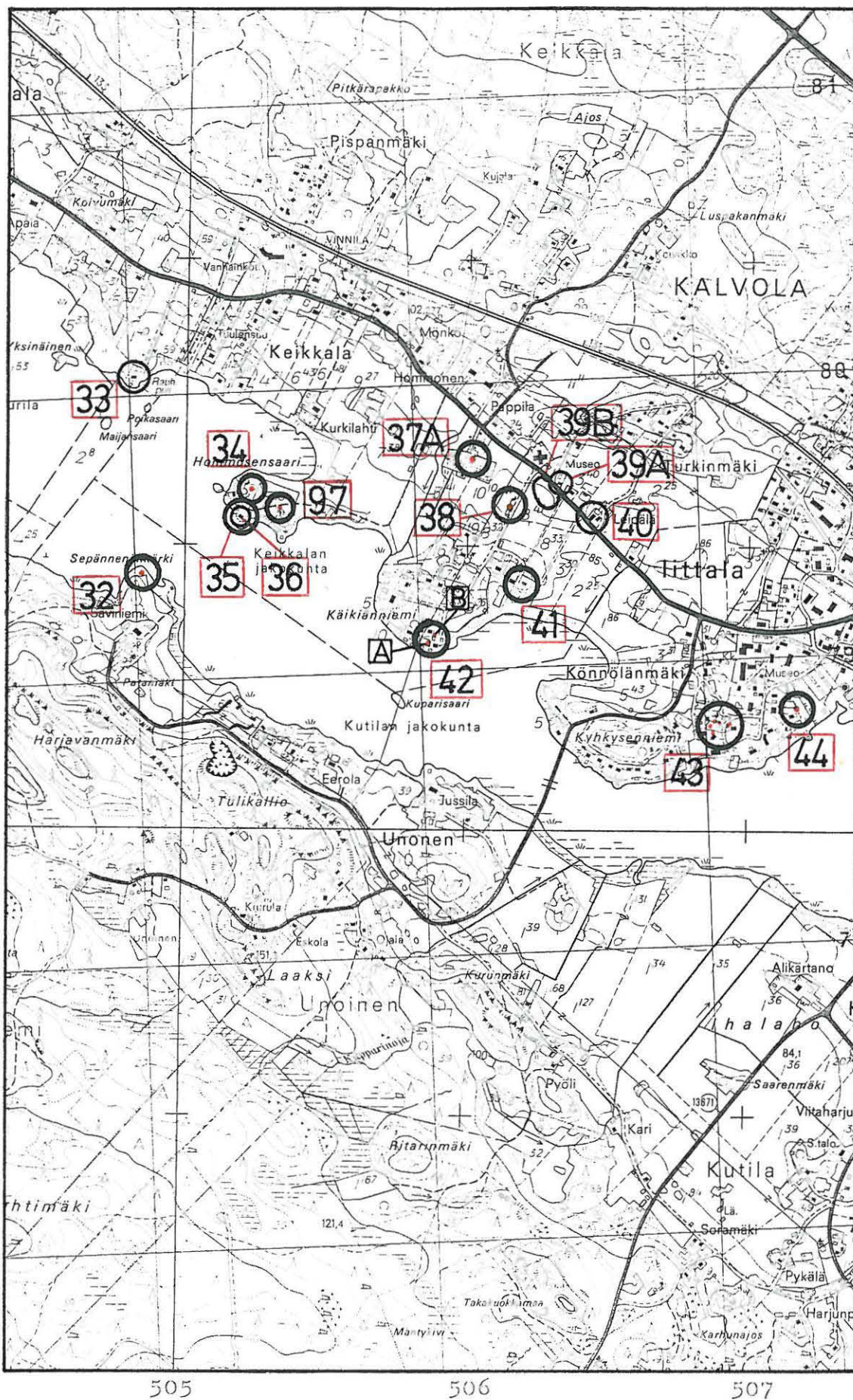

Karttapohjana käytetty otetta Kalvolan kunnan kaavakartasta 1:2000.
Tilusrajat merkitty kuitenkin osittain peruskarttojen 1:10 000 ja 1:20 000
perusteella ja röykkiöt maastossa käsivaraisesti käyttäen apuna Anna-Liisa
Hirviluodon tarkastuskertomuksen 1963 yleiskarttaa 1:2000 (karttal. 2).

Piirt. Jyri Saukkonen

Kartan kiinteät muinaisjäännökset on merkitty 1 mm:n ja irtolöydöt 0,5 mm:n tussilla.

Ote peruskartasta 2132 01 KALVOLA 1:20 000 (1976, päälle-painatus 1932).

KALVOLA 45

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6774 80

y = 507 89

z = 91-92

(= paikan peruskoordinaatit)

Kylä: Iittala

Löytöpaikka: Urheilukenttä

- rautakautisen ruumishaudan löytöpaikka, luokka II

Maanomistaja 1986: Kalvolan kunta

Os. Kunnanvirasto, 14500 IITTALA

Tila: Kenttä RN:o 1:82

Tutkimukset: Ella Kivikoski 1951, kartoitus ja koekaivaus

Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 14. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Löydöt: KM 11592:1-9 löytöjä rautakautisesta ruumishaudasta. Löytäneet työmiehet Vilho ja Sulo Toropainen 3.6.1946. Ks. tarkempia löytötietoja pääluettelosta. Verif. Diar. 13.7.1946.

Paikan sijainti: Paikka sijaitsee Kalvolan urheilukentän koillispäässä, Äimjärven itärannalla, kirkolta 2,2 km kaakkoon. Löytöpaikka on maaleikkauksessa urheilukentän koillispään kaarteeseen kohdalla. Paikan sijainti on helppo määrittää tarkkaan Ella Kivikosken kartan ja valokuvien avulla. Kivikosken tutkimuksissa haudan lähin ympäristö osoittautui koskemattomaksi.
- Peruskartan mukaan paikka on Iittalan kylää, vaikka Kivikosken kertomuksessa ja luettelotiedoissa kirjoitetaan Kutilan kylästä.

Paikan kuvaus: Kuten luettelotiedoissa sanotaan, kyseessä on n. 4 m:n korkuinen soramäki. Urheilukenttää tehtäessä on mäen etelälounaisosa tasoitettu, ja löydöt ovat näin syntyneen leikkauksen yläosasta. Mäen jäljellä olevan osan laajuus on n. 150 x 90 m (ääriliepeistään mitattuna). Mäen laki on nykyään pysäköintialueena. Pääluettelossa mainittuja kuutta pientä kumpua, jotka luettelon mukaan voivat olla hautoja, mutta jotka Ella Kivikosken mielestä eivät ole tällaisia, ei ole enää jäljellä, lukuun ottamatta ehkä yhtä, joka sijaitsee mäen laen ja pysäköintialueen

kaakkoispäässä, hyvin kookkaan pihlajan vieressä. Kyseessä on hyvin vaatimaton maakasa, jota inventoinnissa 1985 hieman kaiveltiin, mutta mitään muinaisjäännökseen viittaavaa ei löytynyt. Muut kumpareet lienee hävitetty viimeistään tasoitettaessa mäen lakea pysäköintialueeksi. Kyseinen maakasakin voi olla tässä työssä syntynyt.

Inventointi 1985: Paikka tarkastettiin 17. syyskuuta. Edellä on jo selostettu paikan nykyistä tilaa koskevat havainnot. Mäen ympäristöä ei inventoinnissa tutkittu.

Ks. peruskartta s. 120

- Lisäyksiä:

KALVOLA 46

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6773 96 - 6774 20

y = 507 56-92

z = n. 84-98

(= alueen peruskoordinaatit)

Kylä: KutilaLöytöpaikka: Peltokutila (Ihalahonmäki)

- rautakautinen röykkiöalue jossa 51 varmaksi katsottua hautaröykkiötä (n:ot 1-51) ja 49 epävarmana kiviröykkiönä pidettyä röykkiötä (n:ot I-XLIX), luokka I

Maanomistajat 1986:

Mäenluoma, Sulo ^{Poppo} Matias kp/
Laina Mäenluoma

Os. PPA 1, Kutila 2

14500 IITTALA

Tilat: Viitaharju RN:o 1:38 ja

Rantahaka RN:o 1:105

*Raines oltiin luoma, tila Sulomäki
-jylyntie, 14500 Iittala RN: 1:371*

Virtanen, Antti

Os. Kutila, 14500 IITTALA

Tila: Koivumäki RN:o 1:366

✓ (nykyinen)/RN:o 1:69 (perus-
kartalla) ¹³⁴⁸
~~1249~~ 11410

Huusela, Leo K.

Os. PPA 1, Kutila, 14500 IITTALA

Tila: Aromaa RN:o 1:41

Lindh, Ebba T.

Os. PPA 1, Kutila, 14500 IITTALA

Tilat: Ihanto RN:o 1:89,

Lehtola RN:o 1:90 ja

Pelto-Kutila RN:o 1:91

Paikan sijainti: Röykkiöalue sijaitsee Äimäjärven länsirannalla, Kalvolan kirkolta 2,6 km kaakkoon. Alueen laajuus on n. 350 x 200 m ja valtaosa siitä on nykyään heinää kasvavaa ent. laidunmaata, joka osittain kasvaa metsikköä. Alue on kauttaaltaan viljellyn peltoalueen ympäröimä. - Ks. viereisestä "kivillä ladotusta tiestä" s. 186-187 (liite 3).

Tutkimukset: Nils Cleve 1933, kaivaus (röykkiö 45)

Nils Cleve ja Jouko Voionmaa 1935, tarkastus (Cleven kertomus: Turku 15.7.1935, Muinaistieteellisen Toimikunnan Esihistorialliselle Osastolle, n:o I, 1)

A.M. Tallgren ja Nils Cleve 1936, kartoitus ja kaivaus (röykkiöt 4, 4a, 29, 30, 43, XXX ja puolet n:o:sta 8; kertomus Cleven)

Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 10)

Muita arkistolähteitä ja kirjallisuutta:

Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 8. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Helmer Salmo, Die Waffen der Merowingerzeit in Finnland. SMYA XLII:1. Helsinki 1938 Helsingfors. S. 44-47.

Löydöt: KM 9521:1-21 rautakautisia kalmistolöytöjä. Lapset löytäneet leikkiessään, saatu museoon 1932. Ks. tarkempia löytötietoja pääluettelosta. Löydetty **röykkiöstä 45**.

KM 9726:1-135 rautakautisia kalmistolöytöjä. Nils Cleven kaivauslöydöt 1933 **röykkiöstä 45**. Ks. myös kohdetta KALVOLA 47.

KM 10156 kolme saviastianpalasta ja kaksi palanutta puunpalasta. Löytänyt Edv. Mikkola, joka myös toimittanut museoon 1935. Ks. tarkempia löytötietoja pääluettelosta ja verifikaateista. - Löydetty **röykkiöstä, jonka tarkkaa sijaintia ei tiedetä, mutta joka löytötietojen perusteella sijaitsee oletettavasti jossain röykkiöiden 45 ja 46 ympäristössä**. Löytötietojen Korpulan haudoilla tarkoitetaan varmastikin nimittäin juuri röykkiöitä 45 ja 46, jotka ovat olleet Mikko Korpulan maalla.

KM 10474:1-86 rautakautisia kalmistolöytöjä. N:ot 1-23 ja 27-86 ovat A.M. Tallgrenin ja Nils Cleven kaivauslöydöt 1936 **röykkiöistä 4a (:1 ja :2), 8 (:3-21, 27-28), 29 (luultavasti :22) ja 43 (:23)**. N:ot 24-26 ovat **röykkiöstä 11**, jota ei kuitenkaan tutkittu. N:o 1 on kertomuksen 1936 mukaan ilmeisesti nykyaikaisen sirpin katkelma ja n:o 2 myöhäiseltä ajalta.

KM 23619:1 ja 2 savikiekko ja palanutta, kuonamaista savea 2 kpl. Savikiekon (:1) on löytänyt Peltokutilan talon isäntä Kauko Lindh (os. Kutila 2, 14500 IITTALA) n. 1975 **pellolta, Peltokutilan päärakennuksesta n. 70-80 m kaakkoon (x = 6773 97, y = 507 83)**. Maasto viettää paikalla kaakkoon. Aivan löytöpaikan lähellä ovat olleet röykkiöt 47 ja XLV, jotka on kuitenkin hävitetty. Pellon pinnalla ei inventoinnissa havaittu löytöjä. Palaneet savenpalat (:2) on löytänyt myös Kauko Lindh **autotallinsa koillisestä,**

päärakennuksesta n. 20 m luoteeseen, röykkiön XL kohdalta (x = 6774 04, y = 507 75). Autotalli on tehty 1955 ko. röykkiön päälle, jolloin maata on tasoitettu ja viety pois n. 0,5 m. Savenpalat löytyivät autotallin koillispuolelta vieressä olevasta maaleikkauksesta, joka on syntynyt autotallia tehtäessä. Palat löytyivät n. 1980 Lindhin suunnitelmassa maaleikkauksen loiventamista; loiventamista ei ole kuitenkaan tehty. Löytöpaikkaa löytäjän kanssa inventoinnissa tarkastettaessa huomattiin leikkauksessa, turpeen alla tiuha kiveys, mutta ei mitään löytöjä. Löytöpaikat on merkitty yleiskartalle s. 106. - Inventoinnissa 1985 löytäjältä lahjaksi saadut löydöt. Savikiekko saatiin 24.9. ja savenpalat 18.10. Löytöpaikat tarkastettiin myös mainittuina päivinä. Diar. 29.7.1987.

Ei tallessa (?), rautakautinen saviastianpala. Ks. löytötietoja Nils Cleven kertomuksen 1936 röykkiöluettelon (karttaselityksen) röykkiön 4 selostuksesta. Löytö on kaivauslöytö 1936, jota ei kuitenkaan mainita löytöluettelossa (KM 10474). Löydetty **röykkiöstä 4a**.

Ei tallessa, saviastianpaloja. Ks. löytötietoja Nils Cleven kertomuksen 1936 röykkiöluettelon (karttaselityksen) röykkiön 11 selostuksesta. Löydetty **röykkiöstä 11**. - Röykkiöstä on tallessa viisi saviastianpalaa (KM 10474:24), mutta koska paloja Cleven mukaan on löydetty runsaasti, osa niistä lienee joutunut hukkaan.

Ei tallessa, saviastianpaloja. Ks. löytötietoja Nils Cleven kertomuksen 1936 röykkiöluettelon (karttaselityksen) röykkiön 15 selostuksesta. Paloja ei ole museon kokoelmissa, joten ne lienevät joutuneet hukkaan. Löydetty **röykkiöstä 15**.

Ei tallessa, rauta- ja pronssiesineitä. Ks. löytötietoja Nils Cleven kertomuksen 1936 röykkiöluettelon (karttaselityksen) röykkiön 23 selostuksesta ja kertomuksen alkuosasta, ennen kaivaustulosten selostusta. Löydetty **röykkiöstä 23**.

Ei tallessa, rautaesineitä, mm. "sapeleita" että myöskin pronssiesineitä. Ks. löytötietoja Nils Cleven kertomuksen 1936 röykkiön

43 kaivaustulosten ja röykkiöluettelon selostuksista. Löydetty röykkiöstä 43.

Ei tallessa, saviastianpalanen/muutama saviastianpala. Ks. löytötietoja Nils Cleven tarkastuskertomuksesta 1935 ja hänen kertomuksensa 1936 röykkiöluettelon (karttaselityksen) röykkiön 46 selostuksesta. Kaikesta päättäen molempien kertomusten tiedoissa on kyse samasta röykkiöstä ja ehkä samoista löydöistäkin; Cleven mainitsema Peltokutila-hauta on röykkiö 45. Löydetty röykkiöstä 46.

Röykkiöiden kuvaus:

N:ot 1-51 ja I-XLIX: Ks. Nils Cleven kertomusta 1936.

N:o 45: Ks. myös Nils Cleven kaivauskertomusta 1933.

N:ot 47 ja XLV: Ks. myös Helmer Salmon inventointikertomusta 1943.

- Inventointihavaintojen 1985 perusteella voidaan aiempiin tietoihin röykkiöistä lisätä vielä seuraavaa (tiedot alueen osalta eivät ole välttämättä täydelliset, koska kaikkia alueen röykkiöitä ei tarkastettu):

N:ot 12, 22, 34-37, XV, XVIII ja XLVIII: Röykkiöt ovat saattaneet enemmän tai vähemmän tuhoutua rakennettaessa alueelle kolme rannassa oleville kesämökeille vievää kärrytietä. Koska röykkiöitä ei inventoinnissa tunnistettu maastossa yksilöidysti ja koska tielustiet on merkitty yleiskartalle käsivaraisesti, asia on kuitenkin epävarma. Tilustiet on tehnyt (tai teettänyt) RN:o 1:366:n/1:69:n maanomistaja Antti Virtanen (os. Kutila, 14500 IITTALA), joka kertomansa mukaan on tiennyt röykkiöistä vain naapurinsa puheiden perusteella, täsmällistä tietoa hänellä ei ole niistä ollut.

N:o 42: Aivan röykkiön kaakkoispuolelle (tai ehkä jopa päälle) on rakennettu hallimainen ulkorakennus eikä röykkiöstä näy paikalla enää mitään. Ulkorakennuksen on rakennuttanut myös Antti Virtanen, joka asuu viereisessä talossa. Rakennustyössä röykkiöön ei liene kiinnitetty huomiota. Tietoja löydöistä ei ole.

Noin 5 m n:on 42 länsipuolella oleva, numeroimaton, epävarma kiviroukkio
Tämä on merkitty katkoviivalla (epävarmana kiviröykkiönä) ilman numeroa Nils Cleven kertomuksen 1936 yleiskartalle. Lähempiä tietoja röykkiöstä ei kertomuksessa ole. Nykyään paikalla on autotalli eikä röykkiöstä näy jälkeäkään.

N:o 45: Tämän Nils Cleven 1933 tutkiman hautaröykkiön paikalla on mansikkamaa eikä röykkiöstä näy paikalla merkkiäkään.

N:o 47: Tästä röykkiöstä josta Helmer Salmon inventointikertomuksen mukaan on hävitetty 3/4, ei ole enää mitään jäljellä; röykkiön paikka ja ympäristö on kauttaaltaan viljeltyä peltoa.

N:o XL: Tämän paikalle on tehty autotalli, eikä röykkiöstä näy paikalla jälkeäkään. Ks. kuitenkin myös KM 23619:2:n löytötietoja (s. 103).

Inventointi 1985: Alue tarkastettiin 24. syyskuuta ja 18. lokakuuta. Röykkiöitä koskevat havainnot samoin kuin alueen löydöt on selvitetty jo edellä. Alue tarkastettiin kauttaaltaan. Kookkaimmat röykkiöt esim. n:ot 8-11, olivat helposti tunnistettavissa, mutta suurinta osaa alueen röykkiöitä ei alettu yksityiskohtaisesti tunnistamaan. Kaikenkaikkiaan röykkiöalue oli säilynyt verraten hyvin ennallaan sitten vuoden 1936, jolloin alueesta tehtiin yleiskartta. Inventoinnissa yleiskartta täydennettiin käsivaraisesti ajantasalle; näkyvimät muutokset olivat uudet ulkorakennukset, pari-kolme kärrytietä, yksi tien oikaisu ja yksi iso kuoppa. - Koe-kuoppia, joista ei tavattu löytöjä, tehtiin kahdelle alueen korkealle maastokohdalle: alueen luoteispään harjanteelle (x = 6774 20, y = 507 57), jossa ei ole röykkiötä ja joka jää myös yleiskartan ulkopuolelle sekä paikalle, joka sijaitsee röykkiöiden 36 ja 37 pohjoiskoillispuolella ja yleiskartalle merkityn kivikon luoteispuolella (x = 6774 13, y = 507 74). Alueelta etsittiin myös kuppikiviä, mutta niinkään tuloksetta.

Valokuvat: Kuva 21 (s. 201)

Diat: 13129

Ks. yleiskartta s. 106 ja peruskartta s. 120

- Lisäyksiä:

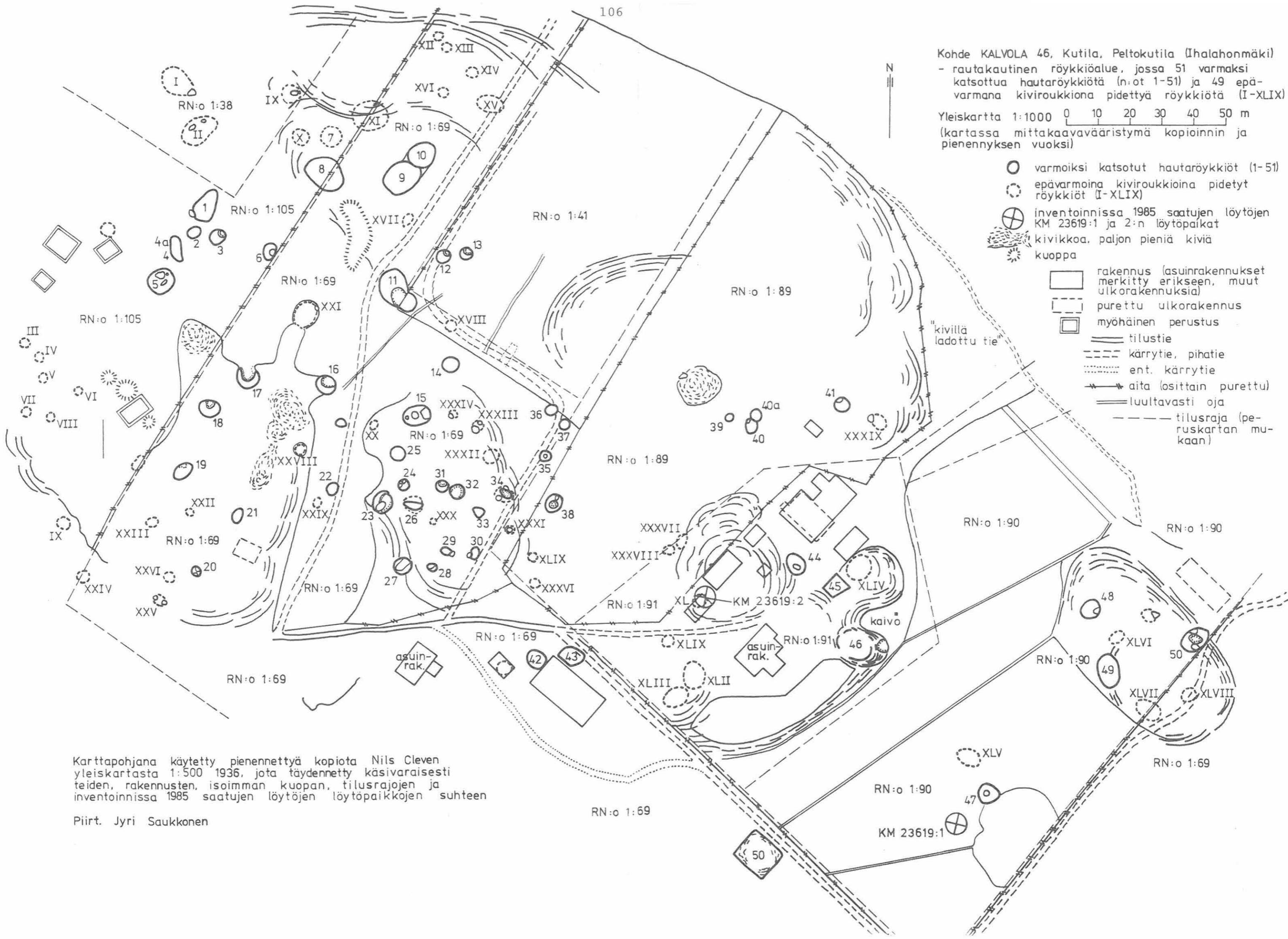
Tutkimuksia:

Simo Vanhatalo 1988, koekaivaus

Kohde KALVOLA 46, Kutila, Peltokutila (Ihalahonmäki)
- rautakautinen rökkiöalue, jossa 51 varmaksi katsottua hautaröykkiötä (n:ot 1-51) ja 49 epävarmana kiviroukkiona pidettyä rökkiötä (I-XLIX)

Yleiskartta 1:1000 0 10 20 30 40 50 m
(kartassa mittakaavavääristymä kopiointin ja pienennyksen vuoksi)

- varmaksi katsotut hautaröykkiöt (1-51)
- ⊙ epävarmoina kiviroukkiona pidetyt rökkiöt (I-XLIX)
- ⊕ inventoinnissa 1985 saatujen löytöjen KM 23619:1 ja 2:n löytöpaikat
- ⊗ kivikkoa, paljon pieniä kiviä kuoppa
- ▭ rakennus (asuinrakennukset merkitty erikseen, muut ulkorakennuksia)
- ▭ purettu ulkorakennus
- ▭ myöhäinen perustus
- tilustie
- - - - - kärrytie, pihatie
- ⋯ ent. kärrytie
- aita (osittain purettu)
- luultavasti oja
- - - - - tilusraja (peruskartan mukaan)

Karttapohjana käytetty pienennettyä kopiota Nils Cleven yleiskartasta 1:500 1936, jota täydennetty käsivaraisesti teiden, rakennusten, isoimman kuopan, tilusrajojen ja inventoinnissa 1985 saatujen löytöjen löytöpaikkojen suhteen

Piirt. Jyri Saukkonen

KALVOLA 47

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6774 06

y = 507 80

z = n. 89

(= sekundaarisen löytöpaikan eli
röykkiön 45 peruskoordinaatit)

Kylä: Kutila

Löytöpaikka: Peltokutilan eli Ihalahonmäen kivistä röntgenaluetta
röntgeniä 45

- kivistä, sekundaarinen, löytöpaikka

Tutkimukset: Nils Cleve 1933, kaivaus

Löydöt: KM 9726:19 vasarakirves. Nils Cleven kaivauslöytö 1933 Peltokutilan eli Ihalahonmäen rautakautisesta hautaröntgenistä 45, ks. tarkempia tietoja pääluettelosta ja Cleven kaivauskertomuksesta. Diario 9.9.1933.

Löytöpaikan sijainti: Peltokutilan eli Ihalahonmäen rautakautisen hautaröntgenialueen (kohde KALVOLA 46) röntgeniä 45, josta esine on löydetty, on sijainnut röntgenialueen kaakkoisosassa, Peltokutilan päärakennuksesta n. 25-30 m koilliseen ja Kalvolan kirkolta 2,7 km kaakkoon.

Ks. yleiskartta s. 106 ja peruskartta s. 120

- Lisäyksiä:

KALVOLA 48

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6774 08

y = 507 93

z = n. 82

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Kutila

Löytöpaikka: Äimäjärvi W

-kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: Nils Cleve 1936, tarkastus (ks. Cleven Kutilan Ihalahonmäen rautakautisen kalmiston kaivauskertomusta 1936)

Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 11)

Löydöt: KM 10475 meripihkariipus. Löyt. K. Kannisto Kalvolan Kutilan kylän Kanniston talon maalta n. 50 m Äimäjärven rannalta Ihalahonmäen rautakautisen kalmiston läheisyydestä mutakuopasta, n. 1 m syvästä mutakerroksen ja saven rajalta. Samassa paikassa on mutakerroksessa hyvin säilyneitä kantoja. K. Kannistolta A.M. Tallgrenin kautta lahjaksi saatu 19/10 -36.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka sijaitsee Äimäjärven länsirannalla, aivan Peltokutilan eli Ihalahonmäen rautakautisen röykkiöalueen (kohde KALVOLA 46) itäpuolella, Kalvolan kirkolta 2,8 km kaakkoon. Löytöpaikan sijainti voidaan määrittää tarkasti Nils Cleven Ihalahonmäen kaivauskertomuksen 1936 yleiskartan avulla, jolle löytöpaikka on merkitty.

Paikan kuvaus: Ks. luettelotietoja ja yllä mainittua Cleven kaivauskertomusta.

Inventointi 1985: Paikkaa ja sen ympäristöä tarkasteltiin 24. syyskuuta; mitään mainittavaa ei ollut nähtävissä.

Ks. peruskartta s. 120

- Lisäyksiä:

KALVOLA 49

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

A: x = 6773 65

y = 508 42

z = n. 93

(= KM 23620:1:n ja 2:n löytöpaikan
eli kumpareen 1 peruskoordinaatit)

B: x = 6773 65

y = 508 33

z = n. 92

(= KM 23620:3:n löytöpaikan eli
kumpareen 10 peruskoordinaatit)

Kylä: KutilaLöytöpaikka: Ylikartano (Isovainionmäki)

- rautakautinen kalmisto- tai asuinpaikka-alue, luokka II

Maanomistaja 1986: Partanen, Aini

Os.: Hakamaankuja 1 G

02120 ESPOO

Tila: Ylikartano RN:o 1:155

Tutkimukset: Nils Cleve & Jouko Voionmaa 1935, tarkastus (Cleven kertomus: Turku 15.7.1935, Muinaistieteellisen Toimikunnan Esihistorialliselle osastolle, n:o I, 2)

Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 11)

Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 9. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännös-luetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Löydöt: KM 23620:1-3 saviastian kylkipaloja 9 kpl ja rautakuonaa yksi kpl. Inventointilöydöt 1985. Alanumerot 1 ja 2 (saviastian kylkipaloja 3 kpl ja kuonaa yksi kpl) on poimittu **kumpareen 1 pinnalta** ja alanumero 3 (saviastian kylkipaloja 6 kpl) on löydetty **kumpareeseen 10 tehdystä koekuopasta**. Diar. 29.7.1987.

Paikan sijainti: Muinaisjäännösalue sijaitsee Äimäjärven länsirannalla olevan Ylikartanon tilan pohjois- ja länsipuolella, Kalvolan kirkolta

n. 3,4 km kaakkoon. Mäki, jolla Ylikartano ja muinaisjäännösalue ovat, on nimeltään Isovainionmäki, ja mäkialueen laajuus on kaikkiaan n. 1,5-2 ha. KM 23620:1:n ja 2:n löytöpaikka (A) eli kumpare 1 sijaitsee Ylikartanon päärakennuksen paikalla olevasta huvilasta n. 7 m pohjoiskoilliseen ja KM 23620:3:n löytöpaikka (B) eli kumpare 10 sijaitsee huvilasta n. 80-90 m länsiluoteeseen, ks. yleiskarttaluonnosta (s. 113) ja peruskarttaa (s. 120). Edellä mainittu huvila on peruskartalle merkityn vanhan päärakennuksen paikalla, mutta eri suuntainen kuin vanha rakennus. - Nils Cleven selostuksesta päätellen hän tarkoittaa osittain viereisen Nikkilän rautakautisen röykkiöalueen (kohde KALVOLA 50) röykkiöitä Isovainionmäestä kirjoittaessaan. - Ks. myös kohdetta KALVOLA 75.

Alueen kuvaus: Mäen itäosassa on huvila piha- ja nurmikkoalueineen sekä ulkorakennuksineen ja mäen länsiosassa on viljelty peltopalsta. Muu osa mäkeä, eli suurin osa siitä, on nykyään heinää kasvavaa joutomaata, joka lienee ollut ennen laidunta. Peruskartalle, mäen laella ja aivan päärakennuksen länsipuolelle merkitty peltopalsta on nykyään nurmikenttänä. Mäen yli menee etelä-pohjois-suuntainen kärrytie. Alue vaikuttaa laajalti raivatulta, ja alueella on voinut olla myös käytöstä jääneitä ja heinittyneitä, pienempiä viljelyksiä. Kaikenkaikkiaan Isovainionmäki on varsin avointa maastoa, jossa ainakin syksyisin on hyvät mahdollisuudet muinaisjäännösten havaitsemiseen. Alueella ei kuitenkaan ole - aiemmista tiedoista poiketen - sellaisia röykkiöitä, joita voitaisiin pitää rautakautisina hautaröykkiöinä, ks. Nils Cleven ja Helmer Salmon kertomuksia. Inventoinnissa 1985 alueella kuitenkin havaittiin n. 150 x 70 m:n laajuisella alueella, jäljempänä lueteltavat 10 kumpareta, jotka on merkitty myös yleiskarttaluonnokselle (s. 113). Lukuun ottamatta kumpareita 1-3 ne eivät muistuta lainkaan rautakautisia röykkiöitä, vaan ovat vain maastossa olevia epämääräisiä kohoumia, luultavasti raivaustyössä syntyneitä. Eniten rautakautisilta röykkiöiltä näyttävät kumpareet 2 ja 3, mutta inventoinnissa niihin tehdyt koekuopat paljastivat, että kyseiset kumpareet koostuvat läpeensä savensekaisen soran seassa olevasta tiilestä ja tiilimurskasta. Löytöjä inventoinnissa saatiin vain kumpareista 1 ja 10. Aiempien tietojen röykkiöt sijaitsisivat Helmer Salmon mukaan päärakennuksen pohjoispuolella, raivaamattomassa kohdassa, mutta niiden tarkat sijainnit eivät ole tiedossa. Röykkiöt on joko raivattu pois tai sitten kyse on ainakin osittain jäljempänä selostettavista kumpareista. Löydöt osoittavat mäellä kuitenkin olevan rautakautisen muinaisjäännösalueen, mutta sen luonnetta ei voida ratkaista nykyisten tietojen perusteella.

Kumpareiden kuvaus: (mitat askel- ja arviomittoja):

Kumpare 1: Sijaitsee päärakennuksesta n. 7 m pohjoiskoilliseen, aivan pihanurmikon reunalla, mutta kuitenkin tämän ulkopuolella. Koko n. 3 x 3,5 m ja korkeus n. 1 m. Muoto epämääräinen. Ei turpeen tai sammaleen peitossa, vaan kumpareen pinnalla näkyvissä kiviä ja maata, jotka oksien ja lehtien peitossa. Näyttää verraten hiljan pengotulta tai sitten raivaustyössä syntyneeltä. Kumpareesta järvelle päin, nurmikon ja joutomaan rajalla, on joka tapauksessa raivauksessa syntynyttä vallimaista kasaelmaa, pituudeltaan n. 7-8 m, leveydeltään noin metri ja korkeudeltaan n. 20 cm. Löydöt KM 23620:1 ja 2 poimittu kumpareen pinnalta. Paikalle ei tehty koekuoppaa.

K 2: Sijaitsee edellisestä n. 10 m länsiluoteeseen, aivan leikkimökin pohjoiskoillispuolella. Halkaisija n. 3,5-4 m, korkeus n. 40-50 cm. Ruohon ja turpeen peittämä. Kumpareeseen tehdyssä koekuopassa ei löytöjä. Kuoppa paljasti kumpareen koostuvan tiilestä ja tiilimurskasta, jota runsaasti soransekaisen saven joukossa turpeen alta syvälle asti.

K 3: Sijaitsee edellisestä n. 30-40 m itään. Halkaisija n. 3,5 m, korkeus n. 30-40 cm. Ruohon ja turpeen peittämä. Kumpareeseen tehty koekuoppa löydötön. Rakenteeltaan samanlainen kuin kumpare 2, mutta tiiltä vähemmän kuin tässä ja lisäksi kuopasta löytyi ruostunutta peltiä.

K 4: Sijaitsee edellisestä n. 30-40 m lounaaseen, viljellyn pellon reunalla. Halkaisija n. 2,5-3 m, korkeus n. 30-40 cm. Päälle heitetty pari kolme isoa lohkaretta pellostä. Kumpareeseen ei tehty koekuoppaa.

K 5: Sijaitsee edellisestä n. 6-8 m lähinnä pohjoiseen. Halkaisija n. 3 m, korkeus n. 20-60 cm. Ruohon ja turpeen peittämä. Länsi-lounainen sivu selvästi jyrkempi kuin muut sivut. Kumpareeseen tehty koekuoppa löydötön. Kuopassa vain kiviä ja maata.

K 6: Sijaitsee edellisestä n. 5-7 m luoteeseen, viljellyn peltopalstan reunalla. Halkaisija n. 3 m, korkeus n. 40-50 cm. Pellon puolella paljon kiviä näkyvissä, muuten turpeen ja heinän peittämä. Koekuopassa maata ja kivi sekä tiilenpala, mutta ei muita löytöjä. Juurten vuoksi kuoppa oli vain n. 20 cm syvä.

K 7: Sijaitsee edellisestä n. 30-40 m länsiluoteeseen, edellä mainitun peltopalstan toisella puolella. Halkaisija n. 2,5 m, korkeus n. 30 cm. Heinän ja turpeen peittämä epämääräinen kohouma. Kumpareeseen ei tehty koekuoppaa.

K 8: Sijaitsee edellisestä n. 5 m pohjoiskoilliseen. Pituus n. 5 m, leveys n. 2 m, korkeus n. 0,7-1 m. Muoto pitkulainen. Maata ja kiviä näkyvissä, ei turve- tai ruohopeitettä. Keskellä iso maakivi. Vaikuttaa melko hiljan pengotulta tai kasatulta. Koekuopassa vain kiviä ja maata, ei löytöjä.

K 9: Sijaitsee edellisestä n. 30 m koilliseen, myös lähellä peltopalstan reunaa. Halkaisija n. 3-3,5 m, korkeus n. 40 cm. Laakea kumpare, jossa hivenen kiviä näkyvissä. Reunalla kasvaa iso puu, luultavasti leppä. Kumpareeseen ei tehty koekuoppaa.

K 10: Sijaitsee kumpareesta 4 n. 5-7 m koilliseen ja kumpareesta 5 lähes yhtä paljon kaakkoon. Halkaisijaltaan n. 2-3 m oleva vaatimaton kumpare, jonka lounaispuolella on rivissä vierekkäin kolme kiinteää maakiveä. Turpeen ja ruohon peittämä. Kivien puolelta kumpareen korkeus n. 50 cm, mutta vastakkaiselta puolelta kumpareen rinne hyvin loiva. Koekuopasta löydöt KM 23620:3.

Inventointi 1985: Alue tarkastettiin 19., 20. ja 23. lokakuuta. Edellä on jo esitetty inventointihavainnot. Muutamia koekuoppia tehtiin myös edellä selostettujen kumpareiden ulkopuolelle, mutta ne olivat löydöttömiä. Huvila vaikutti olevan vain kesäasuntona eikä paikalla ollut ketään, jolta olisi voinut kysyä tietoja alueesta. Myös muut lähiympäristön peruskartalle merkityt asuinrakennukset ovat kesämökkejä tai -huviloita, eikä alueella ylipäänsä ollut väkeä tavattavissa.

Valokuvat: Kuvat 22 ja 23 (s. 202)

Ks. yleiskarttaluonnos s. 113 ja peruskartta s.120

- Lisäyksiä:

Rauhoitusilmoituksen 196/301/1992 vastaanottokuittauksen mukaan maanomistaja on muuttunut, uusi omistaja on Kutimaa Oy.

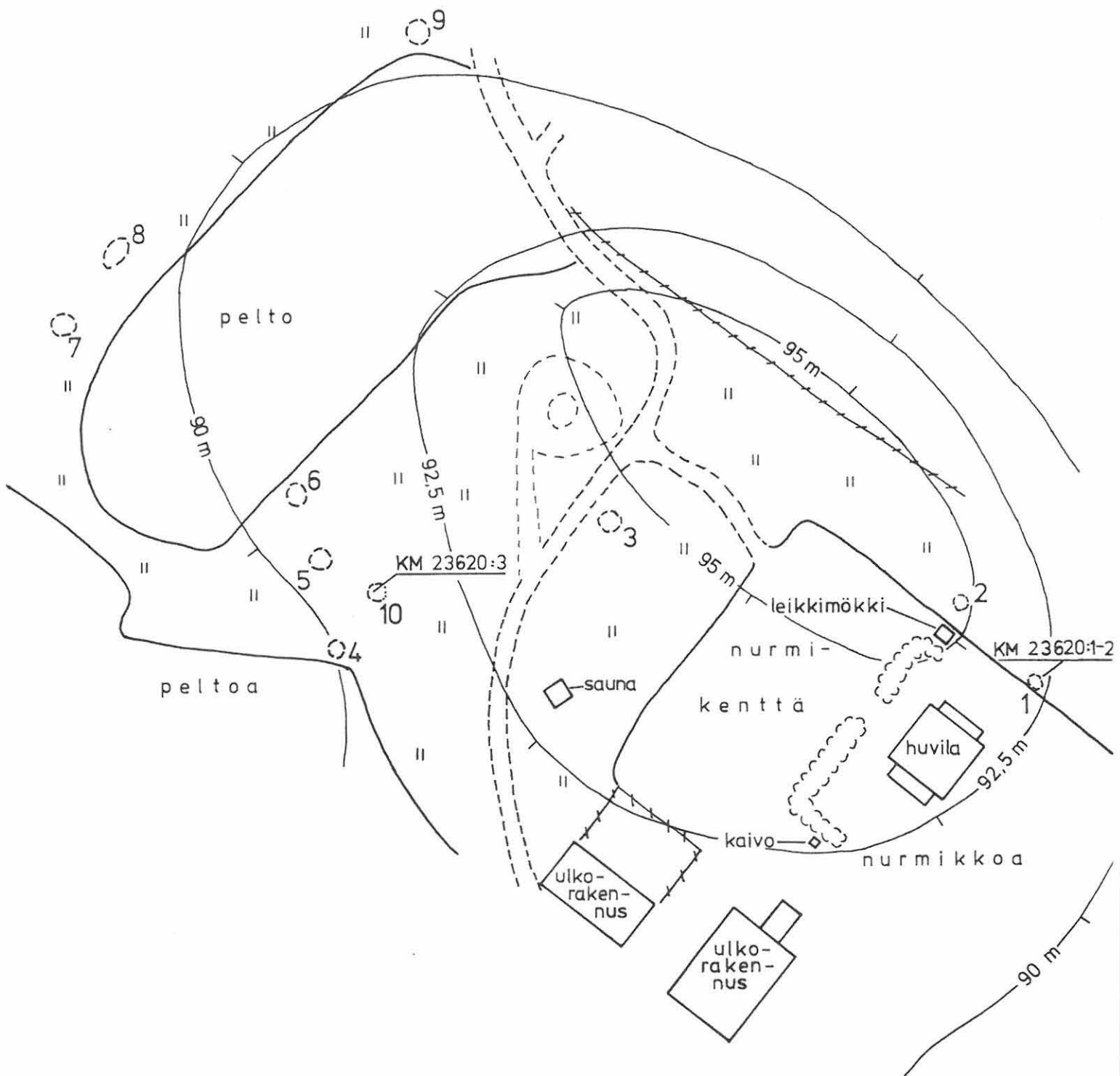

Kohde KALVOLA 49, Kutila, Ylikartano (Isovainionmäki)
- rautakautinen kalmisto- tai asuinpaikka-alue

Yleiskarttaluonnos, ei mittakaavaan, $1\text{ cm} = \text{n. } 8\text{ m}$

- kumpareet 1-10
  - kärrytie
  - /// aita
  - || heinää kasvavaa joutomaata
  - puutarhapensaita
- korkeuskäyrät peruskartan mukaan

Piirt. Jyri Saukkonen

KALVOLA 50

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6773 47-54

y = 508 26-30

z = n. 90-96

(= röykkiöalueen peruskoordinaatit)

Kylä: KutilaLöytöpaikka: Nikkilä

- kaksitoista rautakautista röykkiötä, luokka II

Maanomistajat 1986:

Wilkki, Juha A

Os. Hollantilaisent. 1 A 1

00330 HELSINKI

Tila: Kevätranta RN:o 1:289

Hintikka, Aili; Nikkilä, Antti,

Aarne, Arvo, Erkki, Einar

Os. (mahdollisesti):

Helvi Nikkilä, Kutila,

14500 IITTALA

Tila: Koivusaari RN:o 1:290

Tutkimukset: Nils Cleve & Jouko Voionmaa 1935, tarkastus (Cleven kertomus: Turku 15.7.1935, Muinaistieteellisen Toimikunnan Esihistorialliselle osastolle, n:o I, 2)

Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 11)

Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 10. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännös-luetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.

Löydöt: KM 23621 saviastian kylkipaloja 4 kpl. Inventointilöydöt 1985 röykkiöön 1 tehdystä koekuopasta. Diar. 29.7.1987.

Ei tallessa (?), "kaksi rautakauden saviastianpalasta". Löydöt mainitsee Nils Cleve yllä mainitussa kertomuksessaan. Cleve sanoo löytäneensä saviastianpalat röykkiöstä, jonka tarkka sijainti ei selostuksesta ilmene, mutta Cleven tilustiedon (tilan nimi ja omistajan) perusteella palat **lienevät peräisin jostain kyseisen röykkiöalueen röykkiöstä**. Ks. tarkempia tietoja Cleven kertomuksesta. Löytöjä ei ole Kansallismuseon kokoelmissa.

Röykkiöiden sijainti: Röykkiöt sijaitsevat Kalvolan kirkolta 3,5 km kaakkoon, Helmer Salmon Nikkilän taloksi kutsuman talon länsipuolella, n. 200 m:n päässä Äimäjärven länsirannasta. Röykkiöt ovat melko tasaisella, viljellyllä peltoalueella, n. 70 x 30 m:n laajuisella alueella. Peruskar-

tan muinaisjäänösmerkit ovat hieman röykkiöalueen ulkopuolella. - Nils Cleven selostuksesta päätellen hän tarkoittaa osittain oheisen kohteen röykkiöitä kirjoittaessaan viereisellä Isovainionmäellä (kohde KALVOLA 49) olevista hautaraunioista.

Röykkiöiden kuvaus: (inventoinnin 1985 perusteella, numerointi inventoijan, mitat askel- ja arviomittoja):

Röykkiö 1: Ryhmän pohjoisin röykkiö. Koko n. 7 x 5 m, korkeus n. 1 m. Turpeen ja heinän peittämä, komea röykkiö. Näyttää täysin eheältä. Röykkiöön tehdystä koekuopasta löydöt KM 23621.

R 2: Sijaitsee edellisestä n. 8-10 m etelään tai eteläkaakkoon. Koko n. 4 x 3 m, korkeus n. 70 cm. Tehty kolmen kiinteän maakiven itäpuolelle, kiviin kiinni. Muodoltaan kulmikas, johtuen luultavasti siitä, että peltoa on kynnetty "tiukasti" röykkiön reunoja pitkin. Varsin nätti, heinän ja turpeen peittämä. Röykkiön pohjoispäässä sähköpylväs, jonka kohdalle heitelty peltokiviä ja -lohkareita.

R 3: Sijaitsee edellisestä n. 7-9 m länteen. Halkaisija n. 8 m, korkeus n. 1,5 m. Iso kumpare, joka täysin peitetty peltolohkareilla, joista osa niin isoja, että ne lienee siirretty paikalle koneella.

R 4: Sijaitsee edellisestä muutaman metrin etelään. Koko 4 x 3 m, korkeus n. 1,2 m. Peltokivien ja -lohkareiden peittämä kumpu.

R 5: Sijaitsee edellisen itäpuolella, aivan kiinni tässä. Koko n. 4,5 x 4 m, korkeus n. 40 cm. Heinän ja turpeen peittämä kumpu.

R 6: Sijaitsee edellisen itäpään eteläpuolella, aivan kiinni tässä. Koko 3 x 2,5 m, korkeus n. 50 cm. Heinän ja sammaleen peitossa oleva, nätti kumpu.

R 7: Sijaitsee edellisestä muutaman metrin koilliseen. Koko 4 x 4 m, korkeus n. 50 cm. Turpeen ja heinän peittämä kumpare, jonka päällä osittain peltolohkareita. Enemmän lohkaraita on kuitenkin kyseisen röykkiön ja röykkiön 8 välillä.

R 8: Sijaitsee edellisestä kolmisen metriä kaakkoon. Halkaisija n. 3 m, korkeus n. 40 cm. Heinän ja turpeen peittämä, nätti kumpu.

R 9: Sijaitsee edellisestä n. 10-12 m lounaaseen. Halkaisija n. 4 m, korkeus n. 50 cm. Heinän ja turpeen peittämä kumpu.

R 10: Sijaitsee edellisestä n. 7-8 m itään. Koko n. 7 x 4 m, korkeus n. 50 cm. Pitkulainen kumpu, jonka päällä pari isoa peltolohkareita.

R 11: Sijaitsee röykkiöalueen eteläosassa, pellon ja metsän reunalla, edellisestä n. 20-25 m lounaaseen. Koko n. 4 x 2 m, korkeus n. 50 cm. Turpeen ja heinän peittämä kumpare.

R 12: Sijaitsee edellisestä n. 20-25 m itään. Koko n. 5 x 4 m, korkeus n. 60 cm. Päällä kasvaa iso pihlaja.

Peltolohkareista koostuvia röykkiöitä: Aivan edellä lueteltujen röykkiöiden länsipuolisella peltoalueella, RN:o 1:290:n alueella, on lisäksi seitsemän tai kahdeksan peltolohkareista koostuvaa röykkiöitä, korkeudeltaan n. 2,5-3 m. Röykkiöt koostuvat hyvin kookkaista, kaiketikin koneellisesti kasatuista lohkkareista ja ne muodostavat yhtenäisen alueen lueteltujen 12 röykkiön kanssa. Röykkiöitä ei ole kuitenkaan huomioitu mahdollisina muinaisjäännöksinä oheisessa inventointikertomuksessa, koska röykkiöistä ei näe, voisiko niiden alle kätkeytyä rautakautisia röykkiöitä. Asian selvittäminen vaatisi lohkkareiden poistamista koneellisesti.

Inventointi 1985: Alue tarkastettiin 20. ja 21. lokakuuta. Aiempien, Helmer Salmon tietojen mukaan, paikalla olisi ainakin seitsemän maansekasta kumpua, mutta inventoinnissa röykkiöitä laskettiin olevan 12. Koska röykkiöistä ei ollut ennestään tarkempia tietoja, niistä laadittiin edellä esitetyt kuvaukset ja yleiskarttaluonnos. Vain röykkiöön 1 tehtiin koekuoppa. Muitakin röykkiöitä on silti pidettävä potentiaalisina rautakautisina röykkiöinä, koska kyseessä on yhtenäinen, kiinteä röykkiöryhmä.

Valokuvat: Kuvat 24-26 (s. 203)

Diat: 13130 ja 13131

Ks. yleiskarttaluonnos s. 117 ja peruskartta s. 120

- Lisäyksiä:

KALVOLA 51

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6773 40-60

y = 507 68-93

z = n. 85-98

(= sen alueen peruskoordinaatit,
jossa Sofianlaakso ja roukkiot
oletettavasti ovat)

Kylä: KutilaPaikka: Sofianlaakso

- "muutamia" ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan tuntemattomia "hautaraun-
tiontapaisia kiviroukkioita", luokka II

Tutkimuksia: Nils Cleve & Jouko Voionmaa 1935, tarkastus (Cleven kerto-
mus: Turku 15.7.1935, Muinaistieteellisen Toimikunnan Esi-
historialliselle osastolle, n:o I, 3)

Löydöt: -

Roukkioiden sijainti: Roukkioiden ja Sofianlaakson tarkka sijainti eivät
ole tiedossa, mutta ne sijaitsevat oletettavasti peruskarttaotteelle
(s. 120) rajatulla n. 260 x 200 m:n laajuisella alueella, Kalvolan kirkol-
ta 3,2 km kaakkoon. Alue käsittää Vesonmäen keski- ja itäosat ja on met-
sämaastoa rajoittuen, länsiosaansa lukuun ottamatta, pelto- ja ketoaluei-
siin. - Tiedot roukkioista ovat yllä mainitussa kertomuksessa, jossa
niiden sijainnista sanotaan vain: "Isonvainionmäeltä Kutilan koululle
vievän tien varrella ja samalla harjulla...Sofianlaaksossa (Sofielund),
eräässä metsälohkossa,...". Kutilan koululla toimii nykyään Kunikunda-ni-
minen puusepänerverstas ja se sijaitsee aivan edellä kuvatun alueen etelä-
osan länsipuolella (x = 6773 40, y = 507 68) ja Isonvainionmäki, jossa
on kohde KALVOLA 49, sijaitsee alueen itäpäästä n. 0,5 km itäkoilliseen.
Isonvainionmäeltä koululle vievä tie kulkee alueen halki melkein itä-län-
sisuuntaisena. Koulun ja Isonvainionmäen välillä ei ole muita "metsäloh-
koja", kuin edellä kuvattu.

Roukkioiden kuvaus: Roukkioista ei ole muita tietoja kuin Cleven kuvaus
"muutamia hautarauniontapaisia kiviroukkioita", ja ne on varmintä määri-
tellä ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan tuntemattomiksi.

Inventointi 1985: Sofianlaaksoa tiedusteltiin alueen koillispuolella
olevan Aromaani tilan isännältä 19. lokakuuta, mutta nimi ei ollut hänelle
lainkaan tuttu. Edellä kuvattua aluetta ei tutkittu.

Ks. peruskartta s. 120

- Lisäyksiä:

KALVOLA 52

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6770 48

y = 508 01

z = 90

(= Alitalon päärakennuksen perus-
koordinaatit)

Kylä: Kutila

Löytöpaikka: Alitalo (?)

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1043,
s. 5

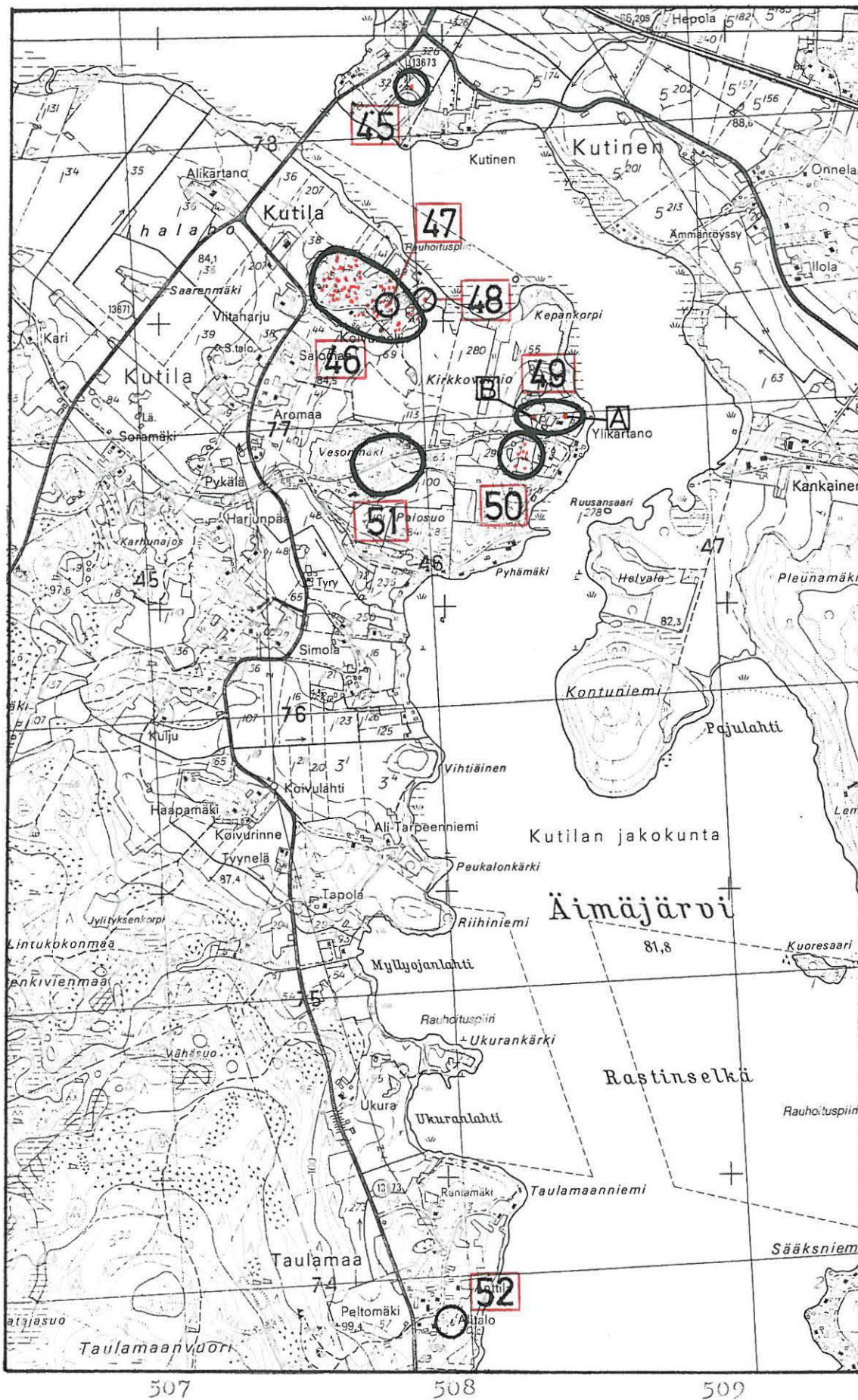
Löydöt: KM 6280:5 kourutalтта. Peri n. 50 v. sitten Juha Könnösmäki Taulamäen kylän Alitalon vaarilta. Mikael Salmiselta 18/11 1913 35 mk:sta lunastettuja kiviesineitä. Helmer Salmo kirjoittaa kertomuksessaan: "...Taulamäen Alitalon vaarilta Kutilan kylästä".

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole tietoja, mutta on tietysti mahdollista, että se on jossain Kutilan kylän Alitalon mailla, josta esine on peräisin. Alitalo sijaitsee Kalvolan kirkolta kuusi kilometriä eteläkaakkoon, Äimäjärven länsirannalla. Tila on merkitty nimineen peruskartalle. Löytötietojen Taulamäen kylällä tarkoitetaan Taulamaan seutua, jossa Alitalo on, mutta kylä on siis Kutila. - Helmer Salmon inventointikertomuksessa esine mainitaan hyvin lyhyesti Kalvolan kivikautisten löytöjen luettelossa, mutta koska siinä ei selvitetä löytöpaikan tai Alitalonkaan sijaintia sentarkemmin, kertomusta ei ole luettu tutkimuksiin löytöpaikan suhteen. - Inventoinnissa 1985 Alitalossa ei käyty eikä tilan alueita tutkittu.

Ks. peruskartta s. 120

- Lisäyksiä:

Kartan kiinteät muinaisjäännökset on merkitty 1 mm:n ja irtolöydöt 0,5 mm:n tussilla.

Ote peruskartasta 2132 01 KALVOLA 1:20 000 (1976, päälle-painatus 1982).

KALVOLA 53

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6771 94

y = 503 38

z = n. 120

(= tietojen perusteella määritellyn kiukaan likimääräisen paikan peruskoordinaatit)

Kylä: Kutila

Paikka: Vehka-aho

- kiuas, luokka II

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 21.

Kiukaan sijainti: Kiukaan tarkka sijainti ei ole tiedossa, mutta J.V. Hirsjärven teoksen mukaan, jossa tiedot kiukaasta ovat, se sijaitsee Kutilan alueella olevalla Vehka-aho -nimisellä niityllä, Kirkkomäestä noin kilometrin pohjoiseen ja näin ollen Kalvolan kirkolta runsaat viisi kilometriä lounaaseen. Kirkkomäki tarkoittanee peruskartan nykyistä Kirkkomäen tilaa ja tietojen mukainen kiukaan likimääräinen paikka on merkitty peruskarttaotteelle s. 127). Peruskartalla onkin nimi Vehkaniitynkorpi Kirkkomäestä kilometrin pohjoiseen, mutta nimeä Vehka-aho kartalla ei ole. Tasan kilometrin tilasta pohjoiseen oleva likimääräinen paikka sattuu suolle ympäristön ollessa metsämaastoa. - Inventoinnissa 1985 kiuasta ei etsitty, eikä sen sijaintia muutenkaan selvitelty.

Kiukaan kuvaus: Kiukaan ulkonäöstä ei ole mitään tietoja.

Ks. peruskartta s. 127

- Lisäyksiä:

KALVOLA 54

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6771 07

y = 502 40

z = n. 152

(= tietojen perusteella arvioidun,
ehkä hyvinkin likimääräisen,
kiukaan paikan peruskoordinaa-
tit)

Kylä: Kutila

Paikka: Heinä-aho

- vanha kiuas, luokka II

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäänöksiä Tammelan kihlakunnassa.
Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja
XVIII 1949. Forssa 1949. S. 21.

Kiukaan sijainti: Kiukaan tarkka sijainti ei ole tiedossa, mutta J.V. Hirsjärven teoksen mukaan, jossa tiedot kiukaasta ovat, se sijaitsee Kutilan maalla, Heinä-ahossa, joka on Kirkkomäen haka, noin kilometrin Kirkkomäestä länteen ja näin ollen Kalvolan kirkolta n. 6,5 km lounaaseen. Kirkkomäki on varmastikin peruskartan Kirkkomäen tila, mutta Heinä-aho -nimeä ei ole sen sijaan nykyisellä, 1976 painetulla peruskartalla tai vanhalla, 1956 painetulla, peruskartalla. Peruskarttaotteelle (s. 127) merkitty tietojen perusteella määritelty kiukaan likimääräinen paikka on metsämaastossa, Kirkkomäestä kilometrin länsiluoteeseen, koska täsmälleen kilometrin länteen Kirkkomäestä oleva paikka ei ole Kutilan kylää, jossa kiuas tietojen mukaan on. Tiedot kiukaan sijainnista eivät ole siis aivan tarkat. - Inventoinnissa 1985 kiuasta ei etsitty eikä sen sijaintia muuttenkaan selvitelty.

Kiukaan kuvaus: Hirsjärvi mainitsee ainoastaan, että kyseessä on vanha kiuas, eikä lähempiä tietoja ole.

Ks. peruskartta s. 127

- Lisäyksiä:

KALVOLA 55

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6770 94

y = 504 41

z = n. 125

(= tietojen perusteella määritellyn kiukaan likimääräisen paikan peruskoordinaatit)

Kylä: Kutila

Paikka: Myllyoja

- riutunut kiuas, luokka II

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 21.

Kiukaan sijainti: Kiukaan tarkka sijainti ei ole tiedossa, mutta J.V. Hirsjärven teoksen mukaan, jossa tiedot kiukaasta ovat, se sijaitsee Kutilan maalla, Kirkkomäen torpan Myllyoja-nimisellä niityllä, noin kilometrin Kirkkomäestä itään ja näin ollen Kalvolan kirkolta n. 5,5 km lähinnä lounaaseen. Kirkkomäen torppa on varmastikin peruskartan Kirkkomäen tila, ja tietojen mukainen, kiukaan likimääräinen paikka on merkitty peruskarttaotteelle (s. 127). Paikka on metsämaastossa, teiden risteyksen tuntumassa. Tietojen Myllyoja-nimeä sen sijaan peruskartalla ei ole, mutta tämänniminen oja virtaa kyllä paikan itä-itäkoillis -puolilla, Pyörresuolla. - Inventoinnissa 1985 kiuasta ei etsitty, eikä sen sijaintia muutenkaan selvitelty.

Kiukaan kuvaus: Lähempiä tietoja ei ole kuin, että kyseessä on "riutunut kiuas".

Ks. peruskartta s. 127

- Lisäyksiä:

KALVOLA 56

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6770 45

y = 504 14

z = n. 132,5

(= ent. Aholan torpan paikan perus-
koordinaatit)

Kylä: Sauvola

Löytöpaikka: Ahola (?)

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäänöksiä Tammelan kihlakunnassa.
Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja
XVIII 1949. Forssa 1949. S. 25.

Löydöt: Ei tallessa (?), kiviase. Tiedot löydöstä ovat yllä mainitussa
J.V. Hirsjärven teoksessa: "Aholan torpassa Kutilan lahossa oli
kiviase". Muita tietoja löydöstä ei ole ja se lienee joutunut
hukkateille.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole tietoja, mutta on tietysti
mahdollista, että se sijaitsee jossain ent. Aholan torpan tienoilla,
koska esinettä on Aholassa säilytettykin. Ahola on sijainnut Kalvolan
kirkolta runsaat kuusi kilometriä etelälounaaseen. Torppa nimineen on
vanhalla venäläisellä topografisella kartalla 1:42 000, ja 1956 painetulla
peruskartalla paikalla on vielä ulkorakennuksia, mutta ei paikan nimeä.
Nykyisellä, 1976 painetulla peruskartalla paikalla ei ole enää ulkoraken-
nuksiakaan. Kaikesta päättäen kyseessä on juuri Hirsjärven tietojen torp-
pa. Paikka on Sauvolan kylän alueella, aivan Sauvolan ja Kutilan välisen
rajan eteläpuolella, mutta venäläisestä topografisesta kartasta päätellen
paikka olisi ollut kuitenkin ennen Kutilan kylää, jota Hirsjärvi Kutilan
laholla ehkä tarkoittaa. - Inventoinnissa 1985 ent. Aholan torpan tienoi-
ta ei tutkittu.

Ks. peruskartta s. 127

- Lisäyksiä:

KALVOLA 57 A ja B

A: Peruskartta 2131 03 RIMMILÄ

x = 6769 92

y = 2503 38

z = n. 145

(= Heinärydön kankaan likimääräinen sijainti Hirsjärven tiedon mukaan)

B: Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6770 30

y = 502 96

z = n. 145-150

(= peruskartan Rytö-nimen sijainti; kyseessä on ehkä Heinärydön kangas)

Kylä: Nyk. Sauvola (A) tai Orjanhirsni (B)

Paikka: Heinärydön kangas

- kiuas, luokka II

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 21.

Kiukaan sijainti: Kiukaan tarkka sijainti ei ole tiedossa, mutta J.V. Hirsjärven teoksen mukaan, jossa tiedot kiukaasta ovat, se sijaitsee "Sauvolan kylässä, Tuomolan talon maalla, Heinärydön kankaassa, noin 1 km Kirkkomäestä etelään..." (A) ja näin ollen Kalvolan kirkolta noin seitsemän kilometriä lähinnä lounaaseen, koska Kirkkomäki tarkoittanee peruskartan nykyistä Kirkkomäen tilaa. Paikka (A) ja sen ympäristö on laajalti metsämaastoa ja paikka sattuu myös Sauvolan kylän alueella, jossa kiuas tietojen mukaan on. Nimeä Heinärytö tai Heinärydön kangas ei peruskartalla paikalla ole, kuten ei muuallakaan alueella. Sen sijaan peruskartalla, metsämaastossa, on nimi Rytö edellä kuvatulta Hirsjärven tietojen mukaiselta paikalta 600 m luoteeseen ja Kirkkomäen tilalta 800 m lähinnä lounaaseen tai etelälounaaseen (B) ja lienee mahdollista, että tämä Rytö voisi olla Heinärydön kangas, jolloin Hirsjärven tieto kiukaan sijainnista olisi epätarkka. Paikka (B) on kuitenkin ainakin nykyään

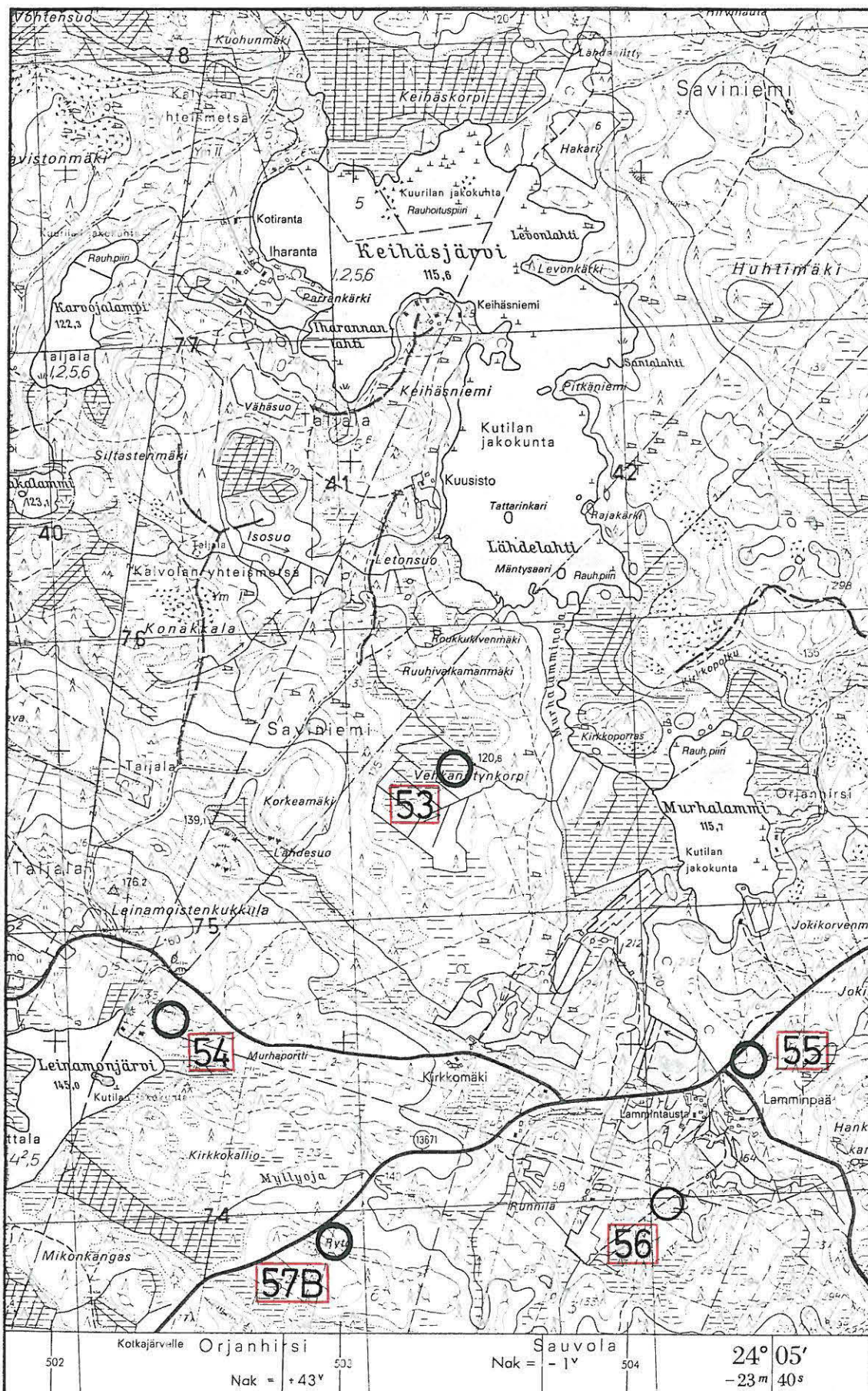
Orjanhirren kylää, vastoin Hirsjärven tietoa. Heinärydön kankaan sijainti jää näin ollen epävarmaksi. - Hirsjärven mainitseman Tuomolan talon sijainti, jonka maalla kiuas on ainakin ennen ollut, ei ole varmuudella tiedossa. Ainoa Tuomola, joka peruskartoilla Kalvolassa on, sijaitsee Taljalan kylän alueella, Kirkkomäestä noin seitsemän kilometriä luoteeseen (Pk. 2114 10, x = 6773 72, y = 2496 82). Tuomolan tilusnumero on 3:16, jota ei ole peruskarttojen mukaan edellä kuvattujen paikkojen A ja B vaiheilla. - Inventoinnissa 1985 kiukaan sijaintia ei selvitelty.

Kiukaan kuvaus: Kiukaasta ei ole tarkkoja tietoja ja Hirsjärvi kirjoittaa siitä vain: "...vanha kiuas. Torppari Heikki Kirkkomäki, joka niistä kertoi, sanoi niiden olevan pakopirtin kiukaita, ja niiksi ne asemansa puolesta hyvin sopivatkin".

Ks. peruskarttaotteita s. 127 (B) ja 132 (A)

- Lisäyksiä:

Kartan kiinteät muinaisjäännökset on merkitty 1 mm:n ja irtolöydöt 0,5 mm:n tussilla.

6774

6773

6772

6771

6770

Ote peruskartasta 2132 01 KALVOLA 1:20 000 (1976, päällepainatus 1982).

KALVOLA 58

Peruskartta 2131 03 RIMMILÄ

x = 6768 10-32

y = 2502 42-80

z = n. 157,5-160

(= sen alueen peruskoordinaatit,
jossa raunio oletettavasti on)Kylä: Kalvolan yhteismetsä Ym IIPaikka: Nätkinaho- hajoitettu, ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan tuntematon "vanha raunio",
luokka II/IIITutkimukset: -Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäänöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 20.Löydöt: -Raunion sijainti: Raunion tarkka sijainti ei ole tiedossa, mutta se sijaitsee oletettavasti peruskarttaotteelle (s. 132) rajatulla n. 400 m:n pituisella alueella, Kalvolan kirkolta vajaan yhdeksän kilometriä lounaaseen. Alue on metsämaastoa. - Tiedot rauniosta ovat yllä mainitussa J.V. Hirsjärven teoksessa, jonka mukaan se sijaitsee "Ojanhirtten kylään kuuluvan Kyyhkysen talon maalla Lehtivehmaan torppaan kuuluvalla Nätkinaho-nimisellä niityllä, noin 1 km Lehtivehmaalta Salimäkeen päin, ...noin 80 metriä tiestä vasemmalla kädellä Lehtivehmaalta Salimäkeen mennessä." Nätkinaho-nimeä ei ole paikalla sen paremmin uudella, 1979 painetulla kuin vanhalla, 1960 painetulla peruskartallakaan, mutta Hirsjärven selostuksen perusteella paikka sijaitsee oletettavasti peruskarttaotteelle rajatulla alueella, kun otetaan huomioon vielä se, että etäisyys Lehtivehmaalta Salimäkeen ei ole aivan tarkka. Salimäen tila nimineen nimittäin on peruskartalla ja sijaitsee alueelta n. 1/2 km kaakkoon (x = 6767 92, y = 2503 10). Lehtivehmasta taas ei ole enää nykyisellä peruskartalla, mutta se on tilana nimineen vanhalla peruskartalla ja on sijainnut alueelta vajaan kilometrin länsilounaaseen (x = 6768 07, y = 2501 84). Lehtivehmaalta Salimäkeen menee vieläkin Hirsjärven mainitsema tie, joka on merkitty jo vanhalle venäläiselle topografiselle kartalle 1:42 000 (lehti XV/25). Tällä ja vanhalla peruskartalla se noudattaa lähes nykyistä kulkuaan.

Hirsjärven mainitseman Kyyhkysen talon sijainti ei ole tiedossa. - Huom! Peruskartalla 2113 12 MÄYRÄ on Nätkinaho-niminen tila, joka sijaitsee edellä selostetulta raunion oletetulta sijaintialueelta n. 5,5 km lounaaseen (x = 6764 62, y = 2497 96), mutta Hirsjärven tiedot eivät voi tarkoittaa tätä paikkaa. Nätkinahokin on Nykysuomen sanakirjan mukaan "hernekasveihin kuuluvia isokasvuisia ruohoja", joten Nätkinaho lienee yleisnimenluonteinen nimi. - Inventoinnissa 1985 rauniota ei etsitty, eikä sen sijaintia muutenkaan selvitelty.

Raunion kuvaus: Rauniosta ei ole tarkempia tietoja, mutta Hirsjärvi kirjoittaa siitä kuitenkin: "...sanottiin olleen vanha raunio, mutta sanottiin Nikkilän majurin poikain hajottaneen sen".

Ks. peruskartta s. 132

- Lisäyksiä:

KALVOLA 59

Peruskartta 2131 03 RIMMILÄ

x = 6767 34

y = 2501 90

z = 161

(= oletetun Järvisuonmäen laen
peruskoordinaatit)Kylä: OrjanhirsiPaikka: Järvisuonmäki

- ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan tuntematon raunio, luokka II

Tutkimukset: -Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa.
Lounais-Hämeen Kotiseutu- Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII
1949. Forssa 1949. S. 20.Löydöt: -Raunion sijainti: Raunio sijaitsee Järvisuonmäellä, mutta sen tarkka sijainti siellä ei ole kuitenkaan tiedossa. Oletettava Järvisuonmäki sijaitsee sen sijaan Kalvolan kirkolta 9,5 km lounaaseen, aivan itse Järvisuon lounaispuolella. Suon nimi on peruskartalla, mutta mäen nimeä ei. Mäen alue on kauttaaltaan metsämaastoa. - Tiedot rauniosta ovat yllä mainitussa teoksessa, jossa sen sijainnista sanotaan: "...Orjanhirren kylään kuuluvan Hukarin talon maalla, Järvisuonmäessä, noin 1/2 km Lehtivehmaan torpasta etelään". Oletettava Järvisuonmäki sijaitsee Lehtivehmaan torpan paikasta (x = 6768 07, y = 2501 84) kuitenkin 700 m lähes suoraan etelään; torppa nimineen on vanhalla, vuonna 1960 painetulla peruskartalla, mutta nyk. peruskartalla ei ole sen paremmin torpan rakennuksia kuin sen nimeäkään. Tietojen Hukarin talo sijaitsee aivan toisaalla, Kalvolan kirkolta 800 m kaakkoon (Pk. 2132 01, x = 6775 70, y = 506 78); tilan nimeä ei ole nyk. peruskartalla, mutta vanhalla peruskartalla nimi on. Nyk. peruskartalla sen alueen tilusnumero, jolla oletettava Järvisuonmäki sijaitsee, on 1:77, kun taas Hukarin tilusnumero on 1:86. - Inventoinnissa 1985 raunion sijaintia ei selvitelty eikä oletetun Järvisuonmäen aluetta tarkastettu.Raunion kuvaus: Rauniosta ei ole tarkempia tietoja, joten sen ajoitus ja tarkoitus ovat tuntemattomat.

Ks. peruskartta s. 132

- Lisäyksiä:

KALVOLA 60

Peruskartta 2131 03 RIMMILÄ

x = 6765 59

y = 2500 91

z = n. 123

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Kotkajärvi

Löytöpaikka: Kirjavaisen kesämökki

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Löydöt: Hämeenlinnan keskuskansakoulu, kourutaltoa. Löyt. opettaja Kalevi Kirjavainen (os. Hämeenlinna, eino Leinonk. 11 B 4) 29.7.-59 Kalvolan pitäjän Kotkajärven kylästä kaivaessaan kesämökkinsä rapun peruskuoppaa. Löytöpaikka sijaitsee Kotkajärven rannasta n. 6-7 m maalle päin ja n. 1,5-2 m vedenpintaa ylempänä.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikka eli Kirjavaisen kesämökki sijaitsee Kalvolan kirkolta 12 km lounaaseen, Kotkajärven itärannalla. Löytöpaikka on kesämökin järvenpuoleisella sivulla. Tarkka löytöpaikka selvisi inventoinnissa 1985.

Paikan kuvaus: Kuten löytötiedoista ilmenee, löytöpaikka on järven rannasta n. 6-7 m maalle päin ja n. 1,5-2 m vedenpintaa ylempänä. - Inventoinnissa 1985 saatiin lisäksi tietää esineen löytyneen n. 20 cm:n syvyydestä. Paikalla ei inventoinnissa havaittu kuitenkaan mitään mainittavaa.

Inventointi 1985: Löytöpaikan sijainnin neuvoi löytäjän vaimo Hämeenlinnassa (Rinnetie 50) 16. lokakuuta. Häneltä saatiin myös tieto löytösyvyydestä. Löytöpaikalla käytiin 27. lokakuuta, jolloin inventoinnissa oli fil.kand. Esa Koskinen. Paikalla opastivat löytäjä vaimoineen. Lähempiä tutkimuksia ei paikalla tehty eikä ympäristöä tarkastettu laajemmalti.

Ks. peruskartta s. 132

- Lisäyksiä:

KALVOLA 61

Peruskartta 2131 03 RIMMILÄ

x = 6761 22 - 6762 00

y = 2500 34 - 2501 38

z = n. 139-161

(= sen alueen peruskoordinaatit,
jossa kiukaat tietojen mukaan
ovat)

Kylä: Kutinen ja/tai Iittala

Paikka: Suonpää-Haavisto

- "useampia vanhoja kiukaita", luokka II

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa.

Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja
XVIII 1949. Forssa 1949. S. 21.

Kiukaiden sijainti: Kiukaiden tarkka sijainti ei ole tiedossa, mutta yllä olevan J.V. Hirsjärven teoksen mukaan, jossa tiedot kiukaista ovat, ne sijaitsevat "Suonpään torpan ja Haaviston torpan välisessä metsässä..." ja näin ollen Kalvolan kirkolta n. 15,5 km etelälounaaseen. Haavisto ja Suonpää ovat nykyään maatiloja ja ne on merkitty nimineen peruskartalle. Tilat sijaitsevat 1,3 km:n päässä toisistaan. Peruskarttaotteelle (s. 135) on rajattu vajaan neliökilometrin laajuudelta tilojen välinen metsäalue, jossa kiukaat tietojen mukaan ovat. Suurin osa alueesta on Kutisten kylää pienemmän osan ollessa Iittalaa. - Peruskartalla 2131 02 VUOHINIEMI on myös toinen Haavisto-niminen tila (x = 6769 05, y = 2502 07), edellä mainitusta Haavistosta 2,8 km kaakkoon, mutta tämä ei ole kuitenkaan Hirsjärven tietojen Haavisto. Vanhalla venäläisellä topografisella kartalla 1:42 000 lukee nimittäin "Haavisto" ensinmainitun Haaviston tilan paikalla, mutta jälkimmäisen paikalla ei ole mitään tilusta. Lisäksi tämä jälkimmäinen Haavisto jää Suopäästä kovin kauaksi. - Inventoinnissa 1985 kiukaita ei etsitty, eikä niiden sijaintia muutenkaan selvitelty.

Kiukaiden kuvaus: Muita tietoja kiukaista ei ole kuin, että niitä on "useampia"ja, että ne ovat "vanhoja".

Ks. peruskartta s. 135

- Lisäyksiä:

KALVOLA 62

Peruskartta 2131 03 RIMMILÄ

x = 6760 68

y = 2500 48

z = 181,2

(= Tornimäen eli oletetun Haaviston Jaakon mäen laen peruskoordinaatit)

Kylä: Kutinen

Paikka: Haaviston Jaakon mäki eli oletettavasti nykyinen Tornimäki
- kiuas, luokka II

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 21.

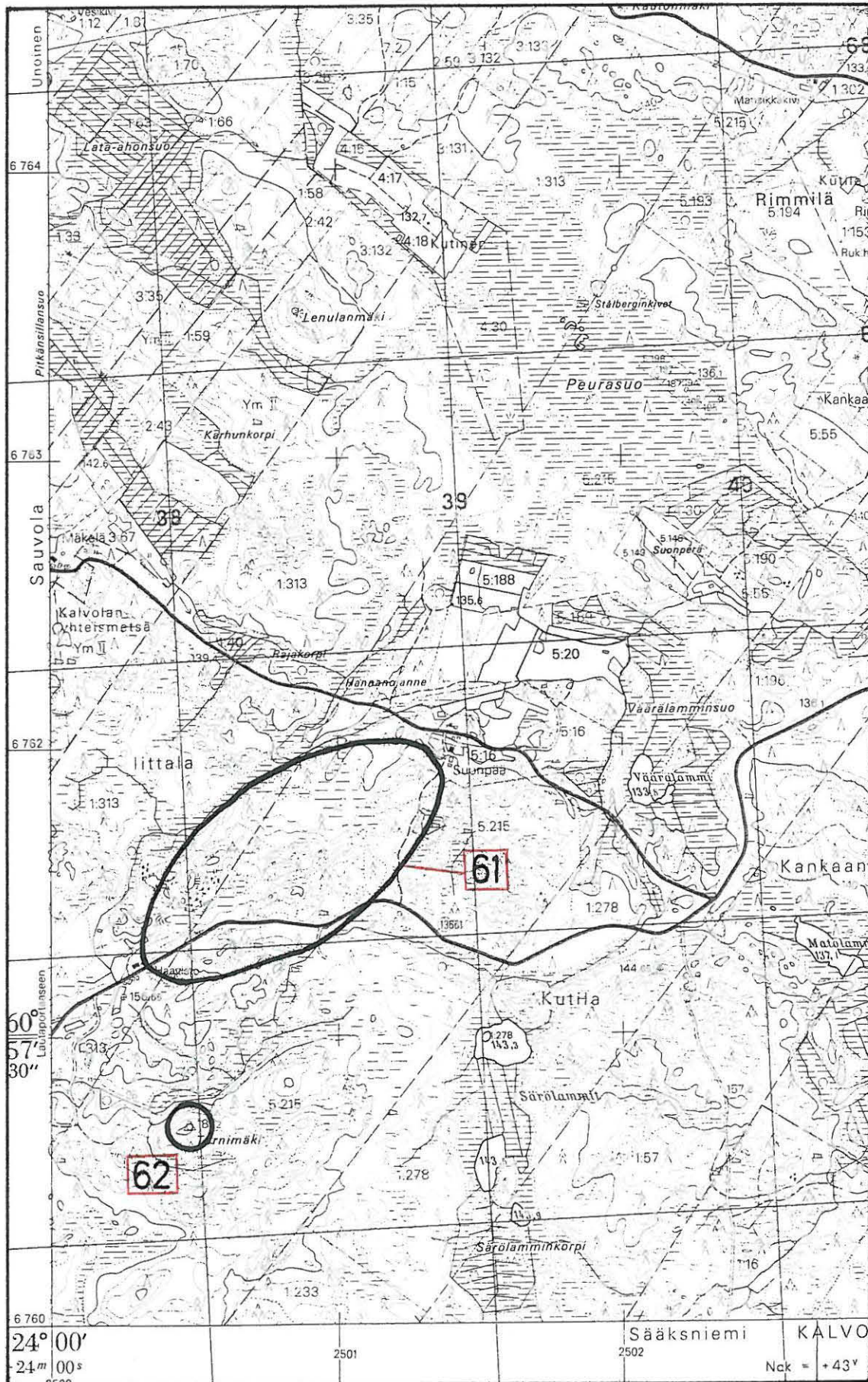
Kiukaan sijainti: Kiukaan tarkka sijainti ei ole tiedossa, mutta J.V. Hirsjärven teoksen mukaan, jossa tiedot kiukaasta ovat, se sijaitsee "...Haaviston Jaakon mäessä, noin 1/2 km Haaviston torpasta Kanajärvelle päin..." ja näin ollen Kalvolan kirkolta vajaan 17 km etelälounaaseen. Haaviston Jaakon mäki -nimistä mäkeä ei ole nykyisellä, 1979 painetulla peruskartalla tai vanhalla, 1960 painetulla peruskartalla, mutta mäki on oletettavasti kartoille merkitty, metsän peittämä, Tornimäki, Haaviston tilalta 600 m eteläkaakkoon eli täsmälleen kohti 2,5 km:n päässä, Kanajärven koillisrannalla, olevaa Kanajärven tilaa. - Peruskartalla on myös toinen Haavisto-niminen tila, joka sijaitsee Kanajärveltä 1,3 km koilliseen (pk. 2131 02 VUOHINIEMI, x = 6769 05, y = 2502 07), mutta tiedoissa ei liene kyse tästä paikasta, koska vanhalla venäläisellä topografisella kartalla 1:42 000 lukee "Haavisto" ensinmainitun Haaviston tilan paikalla, kun taas jälkimmäisen paikalla ei ole mitään tilusta. Myös kohteen KALVOLA 61:n kiukaiden tiedoista ilmenee, että kyseessä on ensinmainittu Haavisto. - Inventoinnissa 1985 kiuasta ei etsitty, eikä sen sijaintia muutenkaan selvitelty.

Kiukaan kuvaus: Kiukaasta ei ole mitään lähempiä tietoja.

Ks. peruskartta s. 135

- Lisäyksiä:

Kartan kohteet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Ote peruskartasta 2131 03 RIMMILÄ 1:20 000 (1979).

KALVOLA 63

Peruskartta 2131 03 RIMMILÄ

x = 6763 84

y = 2503 01

z = 128

(= Rimmin päärakennuksen peruskoodinaatit)

Kylä: Kutila

Löytöpaikka: Rimmi (?)

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 25.

Löydöt: Ei tallessa (?), kiviase. Tiedot löydöstä ovat yllä mainitussa J.V. Hirsjärven teoksessa: "Tammelan Myllykylässä näytti minulle eräs emäntä kiviasetta, jonka sanoi asuntoa muuttaissa tuodun Kalvolasta Rimmin torpasta, joka on Renkajärven rannalla, Kutilan kartanon alueella". Muita tietoja löydöstä ei ole ja se lienee joutunut hukkateille.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole tietoja, mutta on tietysti mahdollista, että se on jossain nyk. Rimmin tilan mailla, josta esine on peräisin. Tila sijaitsee aivan Renkajärven pohjoisosan länsirannalla, Kalvolan kirkolta 13 kilometriä etelälounaaseen. Tila nimineen on peruskartalla. - Inventoinnissa 1985 tilalla ei käyty eikä sen aluetta tutkittu.

Ks. peruskartta s. 139

- Lisäyksiä:

KALVOLA 64

Peruskartta 2131 03 RIMMILÄ

A: x = 6762 89

y = 2504 66

z = 130

(= Pelto-Kaution päärakennuksen
peruskoordinaatit)

B: x = 6763 06

y = 2504 57

z = 130

(= Ranta-Kaution päärakennuksen
peruskoordinaatit)

C: Peruskartta 2131 03 RIMMILÄ, osat

A ja C (= Kaution kylä peruskar-
toilla)Kylä: Kautio (?)Löytöpaikka: Kaution tila (?)

- rautakautinen löytöpaikka

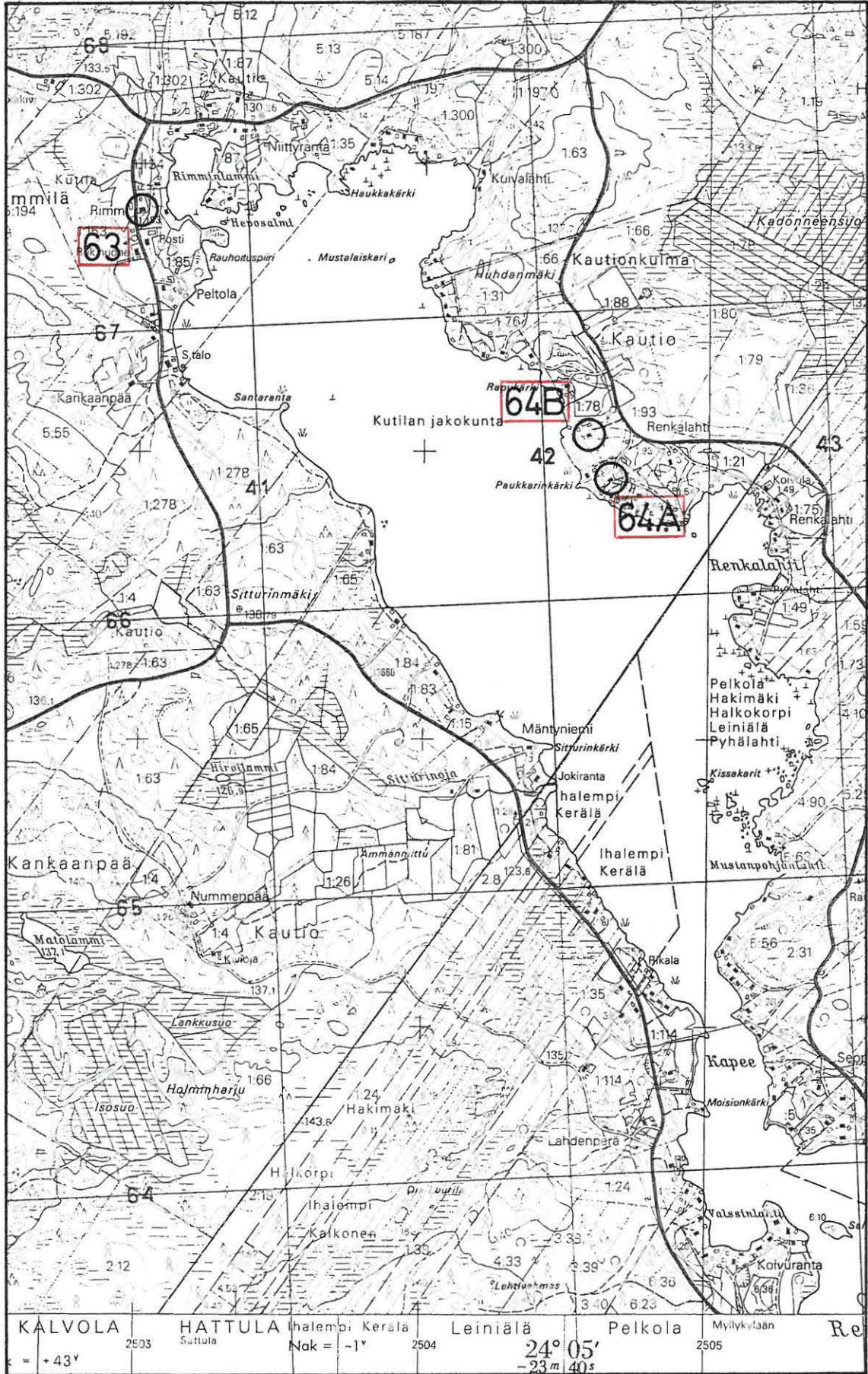
Tutkimukset: -Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943,
s. 6.Löydöt: KM 3453:22 soikea tuluskivi. Pääluettelon löytötiedot ovat: "Os-
tettu räätäli Heliniltä Rengon Ahoisista. Lienee löydetty Kalvo-
lan Kautiosta toistasataa v. sitten. Muut välivaiheet kts. Äimän
luett. Esineitä, jotka ylioppilas Frans Äimä (Aejmelaeus) Heinä-
kuulla 1897 toht. A.O. Heikelin apulaisena Hauhon kihlakunnasta
keräsi valtion kokoelmiin." Äimän luettelo, johon edellä viita-
taan, on esihist. toimiston arkistossa, kansiossa "Erikoisluette-
loita" (Frans Äimän luettelo, päivätty Helsingissä 29. p. syysk.
1897, hänen heinäkuulla 1897 Hauhon kihlakunnassa keräämistä
muinaisesineistä), ja tässä kyseisistä välivaiheista sanotaan:
"Eräs itsellinen samassa kylässä, jolta Helin oli esineen saanut,
oli löytänyt sen 30 v. sitten Juppalan talon vanhan rakennuksen
kivijalasta. Bäck tiesi sen aikoinaan tulleen Juppalan taloon
sukulaisilta Kalvolan Kautiossa, jossa se lienee löydetty ehkä
toista sataa vuotta sitten. (Kivestä on kaapattu lääkeainetta)."

Löytöpaikan sijainti: Tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa, mutta kuten löytötiedoissa sanotaan, esine lienee löydetty Kalvolan Kautiosta, ja Kautiolla tarkoitetaan joko Kaution tilaa tai sitten Kaution kylää, jossa tila on ollut. Nykyään paikalla ovat Pelto-Kaution ja Ranta-Kaution tilat, jotka sijaitsevat n. 200 m:n päässä toisistaan, Renkajärven pohjoisosan itärannalla, Kalvolan kirkolta 13,5 km etelälounaaseen ja Kalvolan ja Hattulan välisestä rajasta puolisen kilometriä luoteeseen. Tilojen nimiä ei ole nykyisellä, 1979 painetulla peruskartalla, mutta sen sijaan nimet ovat vanhalla, 1960 painetulla peruskartalla. Vanhalle venäläiselle topografiselle kartalle 1:42 000 Kaution tila on merkitty nykyisen Pelto-Kaution paikalle. Kaution kylän maa-alue on laajuudeltaan vain noin kolme neliökilometriä Renkajärven itä- ja länsipuolilla ja on kokonaisuudessaan näkyvissä peruskarttaotteella (s. 139).

Ks. peruskartta s. 139

- Lisäyksiä:

Kartan kohteet ovat irtolöytöjä.

6764

6763

6762

6761

6760

Ote peruskartasta 2131 03 RIMMILÄ 1:20 000 (1979).

KALVOLA 65

Peruskartta 2132 04 LETEENSUO

x = 6776 63

y = 513 15

z = n. 96

(= paikan peruskoordinaatit)

Kylä: Kalvolan Heinu/Hattulan Tenhola

Paikka: Kauraa(saari)

- historiallisen ajan rajamerkki, luokka I

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: A. A-n:n Rauhanlahdessa 9.8.93 päivätty kortti

K. Herra Valtionarkeologi J.R. Aspelinille, Helsinki. Esihist.
toimiston top. arkisto: Kalvola

Paikan sijainti: Rajamerkki sijaitsee Vanajanselän lounaisosassa olevan Kauraasaaren keskellä, Kalvolan kirkolta seitsemän kilometriä itään. Kauraasaari on kooltaan n. 400 x 200 m. Rajamerkki on Kalvolan Heinun ja Hattulan Tenholan kylien sekä Sääksmäen ja Hauhon kihlakuntain rajapaikka. - Inventoinnissa 1985 paikkaa ei tarkastettu.

Rajamerkin kuvaus: Ks. yllä mainittua korttia. Paikasta ei ole muita tietoja esihist. toimiston arkistossa.

Ks. peruskartta s. 149

- Lisäyksiä:

KALVOLA 66

Peruskartta 2132 04 LETEENSUO

x = 6775 50

y = 512 40

z = n. 87

(= sen mäen keskikohdan peruskoo-
dinaatit, jossa kuppikivi ole-
tettavasti alunperin on ollut)

Kylä: HeinuPaikka: Puhka

- kuppikivi KM 7317 ja sen alkuperäinen sijaintipaikka, luokka III/II?

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 12)

Kirjallisuutta: Uhrikiviä. Suomen museo N:o 1-2, 1895. Helsinki 1895.
S. 2-3.

A.M. T(allgren), Suomen uhrikivet. Kotiseutu N:o 10, 1917.
Helsinki 1917. S. 97-98, n:o 6.

Kiven alkuperäinen sijaintipaikka: Kiven alkuperäinen sijaintipaikka ei ole aivan varmasti ja täsmällisesti tiedossa, mutta se on sijainnut oletettavasti peltojen ympäröimällä viljelemättömällä, kivikkoisella mäkisaarekkeella, joka sijaitsee Puhkan talosta 200 m koilliseen ja Kalvolan kirkolta noin kuusi kilometriä itäkaakkoon. Paikka on Vanajanselän Heinunlahden länsipuolella. Mäkisaarekkeen laajuus on noin hehtaari. Kivi on ollut saarekkeen reunaosassa, tarkemmin tuntemattomassa paikassa, koska Suomen Museossa 1895 mainitaan kiven kulman pistäneen kivikkokohdan syrjästä peltoon. - Tutkimuksissa, kirjallisuudessa ja KM 7317:n luettelotiedoissa sanotaan muuten kiven olleen alunperin "Puhkan talon pohjoispuolella olevassa kivikkohaassa", ja Suomen Museo 1895:n mukaan kiven alkuperäinen sijaintipaikka on "Noin jousenmatka Puhka nimisen talon pohjoispuolella...pellossa (oleva) kiviperäinen mäkikohta,..." Tiedot tarkoittavat oletettavasti - ja melkoisen varmasti - edellä selostettua paikkaa, vaikka tämä sijaitseekin talosta koilliseen. Talon pohjoispuolella tai muuallakaan peltoalueella ei ole mitään muutakaan saarekettä, joka voisi tulla kyseeseen. Paikka on merkitty Helmer Salmon inventointikertomuksen yleiskartalle 1:100 000, mutta kartan pienen mittakaavan vuoksi siitä ei ole apua alkuperäistä sijaintipaikkaa selvitetäessä.

Ks. kiven siirtämisestä paikaltaan tutkimuksista, kirjallisuudesta ja luettelotiedoista.

Kiven kuvaus: Ks. myös edellä mainittuja lähteitä.

Inventointi 1985: Puhkassa käytiin 16. lokakuuta. Talossa ei osattu auttaa kiven alkuperäisen sijaintipaikan suhteen. Edellä kuvatulle kivikkoselle mäkisaarekkeelle kaivettiin kymmenkunta koekuoppaa, mutta mitään löydöksiä tai muitakaan merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä ei tavattu. Paikka on kyllä edelleenkin tutkimisen arvoinen. Suomen Museossa 1895 mainittuihin eräisiin kivikkoihin, joita voisi ko. kirjoituksen mukaan arvella hautaraunioiden perusteiksi, ei kiinnitetty huomiota. Paikan ympäristöä ei tutkittu inventoinnissa kuten ei Puhkan maita muualakaan.

Ks. peruskartta s. 149

- Lisäyksiä:

KALVOLA 67

Peruskartta 2132 04 LETEENSUO

x = 6777 38

y = 511 41

z = 85

(= Rauhalahden päärakennuksen
peruskoordinaatit)

Kylä: Heinu

Löytöpaikka: Rauhalahti

- rautakautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943,
s. 12.

Löydöt: KM 3003 arapialainen raha tinasta/väärennös. Löydetty Rauhalahden
maasta Kalvolassa. S.M.Y:n pöytäk. 10/X 94. Prof. Eliel Aspelinin
lahjoittama.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikan sijaintia Rauhalahden tilan alueella
ei tiedetä, mutta tila sijaitsee Kalvolan kirkolta runsaat viisi kilomet-
riä itäkoilliseen, Vanajanselän Heinunlahden länsirannalla. Tila on nimi-
neen peruskartalla. - Helmer Salmon inventointikertomuksessa esine maini-
taan vain hyvin lyhyesti ja luettelonomaisesti, ja koska siinä ei selvi-
tetä löytöpaikan tai Rauhalahden tilan sijaintia, kertomusta ei ole luet-
tu tutkimukseen löytöpaikan suhteen.

Inventointi 1985: Rauhalahdessa käytiin 17. syyskuuta. Löydöstä tai löy-
töpaikasta ei tiedetty tilalla mitään. Tilan alueita ei tarkastettu.

Ks. peruskartta s. 149

- Lisäyksiä: Ks. seur. sivua

Lisäyksiä:

Pääluettelon marginaaliin on lisätty löydön KM 3003 kohdalle lyijykynällä "rahakammio". Allekirjoittanut otti rahan suhteen yhteyden erikoistutkija Tuukka Talvioon Kansallismuseon rahakammioon 30.1.1992. Talvion mukaan rahaa ei ole kuitenkaan rahakammiossa (ainakaan identifioitavissa olevana). Talvio sanoi myös, että Pekka Sarvaan käydessä läpi maamme arabialaiset rahat n. 20 vuotta sitten rahaa ei löytynyt. Raha ei esiinny Talvion mukaan myöskään Beatrice Granbergin teoksessa Kufiska myntfynd i Finland. Rahaa ei ole löytynyt museoviraston esihistorian toimiston rautakauden makasiinista joulukuussa 1991 ja tammikuussa 1992 allekirjoittaneen kerätessä aineistoa Iittalan lasimuseoon Kalvolaan suunnitteilla olevaan näyttelyyn. SMY:n pöytäkirjassa, johon pääluettelossa viitataan, rahasta on vain lyhyt maininta 18 pykälän lopussa: "Prof. E Aspelin: "väärennetty arapialainen raha, löyd. Rauhalahdella Kalvolassa". Allekirjoittanut ei ole löytänyt rahasta tietoja myöskään esihist. toimiston verifikaateista, samoin siitä ei ole valokuvanegatiivia esihist. toimiston kokoelmissa.

Helsingissä 4.2.1992

Jyri Saukkonen

KALVOLA 68

Peruskartta 2132 04 LETEENSUO

x = 6778 27

y = 510 39

z = n. 104

(= arvioidun, mahdollisesti melko likimääräisen löytöpaikan peruskoodinaatit)

Kylä: HeinuLöytöpaikka: Saaren tilan metsä

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943, s. 4.

Löydöt: KM 6680:4 kourutaltoa. Löytänyt n. 20 v. sitten vanha vaari Kalle Samulinpoika Saaren sotilastalon metsästä karjaa etsiessään. Paikka on Mikkolan torpasta n. 1/2 km N (Heinun kl.). Esine oli ollut maanpinnalla. Edellä olevien pääluettelotietojen lisäksi löytöpaikasta lukee verifikaateissa: "...sanoi huomanneensa sanotun esineen tasaisella kentällä, josta sanoi ottaneensa ylös, maanlaatu on löytöpaikalla tasaista ja ruohosta ketoo päällä, jonka alla on ruskeaa hiekkasoraa hyvin syvään maan sisään, löytöpaikalla on isoo kuusimetsää, muinaisesine oli löytäissä lappeellaan maan päällä...Saaren sotilastaloon on löytöpaikasta 2 kilometriä ja Sääksmäen pitäjän rajaan on löytöpaikasta arviolta 4 kilometriä, löytöpaikasta on Vanajanselän rannalle 1 kilometri." Mikael Salmisen 8/7 1914 Smk:sta 50:- myymiä esineitä.

Löytöpaikan sijainti: Yllä olevien tietojen mukaisesti määritetty, mahdollisesti kuitenkin melko likimääräinen löytöpaikka, sijaitsee ent. Mikkolan torpasta, nyk. Mikkolan tilasta, 1/2 km pohjoiseen ja näin ollen Kalvolan kirkolta 4,5 km itäkoilliseen. Löytötiedoissa sanotaan myös löytöpaikan olevan Saaren sotilastalon metsässä, ja peruskartan mukaan arvioitu löytöpaikka sijaitsee edelleenkin nyk. Saaren tilan (RN:o 12:24) metsässä; Saaren tila sijaitsee Mikkolasta 2,2 km kaakkoon (x = 6775 90, y = 511 66). - Helmer Salmon inventointikertomuksesta ilmenee Mikko-

lan torpan olevan Heinun kylän nyk. Mikkolan tila, mutta koska kertomuksessa ei selvitetä lähemmin löytöpaikan sijaintia, kertomusta ei ole luettu tutkimuksiin löytöpaikan suhteen.

Inventointi 1985: Mikkolan tilalla käytiin 17. syyskuuta, jolloin vanha-isäntä vahvisti Mikkolan olevan ent. Mikkolan torppa. Esineestä tai tarkemmasta löytöpaikasta isännällä ei ollut mitään tietoa. Arvioitua löytöpaikkaa tai sen ympäristöä ei inventoinnissa tarkastettu.

Ks. peruskartta s. 149

- Lisäyksiä:

KALVOLA 69

Peruskartta 2132 04 LETEENSUO

x = 6778 93

y = 510 45

z = 86

(= löytöpaikan peruskoordinaatit)

Kylä: HeinuLöytöpaikka: Kolari

- kivikautinen asuinpaikka, luokka II

Maanomistaja 1986: Seppälä, Kari

Os. Kavallinkuja 9, 02710 ESPOO

Tila: Kolari RN:o 11:00 (1986)/12:11 (peruskartalla)

Tutkimukset: Sakari Pälsi 1934, tarkastus

Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 2)

Muita arkistolähteitä: Kalvolan kiinteät esihistorialliset muinaisjäännökset, n:o 15. Kanta-Hämeen seutukaavaliitto, muinaisjäännösluetteloita. Museovirasto, esihistorian toimisto.Löydöt: KM 9399 poikkikirves. Löytänyt koululainen Antamo Voionmaa 7/6 1931. Ks. tarkempia löytötietoja pääluettelosta ja Sakari Pälsin tarkastuskertomuksesta. Ks. myös verif. Löytäjän 7/9 1931 myymä esine.KM 10007 hiiliä ja nokimaata (sekä ikkunaruudun kapp.), hiilenkappale, lehtipuuta, alkuperäisessä esineessä on ollut nuoranlovi, josta osa on säilynyt hiilessä. Sakari Pälsin 1934 liedestä I ottamasta maanäytteestä. Ks. tarkempia tietoja pääluettelosta, Pälsin kertomuksesta ja prof. Voionmaan muistiinpanosta verifiikaateissa.Paikan sijainti: Asuinpaikka sijaitsee Vanajanselän länsirannalla, Kalvolan kirkolta noin viisi kilometriä lähinnä koilliseen. Paikalla havaitut kaksi liettä sekä KM 9399:n löytöpaikka ovat enintään n. 10-15 m:n etäisyydellä toisistaan, aivan Kolarin huvilan eteläpuolella, n. 20-30 m:n päässä huvilasta, ks. yleiskarttaa s. 148. Asuinpaikan laajuus ei ole kuitenkaan tiedossa.Paikan kuvaus: Paikka on nykyään huvilan piha-alueen reunaa, molemmat

liedet ovat ehkä jopa pihanurmikon puolella. Puutarha-alue, josta KM 9399 on löydetty, on sen sijaan kesantoaluetta, jossa maanpinta on monissa kohdin näkyvissä harvan kasvillisuuden alla. Muuten paikka on säilynyt ennallaan sitten 1930-luvun. Inventoinnissa 1985 kesantoalueelle kaivetussa löydöttömissä koekuopissa maaperä oli pehmeää ja kivetöntä. Päällimmäisenä olleen n. 35-40 cm:n vahvuisen multakerroksen alta tuli vastaan puhdas, hieno, keltainen hiekka. Ks. myös Sakari Pälsin kertomusta paikan suhteen.

Inventointi 1985: Paikka tarkastettiin 17. syyskuuta; edellä on jo esitetty tarkastuksen tulokset. Lisäksi tarkastettiin Vanajaveden kuivilla olevaa rantahiekkaa huvilatontin kohdalla, n. 6-7 m asuinpaikkaa alempana, mutta mitään löydöksiä ei hiekan pinnalla havaittu. Muita tutkimuksia ei ympäristössä tehty.

Ks. yleiskartta s. 148 ja peruskartta s. 149

- Lisäyksiä:

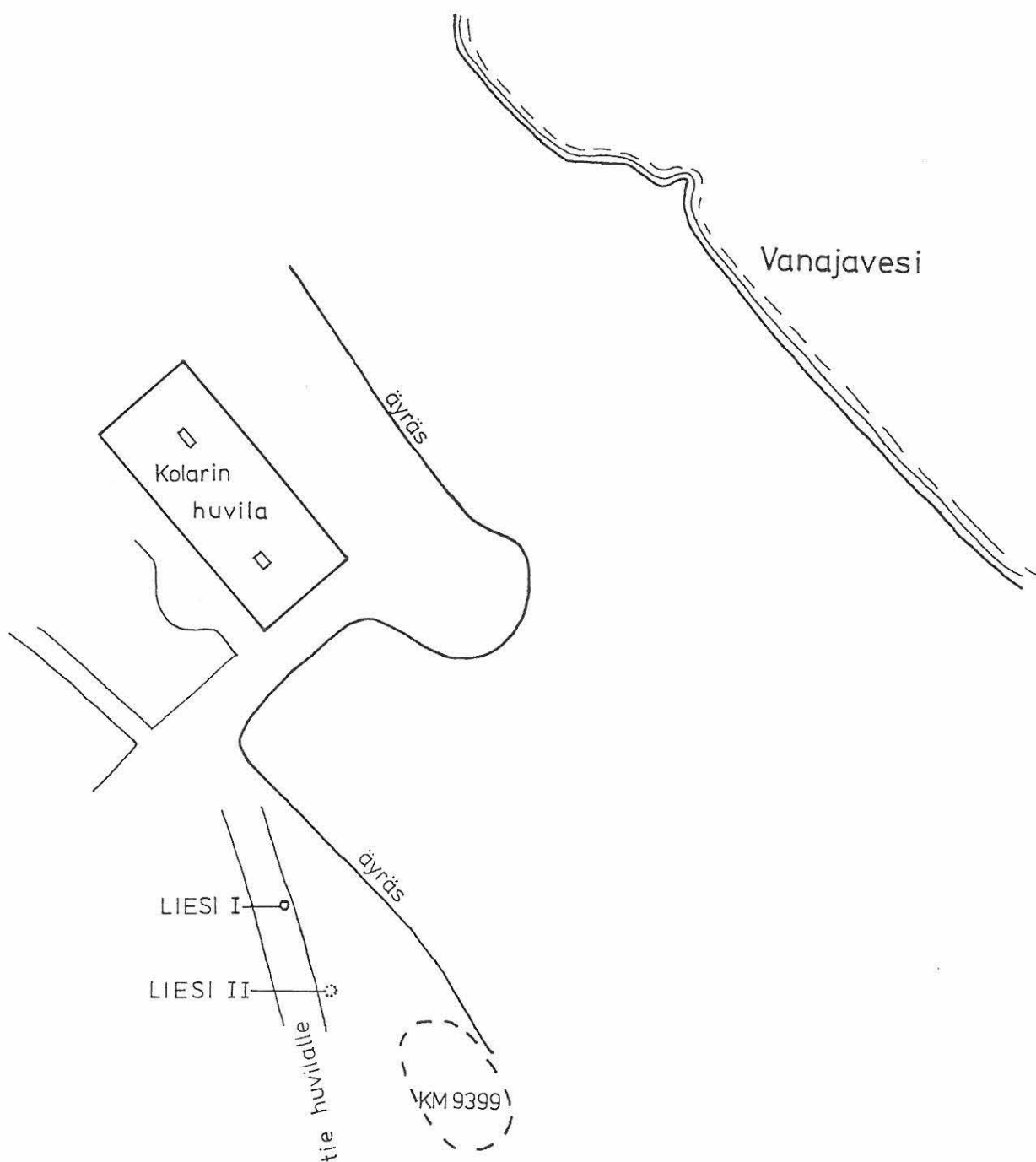
Kohde KALVOLA 69, Heinu, Kolari
- kivikautinen asuinpaikka

Yleiskartta 1:400 0 4 8 12 m

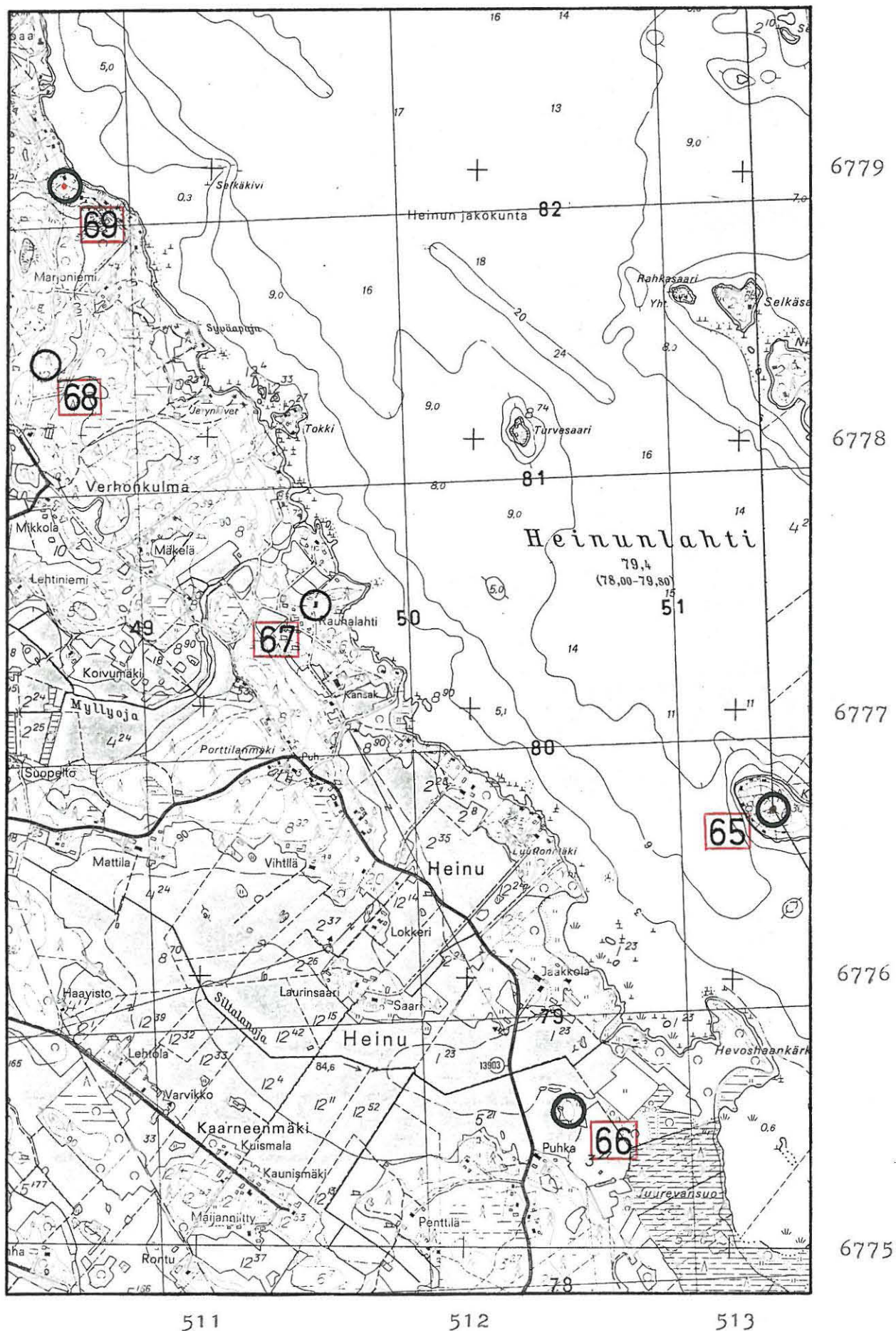

Karttapohjana käytetty pienennettyä kopiota Sakari Pälsin yleiskartasta (kartta n:o 4) 1:200 1934. - Kartalle lisätty katkoviivalla se alue, josta poikkikirves KM 9399 on löydetty verifikaattien karttaluonnoksen perusteella.

Piirt. Jyri Saukkonen

Kartan kiinteät muinaisjäännökset on merkitty 1 mm:n ja irtolöydöt 0,5 mm:n tussilla.

Ote peruskartasta 2132 04 LETEENSUO 1:20 000 (1976, päällepainatus 1982).

KALVOLA 70

Peruskartta 2113 12 MÄYRÄ, osa B

x = 6765 00 - 6766 30

y = 2493 00 - 2494 50

(= se alue peruskartalla, missä
kiukaat oletettavasti ovat)

Kylä: Niemi

Paikka: (?)

- kiukaita, luokka II

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Edv. Mikkola. Lisäystä kirjoitukseen Totta ja tarua Kalvolan ja Tammelan tanhuvilta. Liuska 3. Esihist. toimiston top. arkisto.

Kiukaiden sijainti: Kiukaiden tarkka sijainti ei ole tiedossa, mutta yllä olevan Edv. Mikkolan kirjoituksen mukaan, jossa tiedot niistä ovat, kiukaat sijaitsevat "N. 2 km Mäyrän kylästä ns. Vuoreen päin..." ja näin ollen Kalvolan kirkolta n. 16-17 km lounaaseen. Aluetta, jossa kiukaat tietojen perusteella ovat, rajoittavat yllä mainitut koordinaattilinjat. Alueen laajuus on n. 1,5 km² ja se on suurimmaksi osaksi metsä- ja suo- maastoa. Aluetta ei ole merkitty inventointikertomukseen peruskarttaot- teelle, mutta se näkyy peruskarttaotteella s. 35. Alueen eteläosassa on Liipattukallio (kohde KALVOLA 5) ja alueella ovat myös paikannimet Vuorenkangas, Myllylänkorpi ja Löyttysuo. - Tietojen Mäyrä on peruskartan Mäyrä-niminen seutu yllä kuvatun alueen eteläosasta noin kilometrin ete- lään (pk. 2113 12 MÄYRÄ, osa A, ruutu 6763-6764/2493-2494) ja Vuori tar- koittaa peruskartan Vuorenkylä-nimistä seutua Mäyrästä kolme kilometriä pohjoiskoilliseen (pk. 2113 12 MÄYRÄ, osa B, ruudut 6766-6767/2493-2495). - Inventoinnissa 1985 kiukaita ei etsitty, eikä niiden sijaintia muuten- kaan selvitelty.

Kiukaiden kuvaus: Kiukaista ei ole mitään lähempiä tietoja.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 71

Peruskartta 2113 12 MÄYRÄ, osa B,
ruudut 6765-6767/2490-2492 (= Uur-
taanjärvi peruskoordinaatistossa)

Kylä: Taljala, Niemi tai Paakkonen

Löytöpaikka: Uurtaanjärvi 1

- ajoitukseltaan tuntematon ruuhien ja ruuhien osien löytöpaikka tai -paik-
koja

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: T.I. Itkonen, Suomen ruuhet. Kansatieteellinen arkisto
V:1. Forssa 1942. S. 12.

Löytöpaikan sijainti: Ruuhia ja ruuhien osia on löydetty Uurtaanjärvestä,
mutta löytöpaikka tai -paikat siellä eivät ole tarkemmin tiedossa. Noin
1,5 km²:n laajuinen Uurtaanjärvi sijaitsee Kalvolan kirkolta 18,5 km
lounaaseen, aivan kunnan länsiosassa, puoliksi Kalvolan ja puoliksi Urja-
lan alueella. Järven itäpuoli on siis Kalvolaa. Kalvolan osalta järven
rantamat ovat yllä lueteltujen kolmen kylän aluetta. - Tiedot ruuhista
ovat yllä mainitussa teoksessa, jossa se mainitaan kohteen KALVOLA 72:n
ruuhen jälkeen lyhyesti: "löydetty muitakin ruuhia ja r:n osia". Kohteen
KALVOLA 72:n ruuhi on löydetty Uurtaanjärven rantaletosta, Kuurilan kar-
tanon maalta, paikasta, jonka tarkka sijainti ei ole tiedossa. Itkosen
teoksesta ei ilmene siten, onko oheisen kohteen ruuhet ja niiden osat
löydetty samasta paikasta kuin kohteen KALVOLA 72:n ruuhi, vaiko ylipää-
tään jostain Uurtaanjärvestä tai sen rantamilta. - Inventoinnissa 1985
löytöpaikkoja ei selvitelty.

Ruuhien kuvaus: Muita tietoja ei ole kuin jo yllä siteerattu "ruuhia ja
ruuhien osia".

- Lisäyksiä:

KALVOLA 72

Peruskartta 2113 12 MÄYRÄ, osa B,
ruudut 6765-6767/2490-2492 (= Uur-
taanjärvi peruskoordinaatistossa)

Kylä: Taljala, Niemi tai Paakkonen

Löytöpaikka: Uurtaanjärven rantaletto Kuurilan kartanon maalla
- ajoitukseltaan tuntematon yksipuisen ruuhan löytöpaikka

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: T.I. Itkonen, Suomen ruuhet. Kansatieteellinen arkisto
V:1. Forssa 1942. S. 12.

Löytöpaikan sijainti: Tiedot löydöstä ovat yllä mainitussa teoksessa, jonka mukaan ruuhi on löydetty Kalvolasta, Mäyrän kylästä, Kuurilan kartanon maalta, Uurtaanjärven rantaletosta 1934, mutta löytöpaikan tarkasta sijainnista ei ole tietoja. Noin 1,5 km²:n laajuinen Uurtaanjärvi sijaitsee Kalvolan kirkolta 18,5 km lounaaseen, aivan kunnan länsiosassa, puoliksi Kalvolan ja puoliksi Urjalan alueella. Järven itäpuoli on siis Kalvolaa. Kalvolan osalta järven rantamat ovat yllä lueteltujen kolmen kylän aluetta; Itkosen mainitsema Mäyrän kylä ei ole virallinen kylä, mutta sen niminen seutunimi on peruskartalla Uurtaanjärvestä kolmisen kilometriä kaakkoon. Peruskartan mukaan järven rantamilla ei ole enää Kuurilan kartanon maita (RN:o 1:60), jonka alueelta ruuhi on siis aikoihin löydetty. Järven ranta-alueet Kalvolan puolella ovat melkein kauttaaltaan suota, joten tiedosta, että löytöpaikka on rantalettoa, ei ole myöskään apua sijainnin määrittämisessä - Inventoinnissa 1985 löytöpaikkaa ei selvitelty.

Ruuhien kuvaus: Kyseessä on yksipuinen ruuhi, ks. tarkempia tietoja ruuhesta Itkosen teoksesta. Ainakin 1942 ruuhi on ollut Juho V. Alhaisen hallussa.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 73

Peruskartta 2113 12 MÄYRÄ, osa B,
ruudut 6765-6767/2490-2492 (= Uur-
taanjärvi peruskoordinaatistossa)

Kylä: Taljala, Niemi tai Paakkonen

Löytöpaikka: Uurtaanjärvi 2

- kolmipuolen ruuhan löytöpaikka

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: T.I. Itkonen, Suomen ruuhet. Kansatieteellinen arkisto
V:1. Forssa 1942. S. 80.

Löytöpaikan sijainti: Tiedot löydöstä ovat yllä mainitussa teoksessa, jonka mukaan ruuhi on löydetty Kalvolasta, Uurtaanjärvestä, mutta tarkasta löytöpaikasta järvessä ei ole tietoja. Noin 1,5 km²:n laajuinen Uurtaanjärvi sijaitsee Kalvolan kirkolta 18,5 km lounaaseen, aivan kunnan länsiosassa, puoliksi Kalvolan ja puoliksi Urjalan alueella. Järven itäpuoli on siis Kalvolaa. Kalvolan osalta järven rantamat ovat yllä lueteltujen kolmen kylän aluetta. - Inventoinnissa 1985 löytöpaikkaa ei selvitetty.

Ruuhien kuvaus: Kyseessä on kolmipuolinen ruuhi, ks. tarkempia tietoja Itkosen teoksesta. Itkosen mukaan ruuha säilytetään Forssan museossa.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 74

Peruskartta 2114 10 LONTILA, osat
C ja D, ruudut 6773-6776/2496-2498
(= Vehkojan alue peruskoordinaatis-
tossa)

Kylä: Luultavasti Taljala tai Niemi

Löytöpaikka: Henrik Korskijan pelto
- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943,
s. 5.

Löydöt: KM 2950:8 kirves. Löydetty Vehkojan kylästä torpp. Henrik Korski-
jan pellosta. Salomon Wilskmanin lähetys 10 p. helmikuuta 1894.

Löytöpaikan sijainti: Esineen löytöpaikkaa eli Henrik Korskijan pellon
sijaintia ei tiedetä, mutta tietojen perusteella se sijaitsee jossain
arviolta noin neliökilometrin tai parin laajuisella Vehkojan alueella,
Kalvolan kirkolta n. 9 km länsilounaaseen. Vehkouja ei ole siis viralli-
nen kylä, vaikka sitä kyläksi löytötiedoissa sanotaankin, vaan seutu(ni-
mi), ja kylä lienee joko Taljala tai Niemi. - Helmer Salmo mainitsee
esineen lyhyesti inventointikertomuksessaan luetellessaan Kalvolan kivi-
kautiset irtolöydöt, mutta koska Salmo ei selvitä kertomuksessaan löytö-
paikan tai Vehkojan sijaintia, kertomusta ei ole luettu tutkimusten jouk-
koon löytöpaikan suhteen. Salmo mainitsee kuitenkin lyhyesti, että Henrik
Korskija on kuollut v. 1943. - Inventoinnissa 1985 löytöpaikkaa ei selvi-
telty.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 75

A: Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6773 62

y = 508 41

z = 92,5

(= Ylikartanon päärakennuksen
peruskoordinaatit)

B: Peruskartta 2132 01 KALVOLA,

osa C, ruudut 6773-6775/507-508

ja ruutujen 6773-6775/508-509

länsipuoli (= Kutilan kylän kes-
kusalue peruskoordinaatistossa)

Kylä: Kutila

Paikka: "Kutila Herregård"

- "jättehögar", ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan tuntemattomia, luok-
ka II

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: C.A. Gottlund, Antiquariska Anteckningar I. Nylands
och Tavastehus Län. S. 257, n:o 1 ja Antiquariska Samlingar.
I. S. 37, n:o 214. Museoviraston kirjasto.

Löydöt: -

Paikan sijainti: Paikan tarkka sijainti ei ole tiedossa, mutta yllä mai-
nittujen ns. Gottlundin kokoelmien mukaan kohteiden, joista Gottlund
käyttää nimitystä "jättehögar", sijaintipaikka on "Kutila Herregård"
eli Kutilan kartano. Kartanon varma sijainti ei ole tiedossa, mutta ky-
seessä on oletettavasti peruskartan nykyinen Ylikartanon tila, joka sijait-
see Äimäjärven länsirannalla, Kalvolan kirkolta 3,4 km kaakkoon. Kutilan
kartanoa ei ole, ainakaan nimenä, nykyisellä 1976 painetulla peruskartal-
la eikä vanhalla, 1956 painetulla peruskartallakaan. Sen sijaan vanhalla
venäläisellä topografisella kartalla 1:42 000 on Ylikartanon paikalla
T. Kutila, eikä muualla ympäristössä näytä olevan muuta kyseeseen tulevaa
tilusta. Koska asia ei ole kuitenkaan varma ja koska kohteet voivat olla
etäälläkin Ylikartanosta, on yllä ilmoitettu myös noin kahden km²:n laa-
juisen Kutilan kylän keskusalueen, jossa Ylikartano on, sijainti peruskoor-
dinaatistossa. - Ylikartanon maalla on rautak. kohde KALVOLA 49 (kalmis-

to- tai asuinpaikka-alue) ja aivan lähellä rautak. kohde KALVOLA 50 (12 röykkiötä). - Inventoinnissa 1985 "Kutila Herregårdia"/Kutilan kartanoa ei selvitelty.

Kohteiden kuvaus: Gottlund kirjoittaa: "...där finnes 3 väl ej höga men ganska vida jättehögar, nära invid hvarandra". Lähempiä tietoja ei ole.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 76

Peruskartta 2132 01 KALVOLA, osa A,
ruudut 6772-6775/502-504 (= Keihäs-
järvi peruskoordinaatistossa)

Kylä: Kutila, Saviniemi, Taljala, Kalvolan yhteismetsä, Niemi tai Unoinen

Löytöpaikka: Keihäsjärvi (Kankaisten kartanon maata)

- ajoitukseltaan tuntematon yksipuisen ruuhan keulan löytöpaikka

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: T.I. Itkonen, Suomen ruuhet. Kansatieteellinen arkisto
V:1. Forssa 1942. S. 11.

Löytöpaikan sijainti: Tiedot löydöstä ovat yllä mainitussa teoksessa, jonka mukaan löytö on tavattu 1911 Kankaisten kartanon maalta Keihäsjärvestä, mutta tarkasta löytöpaikasta n. 1,5 km:n pituisessa ja 0,5 km:n levyisessä Keihäsjärvessä ei ole tietoja. Järvi sijaitsee Kalvolan kirkolta neljä kilometriä lounaaseen ja Kankaisten kartanosta 5,5 km länteen. Peruskartan tilusnumeroiden mukaan Kankaisten kartanolla ei olisi enää maata Keihäsjärvellä, mutta kylänrajojen ja tilusnumeroiden perusteella löytöpaikka saattaisi sijaita jossain järven eteläosissa. - Inventoinnissa 1985 löytöpaikkaa ei selvitelty.

Löydön kuvaus: Kyseessä on ollut yksipuisen ruuhan keula. Osan pituus oli kaksi metriä. Muita tietoja Itkosella ei löydöstä ole, joten esim. sen kohtalo löytymisen jälkeen ei ole tiedossa.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 77

Peruskartta 2131 03 RIMMILÄ

x = 6762 74

y = 2502 74

z = n. 135

(= "kivikasojen" ehkä hyvinkin
likimääräisen paikan peruskoo-
dinaatit)

Kylä: Kutinen tai Kutila

Paikka: Ison Kartanon metsä

- ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan tuntemattomia "ikivanhoja kivikaso-
ja", luokka II

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: KM 9310:n verifikaateissa oleva Mikael Salmisen
tieto, jonka on myös erillisenä tiedonantona esihist. toimis-
ton top. arkistossa.

Löydöt: -

Paikan sijainti: Paikan tarkka sijainti ei ole tiedossa, mutta yllä mai-
nittujen arkistolähteiden mukaan se sijaitsee "Ison Kartanon metsässä",
KM 9310:n löytöpaikalta, joka on Iittalan kylän Patamon talon luona,
arviolta viisi kilometriä itään ja näin ollen Kalvolan kirkolta n. 14
km etelälounaaseen. Alue on Renkajärven länsipuolista metsä- ja suoaluet-
ta. Patamon talosta täsmälleen viisi kilometriä itään oleva paikka sattuu
olemaan suota, ja onkin ilmeistä, että tietojen etäisyys Patamon talosta
voi olla hyvinkin likimääräinen. Iso Kartano, jonka metsää paikka on
tietojen mukaan (ainakin ennen ollut), tarkoittaa ehkä Kutilan kylän
Ylikartanoa, joka sijaitsee Kalvolan kirkolta 3,4 km kaakkoon (Pk. 2132
01, x = 6773 63, y = 508 41). Sekä nykyisten, 1976 ja 1979 painettujen
peruskarttojen, että vanhojen, 1956 ja 1959 painettujen peruskarttojen,
mukaa sillä alueella, jossa paikka on, ei ole Ylikartanon (RN:o 1:55)
maata. Patamon talosta viisi kilometriä itään oleva paikka on Kutisten
kylän alueella, n. 100 m:n päässä Kutisten ja Kutilan rajasta, mutta
ko. paikka voi olla hyvinkin Kutilan kylän puolella. Koska paikan sijain-
ti voi olla hyvinkin likimääräisesti tiedossa, kohdetta ei ole merkitty
peruskarttaotteelle oheiseen inventointikertomukseen. - Inventoinnissa
1985 paikan sijaintia ei selvitelty.

Kohteiden kuvaus: Kohteista tiedoissa sanotaan: "...ikivanhoja kivikasoja useampia lähellä toisiaan, joitten päälle on kasvanut sammalta...; paikkakunnalla tietävät kertoa, että niissä on asunut pakolaisia ison vihan aikana". Muita tietoja ei ole.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 78

A: Peruskartta 2113 12 MÄYRÄ osat
A-D, 2114 10 LONTILA osat A, C
ja D, 2131 03 RIMMILÄ osa B sekä
2132 01 KALVOLA osat A ja B (= Niemen kylä peruskartoilla)

B: Peruskartta 2131 01 KALVOLA
x = 6776 98
y = 503 62
(= Niemen kartanon päärakennuksen peruskoordinaatit)

Kylä: Mahdollisesti Niemi

Paikka: Ristikuusenmaa

- "5 a 6 jättekast", ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan tuntemattomia, luokka II

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: C.A. Gottlund, Antiquariska Anteckningar I. Nylands och Tavastehus Län. S. 257, n:o 5. Museoviraston kirjasto.

Paikan sijainti: Tiedot paikasta ovat yllä mainitussa C.A. Gottlundin muistiinpanoissa, joiden mukaan jäännökset, joista Gottlund käyttää nimitystä "jättekast", sijaitsevat "Niemis gård...på Ristikuusenmaa...". Ristikuusenmaa-nimisen paikan sijainti ei ole kuitenkaan tiedossa; sen nimistä paikkaa ei ole Niemen kylän alueella 1980, 1979 ja 1976 painetuilla nykyisillä peruskartoilla tai 1960, 1959 ja 1956 painetuilla vanhoilla peruskartoilla. Kuten Gottlundin tiedoista ilmenee, paikka on ainakin viime vuosisadalla ollut Niemen kartanon maata, joten on mahdollista, että paikka on nykyään Niemenkylää (peruskartalla Niemi). - Inventoinnissa 1985 paikan sijaintia ei selvitelty.

Kohteiden kuvaus: Paikalla olevista jäännöksistä Gottlund kirjoittaa:

"...finnes 5 a 6 jättekast, hvilka här kallas jättiläisten työsiat äfven som på flera andra ställen. Också finnas der flere gropar. (28/1 59)."

Muita tietoja ei ole.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 79

Peruskartat 2113 09 VÄLKKILÄ osa D,
2113 12 MÄYRÄ osa B, 2117 07 KYLMÄ-
KOSKEN ASEMA osa C ja 2114 10
LONTILA (= Lintumaan kylä peruskar-
toilla)

Kylä: Lintumaa (?)

Löytöpaikka: (?)

- kivikautinen (?) löytöpaikka

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäänöksiä Tammelan kihlakunnassa.
Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja
XVIII 1949. Forssa 1949. S. 25.

Löydöt: Ei tallessa, kiviase. Tiedot löydöstä ovat yllä mainitussa J.V.
Hirsjärven teoksessa: "Lintumaan kylässä oli ollut ennen kiviase,
muttei ollut enää tallella". Muita tietoja löydöstä ei ole. Esi-
neen kivikautisuutta ei voitane pitää varmana.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole mitään tietoja, mutta se voi
hyvinkin olla jossain Lintumaan kylässä, jossa esinettä on säilytetty-
kin. - Hirsjärven teksti on teoksen painovuodesta huolimatta 1890-luvul-
ta, joten inventoinnissa 1985 asia ei vaatinut selvityksiä.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 80

Peruskartat 2114 10 LONTILA, osat
C ja D sekä 2132 01 KALVOLA, osat
A ja B (= ne peruskartat osineen,
joiden alueella löytöpaikka ja
raunio tietojen mukaan ovat)

Kylä: Oletettavasti Kuurila, Niemi tai Taljala

Löytöpaikka: (?)

- kivikautinen (?) löytöpaikka sekä ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan
tuntematon kiviraunio (kivikasa), luokka II/III

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnas-
sa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikir-
ja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 25.

Löydöt: Ei tallessa (?), kiviase. Tiedot löydöstä ovat yllä mainitussa
teoksessa: "Torppari Kalle Kaarela oli löytänyt v:n 1850 paikoil-
la Taljalan ja Ohtisten kylän väliltä kivikautisen kiviaseen,
joka kertomuksesta päättäen tuntui olevan poikkikirves. Sen oli
myynyt Niemen torpparille Hessulle, joka muutti Tammelan Viksber-
giin." Muita tietoja paikasta ei ole. Kiviaseen kivikautisuus
ei liene varma, vaikka Hirsjärvi epäileekin sitä poikkikirveeksi.

Löytöpaikan ja raunion (kivikasan) sijainti: Tarkka paikka ei ole tiedos-
sa, koska tiedoissa sanotaan vain, että paikka on Taljalan ja Ohtisten
kylän välillä. Taljalan kylän keskusalue, jota tiedoissa varmastikin
tarkoitetaan, sijaitsee Äimjärven luoteispään länsipuolella, Kalvolan
kirkolta n. 3,5 km länteen (Pk. 2132 01 KALVOLA, osa B); Ohtinen puoles-
taan ei ole virallinen kylä, vaan tiedoissa tarkoitetaan Ohtinen-nimistä
seutua Kuurilan ja Niemen kylän alueella (Pk. 2114 10 LONTILA, osa
C), Taljalan keskusalueelta n. 6,5 km lounaaseen ja Kalvolan kirkolta
9 km myös lähinnä lounaaseen. Löytöpaikka ja raunio ovat siis näiden
alueiden välillä, jossain yllä lueteltujen peruskarttaosien ja kylän
alueella. Alue on lähes kauttaaltaan metsä- ja suomaastoa.

Raunion (kivikasan) kuvaus: Muita tietoja ei ole kuin yllä siteerattujen tietojen maininta "kivikasasta". Raunion ajoitus ja tarkoitus sekä suhde löytöön jäävät näin olle avoimiksi.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 81

Peruskartat 2132 01 KALVOLA osa
D ja 2132 04 LETEENSUO osa A ja B
(= ne peruskartat osineen, joiden
alueella löytöpaikka on)

Kylä: (?)

Löytöpaikka: (?)

- historiallisen ajan löytöpaikka

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 2883 jauhin- l. käsikivet. Löydetyt metsäniityltä Kalvolassa, 3 kilometrin paikoilla Vanajaveden rannalla olevasta Hiidenkallio-nimisestä rajapaikasta. Herra F.A. Söderholmin lahjoitus. S.M.Y:sen pöytäk. 24/III 1893. (SMY:n pöytäkirjassa, johon edellä viitataan, löydön sanotaan olevan "epätietoiselta ajalta". Esihist. toimiston arkistossa löytö on rautakauden lappuluettelossa, jonka kortissa viitataan SMYA XIII:n (Theodor Schwindt, Tietoja Karjalan rautakaudesta ja sitä seuraavilta ajoilta...) taulun 56 kuvaan 522. Kyseessä on kaikesta huolimatta varmastikin hist. ajan löytö).

Löytöpaikan sijainti: Metsäniitty, jolta jauhin- eli käsikivet on tavattu, sijaitsee tietojen perusteella Kalvolassa, kolmen kilometrin päässä Vanajaveden rannalla olevasta Hiidenkallio-nimisestä rajapaikasta, mutta paikan tarkka sijainti ei ole tiedossa, kuten ei myöskään Hiidenkallio-nimisen rajapaikankaan. Vanajaveden rantaa on Kalvolan alueella Vanajanselän lounaisosassa noin 6-7 kilometriä, pois lukien Lahisten kylän, joka on ent. Sääksmäkeä. Löytöpaikka on tämän ranta-alueen länsipuolella. Alue on Kalvolan itäosaa. - Hiidenkallio-nimeä ei ole nykyisillä, 1976 painetuilla peruskartoilla, kuten ei myöskään vanhoilla 1956 ja 1961 painetuilla peruskartoilla tai vanhalla venäläisellä topografisella kartalla 1:42 000.

Inventointi 1985: Hiidenkalliota kysyttiin ohimennen Niemen kartanossa syyskuussa, mutta paikkaa ei täällä tiedetty.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 82

Peruskartat 2131 03 RIMMILÄ osa D,
2132 01 KALVOLA osat B-D ja 2132 04
LETEENSUO osa A (= Äimäjärvi eli
Kalvolanjärvi, josta tiedoissa
on ehkä kyse, peruskartoilla)

Kylä: (?)

Löytöpaikka: (?)

- rautakautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943,
s. 6.

Löydöt: KM 1139 tuluskivi. Löytty kuivatun järven pohjasta Kalvolassa
ja provasti A. Wareliuksen antama S. Muinaismuisto-Yhdistykselle
1871 3/IV, 10. kmver., s. 497:8.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole muita tietoja kuin, että esine
on löydetty kuivatun järven pohjasta. Veikko Anttilan teoksen "Järvenlas-
kuyhtiöt Suomessa. Kansatieteellinen tutkimus" (Kansatieteellinen arkisto
19. Helsinki 1967) liitteen 1 (Järvenlaskuja ja järvenlaskualoitteita
vuoteen 1899) mukaan ainoa järvi, jota on laskettu Kalvolassa ennen vuot-
ta 1871, jolloin esine on saatu kokoelmiin, on Äimäjärvi eli Kalvolanjär-
vi, jota Anttilan mukaan on laskettu 1844 ja 1868. (Anttila näyttää pitä-
vän Äimäjärveä ja Kalvolanjärveä eri järvinä). Näin ollen esine on löydet-
ty ehkä jostain tämän n. 10 km:n pituisen ja leveimmillään n. 1,5 km:n
levyisen järven vesijätöiltä. - Esine mainitaan vain hyvin lyhyesti Hel-
mer Salmon inventointikertomuksessa, eikä kertomusta ole luettu tutkimuk-
siin löytöpaikan suhteen.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 83

- A: Peruskartat 2113 11 LAUTAPORRAS
osa D, 2131 02 VUOHINIEMI osa B,
2131 03 RIMMILÄ osat A, B ja D,
2132 01 KALVOLA osat A ja C sekä
2132 04 LETEENSUO osa A (= Kutilan
kylä Kalvolan alueella peruskartoil-
la)
- B: Peruskartta 2113 11 LAUTAPORRAS
osat C ja D (= se osa Kutilan ky-
lää, joka on liitetty Tammelaan,
peruskartalla)
- C: Peruskartta 2132 01 KALVOLA osa
C (= seutunimi Kutila peruskartalla)

Kylä: Kutila (?)

Löytöpaikka: (?)

- kivikautinen (?) löytöpaikka

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa.
Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja
XVIII 1949. Forssa 1949. S. 25.

Löydöt: Ei tallessa(?), kiviase. Tiedot löydöstä ovat yllä mainitussa
J.V. Hirsjärven teoksessa: "Läglund niminen mies samassa lahossa
(Kutila) oli niinikään löynnyt kiviaseen". Muita tietoja löydöstä
ei ole. Esineen kivikautisuutta ei voitane pitää varmana, ja
se lienee joutunut hukkateille.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole mitään tietoja. Hirsjärven
tekstin Kutilan laho (ehkä sanasta lahko) tarkoittanee joko Kutilan kylää
tai sitten sitä kylän aluetta Äimjärven länsirannalla, jossa on seutuni-
mi Kutila peruskartalla. - Hirsjärven teksti on teoksen painovuodesta
huolimatta 1890-luvulta, joten inventoinnissa 1985 tieto ei vaatinut
selvityksiä.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 84

A: Peruskartat 2132 01 KALVOLA, osat B ja D sekä 2132 04 LETEENSUO, osa B (= Keikkalan kylä Kalvolan alueella peruskartoilla)

B: Peruskartat 2113 11 LAUTAPORRAS, osat B ja D sekä 2113 12 MÄYRÄ, osat A ja C (= ne osat Keikkalan kylää, jotka on liitetty Tammelaan, peruskartoilla)

Kylä: Keikkala (?)

Löytöpaikka: (?)

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943, s. 3.

Löydöt: KM 6035:5 kirveen teräosa. Ostettu poliisi Otto Seliniltä Kalvolan Keikkalan kylästä, joka oli esineen saanut maaliskuussa 1912 Isak Drunströmin huutokaupasta samasta kylästä. Myyjä arvelee, että esine on löydetty Keikkalasta. Mikael Salmisen lähetys, saapui 10/IV 1912.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole muita tietoja kuin, että se on mahdollisesti Keikkalan kylässä.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 85

A: Peruskartat 2113 12 MÄYRÄ, osat A-D, 2114 10 LONTILA, osat C ja D, 2131 03 RIMMILÄ, osa B sekä 2132 01 KALVOLA, osat A ja B (= Taljalan kylä Kalvolan alueella peruskartoilla)

B: 2113 08 KOIJÄRVI, osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS, osa B ja 2113 12 MÄYRÄ, osa A (= ne osat Taljalan kylää, jotka on liitetty Tammelaan, peruskartoilla)

Kylä: Taljala

Löytöpaikka: (?)

- kivikautinen (?) löytöpaikka

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäänöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 25.

Löydöt: Ei tallessa (?), kiviase. Tiedot löydöstä ovat yllä mainitussa J.V. Hirsjärven teoksessa: "Niemen moonamies Vetu oli myös löytänyt Taljalan metsältä kiviaseen, mutta oli sen antanut enollensa". Muita tietoja löydöstä ei ole. Esine lienee joutunut hukkateille, eikä sen kivikautisuutta voitane pitää varmana.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole muita tietoja kuin, että se on jossain Taljalan kylän metsässä; osa Taljalaa kuuluu nykyään Tammelaan, kuten yltä näkyy.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 86

- A: Peruskartat 2113 12 MÄYRÄ, osat A-D, 2114 10 LONTILA, osat C ja D, 2131 03 RIMMILÄ, osa B sekä 2132 01 KALVOLA, osat A ja B (= Taljalan kylä Kalvolan alueella peruskartoilla)
- B: Peruskartat 2113 08 KOIJÄRVI, osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS, osa B ja 2113 12 MÄYRÄ, osa A (= ne osat Taljalan kylää, jotka on liitetty Tammelaan, peruskartoilla)

Kylä: Taljala

Löytöpaikka: (?)

- rautakautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943, s. 7.

Löydöt: KM 6418 soikea tuluskivi. Löytänyt aikoja sitten jo kuollut "Konkkan Ellu" Kalvolan Taljalan kylästä ja lahj. SMY:lle 5/9 1913 valtioneuvos Eliel Aspelin-Haapkylä. Verif.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole muita tietoja kuin, että se on Taljalan kylässä; osa Taljalaa kuuluu nykyään Tammelaan, kuten yltä näkyy.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 87

- A: Peruskartat 2113 09 VÄLKKILÄ osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS osa D, 2113 12 MÄYRÄ osat A-D, 2114 07 KYLMÄKOSKEN ASEMA osa C, 2114 10 LONTILA osat A, C ja D, 2131 02 VUOHINIEMI osa B, 2131 03 RIMMILÄ osat A-D sekä 2132 01 KALVOLA osa A-C (= ne peruskartat osineen, joiden alueella raunio oletettavasti on, mikäli se on nyk. Kalvolassa)
- B: Peruskartat 2113 08 KOIJÄRVI osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS osat A-D ja 2131 02 VUOHINIEMI osat A ja B (= ne peruskartat osineen, joiden alueella raunio oletettavasti on, mikäli se on Kalvolasta Tammelaan liitetyllä alueella)

Kylä: (?)

Paikka: (?)

- tarkoitukseltaan tuntematon kiviraunio todennäköisesti historialliselta ajalta, luokka II

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 25.

Löydöt: Ei tallessa(?), "vanhanaikainen viikate". Tiedot löydöstä ja rauniosta ovat yllä mainitussa J.V. Hirsjärven teoksessa: "Niemen torpparin Kustaa Pillilahden (Järvenpään) sanottiin loynneen kivirauniosta vanhanaikaisen viikatteen, jonka kanta oli 'puoli-vinkkelissä'. Löytäjä on jo kuollut; en saanut löytöpaikasta tarkempaa tietoa". Muita tietoja ei ole. Viikate lienee joutunut hukkaan. Kyseessä on varmastikin historiallisen ajan löytö.

Raunion sijainti: Kuten yllä olevista tiedoista ilmenee, raunion sijaintia ei tiedetä. Se on sijainnut oletettavasti kuitenkin jossain yllä

olevien peruskarttojen alueella, Kalvolan keski- tai länsiosissa. Kalvolan kylillä, mm. Niemellä, on alueella laajalti maita. Lisäksi kaikki muut Kalvolasta tunnetut kivirauniot tai -kiukaat sijoittuvat tälle ns. mettäkulmalle. Osa alueesta on nykyään Tammela. - Hirsjärven mainitsema Niemen kartano sijaitsee Äimäjärven luoteispäässä (pk. 2132 01 KALVOLA, x = 6776 98, y = 503 62). Järvenpää-nimisiä tiloja, mahdollisesti ent. torppia, joihin Hirsjärven tekstissä mahdollisesti viitataan, on nykyisillä peruskartoilla Kalvolassa ainakin kolme (pk. 2114 07 KYLMÄKOSKEN ASEMA, x = 6772 28, y = 2487 30; 2113 12 MÄYRÄ, x = 6765 02, y = 2491 28 ja x = 6766 40, y = 2498 79) ja Kalvolasta Tammelaan liitetyllä alueella yksi (pk. 2131 02 VUOHINIEMI, x = 6756 31, y = 2500 17). Pillilahti-nimeä ei ole löytynyt peruskartoilta, kuten ei vanhoilta venäläisiltä topografisilta kartoilta 1:42 000:kaan.

Raunion kuvaus: Muita tietoja ei ole kuin edellä siteerattujen löytötietojen maininta kivirauniosta. Viikatteesta päätellen kyse lienee jostain hist. ajan rauniosta.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 88

- A: Peruskartat 2113 09 VÄLKKILÄ osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS osa D, 2113 12 MÄYRÄ, 2114 07 KYLMÄKOSKEN ASEMA osa C, 2114 10 LONTILA, 2131 02 VUOHINIEMI osa B, 2131 03 RIMMILÄ, 2131 06 HYRVÄLÄ osa B, 2132 01 KALVOLA, 2132 02 SÄÄKSMÄKI osa C, 2132 04 LETEENSUO osat A ja B sekä 2132 05 TYRVÄNTÖ osa A (= nykyinen Kalvolan kunta peruskartoilla)
- B: Peruskartat 2113 08 KOIJÄRVI osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS sekä 2131 02 VUOHINIEMI osat A ja B (= Tamelan kuntaan liitetty osa ent. Kalvolan kuntaa peruskartoilla)

Kylä: (?)

Löytöpaikka: (?)

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Löydöt: KM 13689:13 oikokirves. Raittiuspuhuja Jalmari Matiston perikunnan Kansallismuseoon lahjoittamia esineitä. Matisto saanut keräilijä Juho Ajulalta Toijalasta, tämä saanut sen Kalvolasta (Matiston kok. n:o 359). Diar. 15/I-55.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole mitään tietoja, mutta se on mahdollisesti jossain Kalvolassa, josta esine on peräisin.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 89

A: Peruskartat 2113 09 VÄLKKILÄ osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS osa D, 2113 12 MÄYRÄ, 2114 07 KYLMÄKOSKEN ASEMA osa C, 2114 10 LONTILA, 2131 02 VUOHINIEMI osa B, 2131 03 RIMMILÄ, 2131 06 HYRVÄLÄ osa B, 2132 01 KALVOLA, 2132 02 SÄÄKSMÄKI osa C, 2132 04 LETEENSUO osat A ja B sekä 2132 05 TYRVÄNTÖ osa A (= nykyinen Kalvolan kunta peruskartoilla)

B: Peruskartat 2113 08 KOIJÄRVI osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS sekä 2131 02 VUOHINIEMI osat A ja B (= Tamelan kuntaan liitetty osa ent. Kalvolan kuntaa peruskartoilla)

Kylä: (?)

Löytöpaikka: (?)

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943, s. 5.

Löydöt: Humppilan Museo N:o 359 oikokirves. Saatu keräilijä Juho Ajulalta Toijalasta. Tämä on saanut sen jostain Kalvolasta.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole mitään tietoja, mutta se on mahdollisesti jossain Kalvolassa, josta esine on peräisin.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 90

A: Peruskartat 2113 09 VÄLKKILÄ osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS osa D, 2113 12 MÄYRÄ, 2114 07 KYLMÄKOSKEN ASEMA osa C, 2114 10 LONTILA, 2131 02 VUOHINIEMI osa B, 2131 03 RIMMILÄ, 2131 06 HYRVÄLÄ osa B, 2132 01 KALVOLA, 2132 02 SÄÄKSMÄKI osa C, 2132 04 LETEENSUO osat A ja B sekä 2132 05 TYRVÄNTÖ osa A (= nykyinen Kalvolan kunta peruskartoilla)

B: Peruskartat 2113 08 KOIJÄRVI osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS sekä 2131 02 VUOHINIEMI osa A ja B (= Tammelan kuntaan liitetty osa ent. Kalvolan kuntaa peruskartoilla)

Kylä: (?)

Löytöpaikka: (?)

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943, s. 5.

Löydöt: Suomalaisen Normaalilyseon kokoelmat Helsingissä, n:o 2, olkapääkirves (Salmon kertomuksessa erheellisesti oikokirves). Esine on saatu rouva Haahdelta, prof. Geitlinin tyttäreltä. Lienee Hämeenlinnan seudulta, ehkä Kalvolasta, jossa G:llä oli kartano.

Löytöpaikan sijainti: Löytöpaikasta ei ole muita tietoja kuin, että se lienee Hämeenlinnan seudulla, ehkä Kalvolassa.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 91

- A: Peruskartat 2113 09 VÄLKKILÄ osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS osa D, 2113 12 MÄYRÄ, 2114 07 KYLMÄKOSKEN ASEMA osa C, 2114 10 LONTILA, 2131 02 VUOHINIEMI osa B, 2131 03 RIMMILÄ, 2131 06 HYRVÄLÄ osa B, 2132 01 KALVOLA, 2132 02 SÄÄKSMÄKI osa C, 2132 04 LETEENSUO osat A ja B sekä 2132 05 TYRVÄNTÖ osa A (= nykyinen Kalvolan kunta peruskartoilla)
- B: Peruskartat 2113 08 KOIJÄRVI osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS sekä 2131 02 VUOHINIEMI osat A ja B (= Tammelan kuntaan liitetty osa ent. Kalvolan kuntaa peruskartoilla)

Kylä: (?)

Löytöpaikka: (?)

- kivikautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943, s. 5.

Löydöt: Kauppias K.F. Björkbomin keräelmä H:linnassa, V. 1908 maist. Leonard Björkbomilla Turussa, 4, tasataltta. Löytöpaikkatiedot ovat: Kalvola.

Löytöpaikan sijainti: Esineen löytöpaikasta Kalvolassa ei ole mitään tietoja.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 92

A: Peruskartat 2113 09 VÄLKKILÄ osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS osa D, 2113 12 MÄYRÄ, 2114 07 KYLMÄKOSKEN ASEMA osa C, 2114 10 LONTILA, 2131 02 VUOHINIEMI osa B, 2131 03 RIMMILÄ, 2131 06 HYRVÄLÄ osa B, 2132 01 KALVOLA, 2132 02 SÄÄKSMÄKI osa C, 2132 04 LETEENSUO osa A ja B sekä 2132 05 TYRVÄNTÖ osa A (= nykyinen Kalvolan kunta peruskartoilla)

B: Peruskartat 2113 08 KOIJÄRVI osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS sekä 2131 02 VUOHINIEMI osat A ja B (= Tammelan kuntaan liitetty osa ent. Kalvolan kuntaa peruskartoilla)

Kylä: (?)

Löytöpaikka: (?)

- rautakautinen löytöpaikka

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943, s. 6.

Löydöt: KM 151 soikea tuluskivi. "...; funnen i Kalvola och förärad av statsrådet N. Nordensköld 1856. Ver. Bok, s. 115; Färlings kat., n. 151."

Löytöpaikan sijainti: Esineen löytöpaikasta Kalvolassa ei ole tietoja.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 93

A: Peruskartat 2113 09 VÄLKKILÄ osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS osa D, 2113 12 MÄYRÄ, 2114 07 KYLMÄKOSKEN ASEMA osa C, 2114 10 LONTILA, 2131 02 VUOHINIEMI osa B, 2131 03 RIMMILÄ, 2131 06 HYRVÄLÄ osa B, 2132 01 KALVOLA, 2132 02 SÄÄKSMÄKI osa C, 2132 04 LETEENSUO osat A ja B sekä 2132 05 TYRVÄNTÖ osa A (= nykyinen Kalvolan kunta peruskartoilla)

B: Peruskartat 2113 08 KOIJÄRVI osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS sekä 2131 02 VUOHINIEMI osat A ja B (= Tammelan kuntaan liitetty osa ent. Kalvolan kuntaa peruskartoilla)

Kylä: (?)

Löytöpaikka: (?)

- historiallisen ajan löytöpaikka

Tutkimukset: -

Löydöt: Hämeenlinnan museo 5093:1 putkellinen rautapistin. Löydetty tietöitä tehtäessä Kalvolasta. Lahj. yli-insinööri H.P. Kulhia (os. Hämeenlinna). Diar. 5.7.1954.

Löytöpaikan sijainti: Esineen löytöpaikasta Kalvolassa ei ole mitään tietoja.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 94

A: Peruskartat 2113 09 VÄLKKILÄ osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS osa D, 2113 12 MÄYRÄ, 2114 07 KYLMÄKOSKEN ASEMA osa C, 2114 10 LONTILA, 2131 02 VUOHINIEMI osa B, 2131 03 RIMMILÄ, 2131 06 HYRVÄLÄ osa B, 2132 01 KALVOLA, 2132 02 SÄÄKSMÄKI osa C, 2132 04 LETEENSUO osat A ja B sekä 2132 05 TYRVÄNTÖ osa A (= nykyinen Kalvolan kunta peruskartoilla)

B: Peruskartat 2113 08 KOIJÄRVI osa D, 2113 11 LAUTAPORRAS sekä 2131 02 sekä 2131 02 VUOHINIEMI osat A ja B (= Tammelan kuntaan liitetty osa ent. Kalvolan kuntaa peruskartoilla)

Kylä: (?)

Löytöpaikka: (?)

- usean kaksipuolen ruuhan löytöpaikka

Tutkimukset: -

Kirjallisuutta: T.I. Itkonen, Suomen ruuhet. Kansatieteellinen arkisto
V:1. Forssa 1942. S. 66.

Löytöpaikan sijainti: Tiedot ruuhista ovat yllä mainitussa teoksessa, jonka mukaan niitä on löydetty Kalvolasta, eräästä metsäjärvestä, vedenpintaa alennettaessa 1937. Löytöpaikka jää avoimeksi, koska Itkonen ei mainitse sen metsäjärven nimeä, josta ruuhet on löydetty. - Inventoinnissa 1985 asiaa ei selvitelty.

Ruuhien kuvaus: Itkosen mukaan ruuhia oli löydetty useita kappaleita ja ne olivat kaksipuolisia. Muita tietoja ei ole.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 95

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6777 77

y = 505 15

z = n. 110-113

(= "vallikuoppien" mahdollisen
sijaintipaikan peruskoordinaatit)

Kylä: Sittala

Paikka: (?)

- ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan epävarmoja "sodan aikana kaivettuja vallikuoppia", luokka II

Tutkimukset: Helmer Salmo 1943, Kalvolan inventointi (s. 12).

Paikan sijainti: Paikan tarkka sijainti ei ole tiedossa, mutta Helmer Salmon inventointikertomuksen tiedoista päätellen se sijaitsee mahdollisesti yllä olevien koordinaattien osoittamalla paikalla, tai jossain ko. paikan lähellä, Apalan tilalta (x = 6777 18, y = 504 45) 900 m koilliseen ja Kalvolan kirkolta 1,8 km luoteeseen. Paikka on peruskartalla oleva, laajalla metsäalueella oleva matala mäkipaikka, joka on Apalan ja Koivumäen suunnasta Hirsikankaalle, kohti idässä olevaa Vanajanselkää vievän polun varressa, polun pohjoispuolella. Paikka ja sen ympäristö on laajalti Apalan maata (RN:o 3:16). - Vrt. edellä olevaa selostusta Helmer Salmon selostukseen sijainnista. Ilmansuunta (itä) Apalan talosta katsoen on kaikesta päättäen Salmon selostuksessa väärä. Apalasta 700 m itään on nimittäin Sittalan ja Keikkalan kylien raja eikä Apalalla ole täällä maata, vaikka paikka Salvon mukaan on Apalan maalla. Paikka ei ole merkitty Salmon kertomuksen yleiskartalle. Oheiseen inventointikertomukseen yllä selostettuna mahdollista sijaintipaikkaa ei ole merkitty peruskarttaotteella, koska sijainnista ei ole riittävää varmuutta. Salmon mukaan samanlaisia kuoppia on myös ympäristön mäissä (kohde KALVOLA 96). - Inventoinnissa 1985 edellä selostettua paikkaa ei tarkastettu eikä kuoppien sijaintia muutenkaan selvitetty.

"Vallikuoppien" kuvaus: Ks. Helmer Salmon inventointikertomusta.

- Tiedoista päätellen kuoppien ajoitus ja luonne jäävät kuitenkin kovin epävarmoiksi.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 96

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6777 77

y = 505 15

z = n. 110-113

(= kohteen KALVOLA 96:n mahdollisen sijaintipaikan peruskoordinaatit, jonka ympäristössä paikat ovat)

Kylä: Sittala

Paikka: Useita tarkemmin tuntemattomia paikkoja.

- samanlaisia "sodan aikana kaivettuja vallikuoppia" kuin kohteessa KALVOLA 96, luokka II

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus 1943, s. 12.

Paikkojen sijainnit: Helmer Salmon inventointikertomuksen mukaan, jossa tiedot paikoista ovat, ne sijoitsevat kohteen KALVOLA 95:n "vallikuoppien" sijaintipaikan ympäristössä, Salmon mukaan "muissakin mäissä", mutta paikkojen tarkat sijainnit eivät ole tiedossa; ks. kohdetta KALVOLA 95. Salmo mainitsee paikat ohimennen kohteen KALVOLA 95:n "vallikuoppien" yhteydessä eikä hänen kertomustaan ole luettu tutkimuksiin paikkojen osalta. - Inventoinnissa 1985 paikkojen sijainteja ei selvitelty.

Paikkojen kuvaus: Lähempiä tietoja ei ole kuin, että kuopat ovat samanlaisia kuin kohteen KALVOLA 95:n kuopat.

- Lisäyksiä:

KALVOLA 97

Peruskartta 2132 01 KALVOLA

x = 6776 12

y = 505 33

z = 87,5

(= paikan peruskoordinaatit)

Kylä: KeikkalaPaikka: Hommosenkärki eli -saari 3

- ajoitukseltaan ja tarkoitukseltaan tuntematon paikka, jossa havaittu vahvaa nokimaata ja palanutta kiveystä, luokka II

Tutkimukset: Anna-Liisa Hirviluoto 1963, tarkastus (ks. Hirviluodon kertomusta: Kalvola. Keikkalan kylä, Hommosenkärki. Hautakummun koekaivaus)

Löydöt: -

Paikan sijainti: Paikka sijaitsee Hommosenkärjen eli -saaren itäosassa, Kalvolan kirkosta 950 m länsilounaaseen ja Hirviluodon mainitsemasta Suomisen huvilasta 150 m itäkoilliseen. Paikan ympäristö on pelto- ja ketoaluetta, ja aivan pohjoispuolelta menee itä-länsi -suuntainen pelto- tie (merkitty peruskartalle katkoviivalla).

Paikan kuvaus: Ks. Anna-Liisa Hirviluodon kertomusta. - Inventoinnissa 1985 havaittiin lisäksi, että paikalta, nypylän reunalta, on otettu hie- man maata kahdesta vierekkäisestä kohdasta.

Inventointi 1985: Paikka tarkastettiin 18. syyskuuta; se oli varsin help- po löytää Hirviluodon selostuksen perusteella. Nypylälle tehtiin kaksi löydötöntä koekuoppaa, joissa oli kyllä runsaasti hiiltä heti turpeen alta lähtien. Paikalla olevissa leikkauksissa ei näkynyt myöskään löytö- jä. Viisi löydötöntä koekuoppaa kaivettiin myös aivan paikan eteläkaak- koispuolella olevalle pienelle mäelle, n. 20-40 m:n päähän paikasta. Maaperä kuopissa oli soransekaista savea. Mäki vaikutti ruohottuneelta pellolta. Paikan ympäristöä ei tutkittu laajemmin.

Ks. peruskartta s. 98.

- Lisäyksiä:

LIITE 1:KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET, JOTKA OVAT KALVOLASTA TAMMELAAN
LIITETTYLLÄ ALUEELLA

Oheinen luettelo on koottu esihistorian toimiston Kalvolaa koskevien arkistotietojen ja kirjallisuuden perusteella. Kohteiden sijaintipaikkoja ei tässä kertomuksessa tarkemmin määritellä, mutta tiedoista (ja peruskartoista) päätellen ne ovat alueella, joka on liitetty Kalvolasta Tammelaan ja sijaitsee seuraavien peruskarttojen alueella: 2113 11 LAUTAPORRAS, 2113 12 MÄYRÄ osat A ja C sekä 2131 02 VUOHINIEMI osat A ja B. Kohteita ei mainita Lauri Pohjakallion Tammelan inventointikertomuksessa 1982.

1. Soikeita kuoppia Kalvolan Pappilan takamailla. - Ks. Jouko Voionmaan tarkastuskertomusta 1936 ja rovasti Eemil Laurilan Kalvolassa kesäkuun 25 päivänä 1936 päivättyä kirjettä esihist. toimiston top. arkistossa. - (Kyse voi olla samoista kuopista, jotka mainitaan alla n:ossa 2).
2. Kuoppia (matalia), "muinaissuomalaisten hautausmaa" Hautalammin nummella. - Ks. Edv. Mikkola, Lisäystä kirjoitukseen Totta ja tarua Kalvolan ja Tammelan tanhuvilta. Liuskat 4 ja 17-18. Esihist. toimiston top. arkisto. - (Kyse voi olla samoista kuopista, jotka mainitaan yllä n:ossa 1).
3. 2 vanhaa kiuasta Haaviston torpan Heinämaa-nimisessä niityssä, noin 1 km Kotavehmaan torpasta Kanajärvelle päin. - Ks. J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 21.
4. Kiuas Isolla-Aholla, Kutilan kartanon maalla, noin 1/2 km Ollolan torpasta kaakkoiseen päin. - Ks. J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 21.
5. Useita vanhoja kiukaita Heraladonnassa, noin 1 km Ollolan torpasta eteläkaakkoon päin. - Ks. J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 21.
6. Kaksi kiuasta Kutisten kartanon maalla, aivan lähellä Patakankaan kansakoulua, lähellä Kortejärveä. - Ks. Edv. Mikkola, Lisäystä kirjoitukseen Totta ja tarua Kalvolan ja Tammelan tanhuvilta. Liuskat 1-2. Esihist. toimiston top. arkisto.

7. Yksi kiuas Hommosen talon maalla, n. 3 km äskenmainitusta (n:osta 6) pohjoiseen päin. - Ks. Edv. Mikkola, Lisäystä kirjoitukseen Totta ja tarua Kalvolan ja Tammelan tanhuvilta. Liuska 2. Esihist. toimiston top. arkisto.
8. Kiuas Hommosen-Greijulan rajalla (lähellä edellistä, n:oa 7). - Ks. Edv. Mikkola, Lisäystä kirjoitukseen Totta ja tarua Kalvolan ja Tammelan tanhuvilta. Liuska 2. Esihist. toimiston top. arkisto.
9. Kiuas (särkynyt) Kanajärvessä olevassa (Iso- eli Ryssän)saarella. - Ks.: 1) Edv. M(ikko)la, Asutus ja paikallistaruja Kalvolasta. Kotiseutu 1913. Jyväskylä 1913. S. 31. 2) Edv. Mikkola, Lisäystä kirjoitukseen Totta ja tarua Kalvolan ja Tammelan tanhuvilta. Liuskat 4-5. Esihist. toimiston top. arkisto.
10. Kiviraunio Heinun kylän takamailla, lähellä Tammelan Lautaporrasta, Vihtilän takamaalla. - Ks. esihist. toimiston rautakauden lappulueteloa (Kalvola: Mustialan mus. rk?, viikate) ja kansiota Maakuntamu-seot, rautakausi: Mustiala. - (Kivirauniosta löydetty viikate on liitteen 2 n:o 2).
11. Saarnakivi, siirtolohkare, johon liittyy kansantarinoita. - Ks.: 1) J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäännöksiä Tammelan kihlakunnassa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 23. 2) Edv. Mikkola, Totta ja tarua Kalvolan ja Tammelan tanhuvilta. Liuskat 15-19. Esihist. toimiston top. arkisto. 3) Edv. Mikkola, Kotiseuduiltamme. Totta ja tarua Kalvolan ja Tammelan tanhuvilta. Hämetär 21 22/2 1912. Lehtileike esihist. toimiston leikekokoelmissa. 4) Jouko Voionmaa, Kalvolan Pappilan takamailla olevien soikeidenkuoppien tarkastuskertomuksen 1936 valokuva (10752).
12. Herrankallio, "muinaissuomalaisten pyhäpuisto, uhrilehto", helavalkeiden polttopaikka, Pikonkorvessa. - Ks.: 1) Edv. Mikkola, Totta ja tarua Kalvolan ja Tammelan tanhuvilta. Liuska 44. Esihist. toimiston top. arkisto. 2) Edv. Mikkola, Kotiseuduiltamme. Totta ja tarua Kalvolan ja Tammelan tanhuvilta. Hämetär 24 29/2 1912. Lehtileike esihist. toimiston leikekokoelmissa (Kalvola). - (Mikäli kohde on todella peruskartalla 2113 11 LAUTAPORRAS olevan pienialaisen Pikonkorven kylän alueella, niin se ei ole itse asiassa ent. Kalvolaa, koska Pikonkorpi, kuten myös se kaakkoispuolella oleva pieni Torajärven kylä, ovat olleet Tammelaa myös ennen alueliitosta ja

siis kauttaaltaan Kalvolan alueen ympäröimiä. Paikan tarkka sijainti ei ole kuitenkaan tiedossa, ja peruskartalla Pikonkorpi on myös seudun nimenä).

LIITE 2: ESINEET, JOTKA ON LÖYDETTY KALVOLASTA, MUTTA JOIDEN LÖYTÖPAIKAT
OVAT NYKYÄÄN KALVOLASTA TAMMELAAN LIITETYLLÄ ALUEELLA

Oheisten esineiden löytöpaikkojen sijainteja ei selvitetä tarkemmin tässä kertomuksessa, mutta ne ovat tiedoista (ja peruskartoista) päätellen samalla Kalvolasta Tammelaan liitetyllä alueella kuin liitteen 1 kiinteät muinaisjännökset. Alue sijaitsee seuraavien peruskarttojen alueella: 2113 11 LAUTAPORRAS, 2113 12 MÄYRÄ osat A ja C sekä 2131 02 VUOHINIEMI osat A ja B. Lauri Pohjakallion Tammelan inventointikertomuksessa 1982 esineitä ei mainita.

1. KM 3378:1 reikäkivi Ojajärven kylästä, Kuopanalaustan pellosta.
- Ks. esihist. toimiston pää- ja lappuluetteloiden lisäksi Helmer Salmon Kalvolan inventointikertomusta 1943, s. 5.
2. Mustialan museo, kaskiviikate, rautaa, Heinun kylän takamailta, läheltä Tammelan Lautaporrasta, Vihtilän takamaalta kivirauniosta. - Ks. esihist. toimiston rautakauden lappuluetteloa ja kansiota Maakuntamu-
seot, rautakausi: Mustiala. - (Kiviraunio on liitteen 1 n:o 10).

LIITE 3: "KIVILLÄ LADOTTU TIE", JOKA ON OLETETTAVASTI VANHAA RANTAKIVIVIKKOA

Kylä: Kutila

Paikka: Äimäjärven länsiranta Peltokutilan eli Ihalahonmäen rautakautisen röykkiöalueen (kohde KALVOLA 46) itäpuolella

Tutkimukset: Nils Cleve 1936, tarkastus (ks. Cleven Kutilan Ihalahonmäen kaivauskertomusta 1936.

Tien sijainti: "Kivillä ladottu tie", tai paremminkin se osuus "tiestä" jonka sijainti tunnetaan, sijaitsee Kalvolan kirkolta 1,7 km kaakkoon, Äimäjärven länsirannalla, aivan Peltokutilan eli Ihalahonmäen rautakautisen röykkiöalueen (kohde KALVOLA 46) itäpuolella eli siis rannan ja röykkiöalueen välillä. Kyseinen osuus on n. 80-100 m:n päässä nykyisestä rannasta, se on rannan suuntainen eli luode-kaakko -suuntainen ja n. 135 m:n pituinen. Osuus on merkitty Nils Cleven kertomuksen yleiskartalle (ks. s. 106) kahdella rinnakkaisella katkoviivalla. Cleven mukaan "tie" jatkuu "...edelleen peltojen halki kohti seuraavaa mäkeä". Seuraavalla mäellä Cleve tarkoittanee joko n. 600 m:n päässä kaakossa olevaa Isonvaihionmäkeä (kohde KALVOLA 49) tai sitten n. 500 m:n päässä etelässä olevaa Vesonmäkeä (kohde KALVOLA 51). - Peruskartta 2132 01 KALVOLA: $x = 6774\ 19$, $y = 507\ 80$, $z = 82,5$ (= "tien" tunnetun osuuden luoteispään peruskoordinaatit); $x = 6774\ 06$, $y = 507\ 90$, $z = n. 82,5$ (= "tien" tunnetun osuuden kaakkoispään peruskoordinaatit)

Muut tiedot "tiestä": "Tie" kulkee peltomaastossa, se on kauttaaltaan maanpinnan alainen eikä näy maastossa. Cleve kirjoittaa siitä, edellä siteeratun tekstin lisäksi, että "...paikkakuntalaiset kertoivat kivillä ladotusta tiestä, jonka pitäisi kulkeman pitkin rantaa Ihalahonmäen ohitse,..." ja että "kyseessä oleva ranta on korkeata mutamaastoa". Clevellä on paikasta lisäksi valokuva kertomuksessaan. - Inventoinnissa 1985 saatiin viereisen Peltokutilan talon isännältä Kauko Lindhiltä (os. Kutila 2, 14500 IITTALA) tietää, että pellon pinnalle nousee runsaasti kiviä sillä alueella, jotta "tien" pitäisi Cleven kartan mukaan kulkea. Nämä kivet lienevät juuri kyseisen "kivillä ladotun tien" kiviä, ja koko käsitys "tiestä" on varmastikin syntynyt tällaisten kivien johdosta. Sen sijaan itse "tiestä" Lindh ei tiennyt mitään. Lindh ja hänen vaimonsa kertoivat myös, että kyseisellä peltoalueella on pellossa paljon vanhoja kantoja, joita "nousee ylös". Kannoista kirjoittaa myös Cleve selostaessaan kertomuksessaan "tien" läheisyydessä

olevan meripihkariipuksen KM 10475:n (kohde KALVOLA 48) löytöpaikkaa. - Käytettävissä olevien tietojen perusteella vaikuttaa siltä kuin "kivillä ladottu tie" olisi todellisuudessa vanhaa rantakivikkoa, jonka päälle on kasautunut Cleven mainitsemaa mutamaata.

Inventointi 1985: Tietoja "kivillä ladotusta tiestä" kyseltiin Peltokutulan talossa 24. syyskuuta; tulokset on selvitetty jo edellä. Peltoaluetta, jossa "tie" kulkee, ei inventoinnissa lähemmin tarkastettu.

LIITE 4: PAIKANNIMIÄ JA PAIKKOJA, JOIHIN LIITTYY KANSANTARINOITA TAI
PERIMÄTIETOA

Oheinen liite on koottu museoviraston esihistorian toimiston arkistossa olevien tietojen perusteella; muualta otsikonmukaista aineistoa ei ole etsitty.

1. Kylä: Kutilan jakokunta

Paikka: **Kuparisaari**

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Mikael Salmisen ilm. 1911 top. arkistossa.

Helmer Salmo, Kalvolan inventointikertomus
1943, s. 12-13.

Paikan sijainti: Kuparisaari sijaitsee Äimäjärven, Kalvolan kirkosta kilometrin lounaaseen. Peruskartta 2132 01 KALVOLA, x = 6775 45, y = 505 75 (= Kuparisaaren peruskoordinaatit).

Paikkaan liittyvä tarina: Ks. yllä mainittuja arkistolähteitä.

2. Kylä: Kutila

Paikka: **Pyhämäki**

Tutkimukset: -

Muita arkistolähteitä: Nils Cleven kertomus, Turku 15.7.1935, Muinais-
tieteellisen Toimikunnan Esihistorialliselle osastolle,
n:o I, 2. Esihist. toimiston top. arkisto.

Kirjallisuutta: J.V. Hirsjärvi, Muinaisjäänöksiä Tammelan kihlakunnas-
sa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen
vuosikirja XVIII 1949. Forssa 1949. S. 19.

Paikan sijainti: Pyhämäki-niminen pieni, jyrkkärinteinen mäennyppylä sijaitsee peruskartan mukaan Äimäjärven länsirannalla, Kalvolan kirkolta 3,7 km kaakkoon ja Ylikartanon päärakennuksesta 450 m etelälounaaseen. J.V. Hirsjärvi tarkoittaa kaikesta päättäen juuri tätä mäkeä kirjoittaessaan, että Pyhämäki on "kaunis kumpu" n. 200 m Kutilan kartanosta (eli kaiketikin Ylikartanosta) etelälounaaseen. Hirsjärvellä on siis etäisyys Ylikartanosta epätarkka; Ylikartanosta 200 m etelälounaaseen tai muuallakaan lähiympäristössä ei ole mäkeä, joka voisi tulla kyseeseen Pyhämäkenä. - Nils Cleve puolestaan pitää Pyhämäkenä edellä selostetusta Pyhämäestä 100 m koilliseen olevaa,

Äimäjärveen pistävää, peruskartallakin selvästi erottuvaa, nokkamaista niemeä kirjoittaessaan, että "likellä Isovainionmäkeä (eli Ylikartanao) on ihmeellinen Pyhämäki-niminen niemi, Äimäjärven kapeimmalla kohdalla". - Inventoinnissa 1985 saatiin lisäksi Kutilan kylän Aromaantilan isännältä kuulla, että "Pyhämäki on koko se rannalla oleva harju" ts. rannalla oleva, rannansuuntainen mäki-alue, jossa Pyhämäki-kin on. Peruskartan Pyhämäki-nimi saattaa tarkoittaa koko tätä mäki-alueettakin. - Peruskartta 2132 01 KALVOLA: $x = 6773$ 18, $y = 508$ 23 (= peruskartalle merkityn Pyhämäen peruskoordinaatit); $x = 6773$ 24, $y = 508$ 33 (= edellisestä 100 m koilliseen olevan nokkamaisen niemen peruskoordinaatit).

Inventointi 1985: Pyhämäellä, Ylikartanosta 450 m etelälounaaseen, käytiin 19. lokakuuta. Mäen päällä oli kesämökki ja mäestä oli viety maata pois. Lähempiä tutkimuksia paikalla ei tehty. Mainittuna päivänä haastateltiin myös Aromaantilan isäntää Pyhämäen suhteen (selostus edellä).

DIALUETTELO

Foto: Jyri Saukkonen

- 13109 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen röykkiö-alueen röykkiöt 1 (vas.) ja 2 (oik.) lännestä.
- 13110 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen röykkiö-alueen röykkiö 1 (kuvan oik. puoliskolla) länsilounaasta.
- 13111 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen röykkiö-alueen röykkiö 2 idästä.
- 13112 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen röykkiö-alueen röykkiö 7 länsilounaasta.
- 13113 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen röykkiö-alueen röykkiö 12 pohjoisesta.
- 13114 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen röykkiö-alueen röykkiö 13 länsiluoteesta.
- 13115 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen röykkiö-alueen röykkiö 16 (kuvan keskustan vas. puolella) kaakosta.
- 11316 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen röykkiö-alueen röykkiö 16 (kuvan keskustan vas. puolella) kaakosta.
- 13117 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen röykkiö-alueen röykkiö 16 kaakosta.
- 13118 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen röykkiö-alueen röykkiö 16 kaakosta.
- 13119 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen röykkiö-alueen röykkiön 17 paikka (peltokumpareella kuvan oik. puoliskolla) itäkoillisesta.
- 13120 Kohde KALVOLA 30, Taljala, Pahnainmäki NW. Kuppikivi koillisesta.
- 13121 Kohde KALVOLA 30, Taljala, Pahnainmäki NW. Kuppikivi koillisesta.
- 13122 Kohde KALVOLA 32, Saviniemi, Sepän(nenän)kärki. Rautakautinen hautaröykkiö/polttokalmisto (mäennyppylän laella) pohjoisesta, Äimäjärven rannalta kuvattuna.
- 13123 Kohde KALVOLA 34, Keikkala, Hommosenkärki eli -saari 1. Rautakautinen polttokenttäkalmisto (kuvan keskellä) kaakosta.

- 13124 Kohde KALVOLA 38, Keikkala, Kylä-Hakkari. Kuppikivi idästä.
- 13125 Kohde KALVOLA 38, Keikkala, Kylä-Hakkari. Kuppikiven kuoppia.
- 13126 Kohde KALVOLA 38, Keikkala, Kylä-Hakkari. Kuppikiven kuoppia.
- 13127 Kohde KALVOLA 43, Sauvola, Könnölänmäki eli -niemi 1. Rautakautisen röykkiöalueen röykkiö 2 koillisesta.
- 13128 Kohde KALVOLA 44, Sauvola, Könnölänmäki eli -niemi 2. Rautakautinen hautaröykkiö luoteesta.
- 13129 Kohde KALVOLA 46, KUtila, Peltokutila (Ihalahonmäki). Rautakautinen röykkiöalue (pellon takana metsikössä) etelästä.
- 13130 Kohde KALVOLA 50, Kutila, Nikkilä. Rautakautisen röykkiöalueen röykkiö kaakosta.
- 13131 Kohde KALVOLA 50, Kutila, Nikkilä. Rautakautisen röykkiöalueen röykkiö 1 pohjoiskoillisesta.

NEGATIIVILUETTELO

Foto: Jyri Saukkonen

- F 68718-719 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen röykkiöalueen röykkiö 1 lännestä. Kertomuksen kuva 1 (panoraama).
- F 68720 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 2 lännestä. Kertomuksen kuvassa 3 (osa panoraamaa).
- F 68721 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 7 kaakosta. Kertomuksen kuva 6.
- F 68722 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 12 koillisesta.
- F 68723 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 2 idästä. Kertomuksen kuva 4.
- F 68724 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 1 lännestä. Kertomuksen kuva 2.
- F 68725 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 2 lännestä. Kertomuksen kuvassa 3 (osa panoraamaa).
- F 68726 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 12 pohjoisesta. Kertomuksen kuva 7.
- F 68727-728 Kohde KALVOLA 49, Kutila, Ylikartano (Isovainionmäki). Rautakautisen kalmisto- tai asuinpaikka-alueen länsipuoliskoaa etelälounaasta. Kertomuksen kuvassa 22 (osa panoraamaa).
- F 68729 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen raunioalueen röykkiö 15 eteläkaakosta. Kertomuksen kuva 9.
- F 68730 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 13 länsiluoteesta. Kertomuksen kuva 8.
- F 68731 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 16 kaakosta. Kertomuksen kuva 10.
- F 68732 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 14 (negatiivin keskustasta alavasemmalle) pohjoisesta.
- F 68733 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 4 lounaasta. Kertomuksen kuva 5.

- F 68734 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 16 kaakosta. Kertomuksen kuva 12.
- F 68735 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 16 kaakosta. Kertomuksen kuva 11.
- 10180 KALVOLA -
1165 - 80282*
F 68736-739 Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiön 17 paikka itäkoillisesta. Kertomuksen kuva 13 (panoraama).
- F 68740-742 Kohde KALVOLA 32, Saviniemi, Sepän(nenän)kärki. Rautakauti-
nen hautaröykkiö/polttokalmisto (mäennyppylän laella) pohjois-
sesta, Äimäjärven rannalta kuvattuna. Kertomuksen kuva
15 (panoraama).
- F 68743 Kohde KALVOLA 49, Kutila, Ylikartano (Isovainionmäki).
Rautakautisen kalmisto- tai asuinpaikka-alueen kumpare
1, jonka pinnalta on poimittu KM 23620:1 ja 2. Kuva lounaas-
ta. Kertomuksen kuvassa 23 (osa panoraamaa).
- Kohde KALVOLA -
1165 - 80282*
F 68744 Kohde KALVOLA 34, Keikkala, Hommosenkärki eli -saari 1.
Rautakautinen polttokenttä?kalmisto kaakosta. Kertomuksen
kuvassa 16 (osa panoraamaa).
- F 68745 Kohde KALVOLA 30, Taljala, Pahnainmäki NW. Kuppikivi koilli-
sesta.
- F 68746 Kohde KALVOLA 30, Taljala, Pahnainmäki NW. Kuppikivi koilli-
sesta. Kertomuksen kuva 14.
- Kohde KALVOLA -
1165 - 80282*
F 68747-748 Kohde KALVOLA 34, Keikkala, Hommosenkärki eli -saari 1.
Rautakautinen polttokalmisto kaakosta. Kertomuksen kuvassa
16 (osa panoraamaa).
- F 68749 Kohde KALVOLA 38, Keikkala, Kylä-Hakkari. Kuppikivi idästä.
Kertomuksen kuva 17.
- F 68750 Kohde KALVOLA 38, Keikkala, Kylä-Hakkari. Kuppikivi idästä.
- F 68751 Kohde KALVOLA 38, Keikkala, Kylä-Hakkari. Kuppikiven kuop-
pia. Kertomuksen kuva 18.
- F 68752 Kohde KALVOLA 38, Keikkala, Kylä-Hakkari. Kuppikiven kuoppia.
- F 68753 Kohde KALVOLA 43, Sauvola, Könnölänmäki eli -niemi 1. Rauta-
kautisen röykkiöalueen röykkiö 2 koillisesta. Kertomuksen
kuva 19.

- F 68754 Kohde KALVOLA 43, Sauvola, Könnölänmäki eli -niemi 1. Röykkiö 8 lounaasta. Kertomuksen kuva 20.
- F 68755-756 Kohde KALVOLA 46, Kutila, Peltokutila (Ihalahonmäki). Rautakautinen röykkiöalue metsikössä, joka F 68755:llä. Kertomuksen kuva 21 (panoraama).
- F 68757-759 Kohde KALVOLA 49, Kutila, Ylikartano (Isovainionmäki). Rautakautisen kalmisto- tai asuinpaikka-alueen länsipuoliskoaa etelälounaasta. Kertomuksen kuvassa 22 (osa panoraamaa).
- F 68760 Kohde KALVOLA 49, Kutila, Ylikartano (Isovainionmäki). Rautakautisen kalmisto- tai asuinpaikka-alueen kumpare 1, jonka pinnalta on poimittu KM 23620:1 ja 2. Kuva lounaasta. Kertomuksen kuvassa 23 (osa panoraamaa).
- F 68761 Kohde KALVOLA 50, Kutila, Nikkilä. Rautakautisen röykkiöalueen röykkiö 1 pohjoiskoillisesta. Kertomuksen kuva 25.
- F 68762-764 Kohde KALVOLA 50, Kutila, Nikkilä. Rautakautisen röykkiöalueen röykkiöitä kaakosta. Kertomuksen kuva 24 (panoraama).
- F 68765 Kohde KALVOLA 50, Kutila, Nikkilä. Röykkiö 2 kaakosta. Kertomuksen kuva 26.

KALVOLA INV. 1985

Foto: Jyri Saukkonen

F 68719

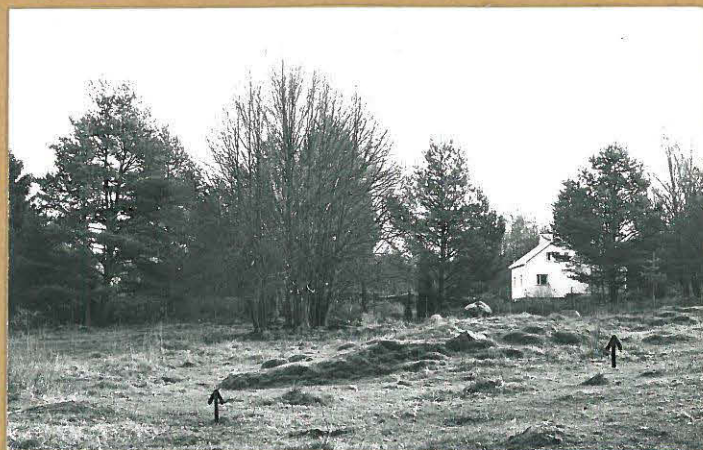
F 68718

Kuva 1. Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Rautakautisen röykkiöalueen röykkiö 1 (nuolten välillä) lännestä.

F 68724

Kuva 2. Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 1 lännestä.

F 68725

F 68720

Kuva 3. Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 2 lännestä.

KALVOLA INV. 1985

Foto: Jyri Saukkonen

F 68723

Kuva 4. Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 2 idästä.

F 68733

Kuva 5. Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 4 lounaasta.

F 68721

Kuva 6. Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 7 kaakosta.

F 68726

Kuva 7. Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 12 pohjoisesta.

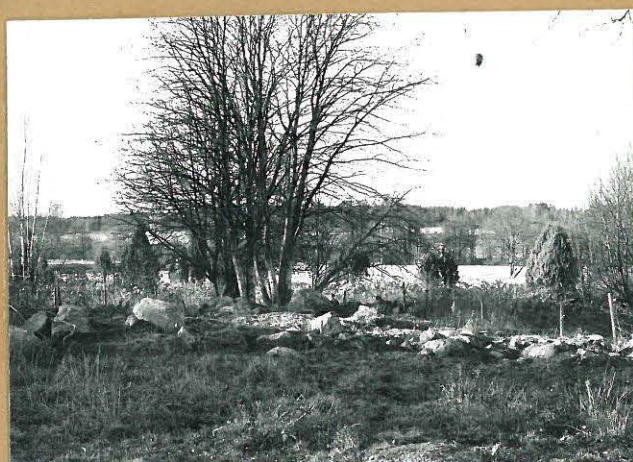
KALVOLA INV. 1985

Foto: Jyri Saukkonen

F 68730

Kuva 8. Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 13 länsiluoteesta.

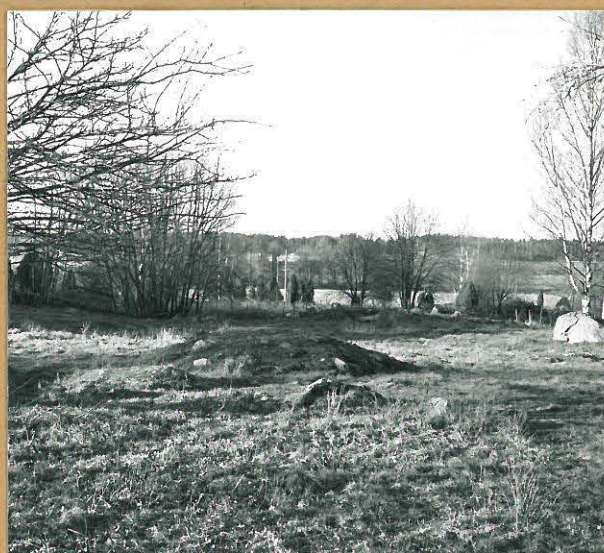
F 68729

Kuva 9. Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 15 eteläkaakosta.

F 68731

Kuva 10. Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 16 (kuvan keskustan alapuolella) kaakosta.

F 68735

Kuva 11. Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 16 kaakosta.

KALVOLA INV. 1985

Foto: Jyri Saukkonen

Kuva 12. Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiö 16 kaakosta.

F 68734

F 68737

F 68738

F 68739

F 68736

Kuva 13. Kohde KALVOLA 24, Taljala, Rantala-Sipilä. Röykkiön 17 paikka (nuolella merkityllä peltokumpareella) itäkoillisesta. Vrt. A.M. Tallgrenin kauskertomuksen 1918 kuvaan lev. 5254, joka on otettu samasta paikasta kuin oheinen kuva.

Myös
REPRONEG.
89382

KALVOLA INV. 1985

Foto: Jyri Saukkonen

Kuva 14. Kohde KALVOLA 30, Taljala, Pahnainmäki NW. Kuppikivi koillisesta.

F 68746

F 68740

F 68741

F 68742

Kuva 15. Kohde KALVOLA 32, Saviniemi, Sepän(nenän)kärki. Rautakautinen hautaröykkiö/polttokalmisto (mäennyppylän laella) pohjoisesta, Äimäjärven rannalta kuvattuna.

KALVOLA INV. 1985

Foto: Jyri Saukkonen

F 68747

F 68748

F 68744

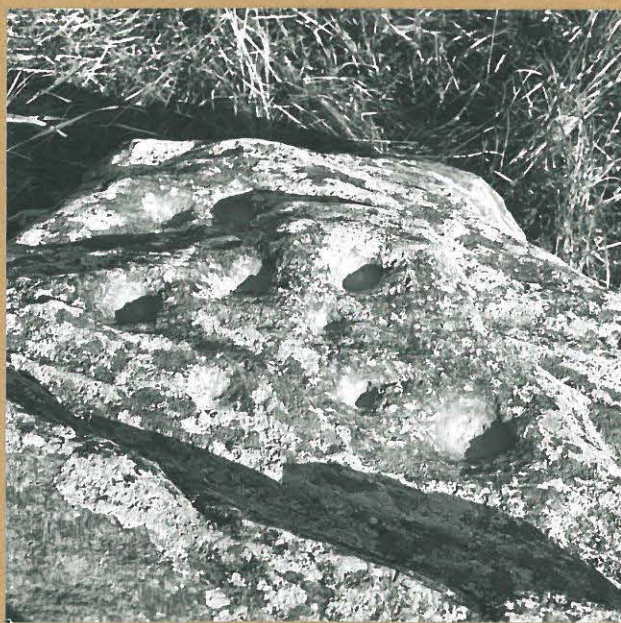
Kuva 16. Kohde KALVOLA 34, Keikkala, Hommosenkärki eli -saari 1. Rautakautinen polttokenttä?kalmisto (kuvan keskellä) kaakosta.

MYÖS
REPROD
89381

F 68749

Kuva 17. Kohde KALVOLA 38, Keikkala, Kylä-Hakkari. Kuppikivi idästä.

F 68751

Kuva 18. Kohde KALVOLA 38, Keikkala, Kylä-Hakkari. Kuppikiven kuoppia.

KALVOLA INV. 1985

Foto: Jyri Saukkonen

F 68753

Kuva 19. Kohde KALVOLA 43, Sauvola, Könnölänmäki eli -niemi 1. Rautakautisen röykkiöalueen röykkiö 2 koillisesta.

F 68754

Kuva 20. Kohde KALVOLA 43, Sauvola, Könnölänmäki eli -niemi 1. Röykkiö 8 lounaasta.

F 68755

F 68756

Kuva 21. Kohde KALVOLA 46, Kutila, Peltokutila (Ihalahonmäki). Rautakautinen röykkiöalue kuvan vasemman puoliskon metsikössä. Kuva etelästä.

KALVOLA INV. 1985

Foto: Jyri Saukkonen

F 68727

F 68728

F 68757

F 68758

F 68759

Kuva 22. Kohde KALVOLA 49, Kutila, Ylikartano (Isovainionmäki). Rautakautisen kalmisto- tai asuinpaikka-alueen länsipuolisko etelälounaasta. KM 23620:3:n löytökohta on likimain ruksin kohdalla, joka on merkitty kuvan oikealle puoliskolle, F 68758:lle.

Kuva 23. Kohde KALVOLA 49, Kutila, Ylikartano (Isovainionmäki). Tynnyrin oikealla puoliskolla kumpare 1, jonka pinnalta on poimittu KM 23620:1 ja 2. Taustalla Äimäjärvi. Kuva lounaasta.

F 68743

F 68760

KALVOLA INV. 1985

Foto: Jyri Saukkonen

F 68762

F 68763

F 68764

Kuva 24. Kohde KALVOLA 50, Kutila, Nikkilä. Rautakautisen röykkiöalueen röykkiöitä kaakosta.

F 68761

Kuva 25. Kohde KALVOLA 50, Kutila, Nikkilä. Röykkiö 1 pohjoiskoillisesta.

F 68765

Kuva 26. Kohde KALVOLA 50, Kutila, Nikkilä. Röykkiö 2 kaakosta.